

Zienswijzennota gemeente Apeldoorn van Concept-RES naar Ontwerp-RES

Aangevulde versie - geanonimiseerd

Vastgesteld door het college van Burgemeester en wethouders op 11 mei 2021

Inhoud

1. Inleiding
2. Belangrijkste wijzigingen in de Ontwerp-RES ten opzichte van de Concept-RES
3. Verantwoording van het proces in verhouding tot de status van de RES
4. Zienswijzen van bewoners en organisaties op de Concept-RES
  - Algemene belangenorganisaties
  - Wijk- en dorpsraden
  - Bewoners(groepen)
5. Zienswijzen en moties gemeenteraad met betrekking tot de Concept-RES
6. Reacties lokale RES-bijeenkomsten Apeldoorn 16 en 17 februari 2021

1. Inleiding

Aanleiding en doel

Zoals landelijk afgesproken in het Klimaatakkoord stellen 30 regio's een Energiestrategie op (RES). Zo ook de Cleantech Regio, waar Apeldoorn onderdeel van uitmaakt. Omdat het om de eerste RES gaat, wordt gesproken van de RES1.0. Maart 2020 stemden wij als college van Burgemeester en wethouders in met de Concept-RES1.0, net als de andere deelnemers: zes andere regiogemeenten, provincie en de twee in de regio actieve waterschappen. Besloten is om, voor landelijke indiening van de Concept-RES, een consultatie onder bewoners, belangenorganisaties en gemeenteraden te houden.

Op 15 oktober 2020 stelde de Apeldoornse gemeenteraad zijn reactie vast op de Concept-RES. Daarbij is de motie "Zienswijzennota concept RES, participatie in de praktijk" aangenomen. Daarmee droeg de gemeenteraad ons als college op een zienswijzennota op te stellen. De gemeenteraad wil goed geïnformeerd zijn over de wijze waarop bewoners betrokken zijn. Met een zienswijzennota is voor bewoners en raad beter navolgbaar wat er met reacties op de Concept-RES van individuele bewoners, belangenorganisaties en gemeenteraad is gedaan bij de vervolgstap: de Ontwerp-RES1.0. Als college willen we heel zorgvuldig omgaan met de ingebrachte bijdragen. Met behulp van deze zienswijzennota laten we zien hoe alle opmerkingen, vragen en bijdragen verwerkt zijn en welke afwegingen zijn gemaakt bij de totstandkoming van de Ontwerp-RES1.0.

Aanpak van deze zienswijzennota

Hoofdstuk 2 geeft een samenvatting van de belangrijkste wijzigingen in de Ontwerp-RES ten opzichte van de Concept-RES. Hier wordt in de rest van de nota op onderdelen naar verwezen.

Hoofdstuk 3 bevat een procesverantwoording en begint met een toelichting op de status van de RES.

In hoofdstuk 4 staat een overzicht van alle bij de gemeente binnengekomen reacties van bewoners, instellingen en belangengroepen wat betreft de consultatie op de Concept-RES van maart tot in oktober 2020. Elke reactie is opgesplitst in deelreacties. Deze zijn terug te zien in de linker kolom van het overzicht. De reacties zijn geanonimiseerd, op volgorde van binnenkomst opgenomen en genummerd. In de rechterkolom geeft het college van Burgemeester en wethouders commentaar per deelreactie. Het commentaar kan bestaan uit:

- het aannemen voor kennisgeving bij algemene statements;
- uitleg, wanneer aan de orde, wat er met betrekking tot elke deelreactie opgenomen of gewijzigd is in de Ontwerp-RES1.0 ten opzichte van de Concept-RES1.0;
- eventuele toelichting op de actuele situatie;
- verwijzing naar commentaar bij eerdere soortgelijke reacties, om onnodige herhaling te voorkomen.

In hoofdstuk 5 zijn de zienswijzen en moties van de raad met betrekking op de Concept-RES te vinden en voorzien van commentaar.

In hoofdstuk 6 is de opbrengst van de lokale RES-bijeenkomsten op 16 en 17 februari opgenomen. Dit geeft een beeld op onderwerpen vragen en opmerkingen kwamen en van welke aard.

Ten slotte

Alle reacties zijn anoniem gemaakt. Mocht u als indiener van een reactie destijds uw bijdrage niet of onvoldoende herkennen, of leidt deze zienswijzennota dan wel de OntwerpRES1.0 tot vragen dan kunt contact opnemen met dhr. H. van Ganzenwinkel, te bereiken via res@apeldoorn.nl of via het telefoonnummer van de gemeente 14055.

2. Belangrijkste wijzigingen in de Ontwerp-RES ten opzichte van de Concept-RES

Reacties op de Concept-RES en het verdere planproces hebben geleid tot wijzigingen. Samenvattend een overzicht:

Meer duidelijkheid over de status van de RES

Maatschappelijke organisaties en bewoners wezen op onduidelijkheid over de status van de RES. Tussen Concept-RES en totstandkoming van de Ontwerp-RES is nader verkend welke status de RES heeft. De RES is te duiden als strategische verkenning en een afsprakenkader met inspanningsverplichting, geen resultaatsverplichting voor de deelnemende partijen. De RES bevat geen omgevingsbesluiten, wel is de RES-input voor het opstellen of herzien van omgevingsvisies, -verordeningen en -plannen. Meer uitleg over de status is te vinden in het vervolghoofdstuk van deze nota. In de Ontwerp-RES is uitleg opgenomen in de paragrafen 1.3 en 2.2.

Verdere landschappelijke analyse en ruimtelijke aanscherping RES

Onderkend is in de RES dat de energietransitie naast andere opgaven staat, zoals versterking van het landschap en het laten toenemen van de biodiversiteit. De landschappelijke analyse voor de RES is opnieuw tegen het licht gehouden en beschreven. De regio is bijzonder door de veelvoud aan landschapstypen en -overgangen. Die veelvoud wordt gezien als het kapitaal van de regio. De analyse is als basis genomen voor de verdere uitwerking van de zonneladder in de RES. Benoemd is waar zonne-energie (onder voorwaarden) mogelijk is en welke gebieden zonneparken niet gewenst zijn: 'ja-graag, ja-mits, nee-tenzij, nee'. Wat betreft de ruimtelijke mogelijkheden voor windenergie blijft nog veel nadere verkenning nodig. Dit geldt in de eerste plaats voor windenergie op en rondom de Veluwe. In de nabijheid van Apeldoorn blijft het op dit moment in de RES1.0 nog gaan om (enigszins geslonken) zoekgebieden. Er is nog geen sprake van concrete ontwikkellocaties. Zie de openingsparagraaf van de Ontwerp-RES en hoofdstuk 3.

Aanscherping van het bod

Gewijzigd zijn zowel de hoogte als de samenstelling van het bod voor het onderdeel grootschalige opwek van elektriciteit. De Concept-RES betrof een eerste verkenning van de maximale potentie in ons gebied. Het bod in de Ontwerp-RES:

- is lager, namelijk 1,07 TWh in plaats van 1,23 TWh;
- bestaat verhoudingsgewijs meer uit zonne-energie en is nu inclusief 'zon op dak';
- bevat minder windenergie.

Deze wijziging heeft meerdere redenen; het planproces na de Concept-RES heeft andere inzichten opgeleverd met betrekking tot:

- de landschapsanalyse; deze is nog steeds in lijn met de ontwerpprincipes van het Apeldoornse afwegingskader voor zonneparken, maar ondersteunt verdergaand de gedachte voor clustervorming van zonneparken;

- andere gebiedsopgaven en belangen, zoals landbouw; onderkend is dat grootschalige opwek onderdeel dient te zien van bredere gebiedsopgaven en -visies, zoals in Apeldoorn in voorbereiding als onderdeel van het omgevingsvisie-traject;
- belemmeringen voor windenergie; onder andere via het bovenregionale onderzoek 'Wind op en rondom de Veluwe'; hieruit blijkt dat natuurbescherming, in het bijzonder wat betreft de beschermde vogelsoort Wespandief, de ontwikkeling van windturbines beperkt; om definitief te bepalen of er (economisch) mogelijkheden zijn voor windenergie op de Veluwe blijft er onderzoeksruimte voor de regio en de gemeente Apeldoorn, mits de plaatsing van windmolens op de Veluwe geen potentie elders wegneemt; Gedeputeerde Staten heeft deze ruimte voorafgaand aan de afronding van de Ontwerp-RES per brief bevestigd aan u als college; voor het gebied rondom de Veluwe start een vervolgproces voor kaderstelling; de ingeschatte potentie in het bod van de Ontwerp-RES is bescheidener voor deze zone, namelijk 5 van de geraamde totaalruimte voor nieuwe windmolens om de Veluwe van ten hoogste 22 windmolens (het werkelijke aantal voor onze regio is nog afhankelijk van vervolgonderzoek);
- de regionale potentie van zon op dak; deze was regionaal nog niet bepaald; bij ons als gemeente is 'zon op dak' al langer onderdeel van de lokale ambitie en aanpak; voor Apeldoorn leidt de potentie voor 'zon op dak' niet tot afname van het Apeldoornse deel in het regionale bod voor zonnevelden (250ha netto aan panelen op zonnevelden in Apeldoorn voor 2030);
- maatschappelijk draagvlak en consequenties voor de leefomgeving; regionaal, en ook in de gemeente Apeldoorn, blijkt ook opnieuw in het proces van Concept- naar Ontwerp-RES dat de mogelijke komst van windenergie en zonneparken zorgen oproept vanwege de impact op de leefomgeving, voor mens en dier (zie ook hieronder).

Zie hoofdstuk 3 van de Ontwerp-RES.

Draagvlak en procesparticipatie

Er waren en zijn veel zorgen over het maatschappelijk draagvlak en de procesparticipatie bij de totstandkoming van de RES. In het planproces na de consultatie op de Concept-RES zijn, naast het opstellen van deze zienswijzennota, diverse middelen ingezet om informatie en standpunten uit te wisselen tussen de betrokken bureaus, bewoners, belangenorganisaties, ambtenaren, bestuurders en raadsleden. Zie voor een nadere toelichting het volgende hoofdstuk in deze nota. Ook in de Ontwerp-RES wordt nader toegelicht hoe de participatie bij het opstellen van de RES in onze regio is georganiseerd en verlopen (hoofdstuk 2, 5 en 6).

Aandacht voor alternatieve technieken

In de Ontwerp-RES is meer aandacht voor de verhouding met alternatieve technieken, om een totaalbeeld te krijgen. Zo is er aandacht voor de relatie met de Regiodeal tussen regio en het Rijk. Belangrijke wijziging is dat grootschalig 'zon op dak' onderdeel is geworden van de RES en het bod. De gekozen omvang daarvan betekent een grote inzet op opslag en innovatie omdat Liander deze niet kan aansluiten op het netwerk. Zie hoofdstukken 1, 3 en 4 van de Ontwerp-RES.

Financiële participatie, lokaal eigendom

Het streven naar financiële participatie en lokaal eigendom is opgenomen in de Ontwerp-RES. Er is nauwer contact ontstaan met de samenwerkende energiecoöperaties om de mogelijkheden verder uit te werken. De beleidsverantwoordelijkheid voor het borgen van lokaal eigendom ligt bij gemeenten; in de RES staan scenario's omschreven. Zie hoofdstuk 6 in de Ontwerp-RES.

Toevoeging van de Ontwikkelagenda

De Ontwerp-RES biedt duidelijkheid over de uitvoering van de RES met een ontwikkelagenda en bepalingen over de weg naar RES2.0. Onder andere het nadere onderzoek naar mogelijkheden voor windenergie op en rondom de Veluwe staat hierin opgenomen. Zie hoofdstuk 7 in de Ontwerp-RES.

3. Verantwoording van het proces in verhouding tot de status van de RES

Status RES

Wat betreft de status van de definitieve RES1.0 en zorgvuldigheid in het proces deelden wij als college met de gemeenteraad en bezorgde bewoners(groepen) in oktober van mening dat meer duidelijkheid gewenst is. We hebben deze behoefte aan duidelijkheid voorgelegd aan onze RES-partners in Cleantech Regio. Regionaal is contact gezocht met provincie en het Nationaal Programma RES (NPRES; de landelijk coördinerende en ondersteunde organisatie voor alle 30 RES-regio's). Binnen de regio is een werkgroep samengesteld om informatie in te winnen.

Wat is de RES **niet**:

- De RES is juridisch gezien niet op rechtsgevolg gericht en heeft geen externe werking. De juridische doorwerking van de RES vindt plaats via de Wet ruimtelijke Ordening/Omgevingswet (vanaf 1 januari 2022). De RES heeft geen juridische status en kent geen wettelijke grondslag; aan de RES kunnen dan ook juridisch geen rechten ontleend worden. Tegen de vaststelling van de RES staat daarom ook geen bezwaar en beroep open.
- De RES is geen plan of programma in de zin van de Strategische Milieu Beoordeling-richtlijn (EU-richtlijn voor strategische milieubeoordeling voor bepaalde plannen en programma's). De instrumenten van de Omgevingswet zoals omgevingsvisie en omgevingsplan zijn wel een plan of programma in de zin van Strategische Milieu Beoordeling richtlijn.
- De RES is geen beleidsregel in de zin van de Algemene wet bestuursrecht.
- De RES kent geen resultaatsverplichting.

Anderzijds is opnieuw bevestigd welke afhankelijkheidsrelatie de RES heeft met het omgevingsbeleid. In het Klimaatakkoord staat dat de RES een instrument is om "ruimtelijke inpassing met maatschappelijke betrokkenheid te organiseren". Vervolgens wordt gezegd dat de RES leidt tot "besluitvorming in het omgevingsbeleid" en "De RESsen zijn input voor ruimtelijke planvorming op provinciaal en gemeentelijk niveau".

Wat is de RES **wel**:

- De RES is een strategische verkenning en ook een samenwerkingsverband tussen gemeenten, de provincie en de waterschappen. Daarmee is de RES een bestuurlijk/politiek document waarbij het gaat om het invullen van de opgaven uit het Klimaatakkoord.
- De RES is de bestuurlijke overeenstemming om de afspraken te verankeren via de instrumenten uit de Omgevingswet.
- De RES kent dan wel geen resultaatsverplichting, maar is wel te zien als een inspanningsverplichting tussen alle overheden om de RES te verankeren in het omgevingsbeleid. Dat maakt de RES dus niet vrijblijvend.
- De gemeentelijke inspraakverordening is van toepassing, ondanks dat de RES niet beschouwd wordt als beleid in de zin van de Awb. Het verdrag van Aarhus is van toepassing. De inhoud van de RES kan worden gekwalificeerd als beleid, plan of programma (artikel 7 verdrag van Aarhus), of zelfs als specifieke handeling (artikel 6 verdrag van Aarhus). Dat brengt ook de verplichting tot inspraak mee.

Proces

- Maart t/m oktober 2020: proces consultatie Concept-RES

Door bewoners ge-uite zorgen, of EU-richtlijnen en het verdrag van Aarhus voldoende in acht worden genomen, hebben ons inziens betrekking op de definitieve RES, de RES1.0. Door de stuurgroep RES, met bestuurlijk vertegenwoordigers van alle RES-partners in onze regio, is na indiening van de Concept RES ons inziens een juiste afweging gemaakt voor het planproces en de vaststellingsprocedure van de RES1.0, passend bij de juridische status van de RES.

Met de medevaststelling van de Concept RES en de indiening landelijk als concept 'bod' voldeden we ons inziens als college aan de op nationaal niveau gemaakte afspraak in het zogeheten Klimaatakkoord. Het gaat om een concept door dagelijkse besturen vastgesteld. Later volgt de definitief op te stellen RES1.0, uiteindelijk vastgesteld door algemeen besturen. Aanvullend op de landelijke afspraken kozen de RES-partners in de Cleantech Regio (zeven gemeenten, twee waterschappen en provincie Gelderland) voor consultatie van de Concept RES bij de algemeen besturen, zoals gemeenteraden. In onze gemeente was er mondelinge inspraak mogelijk. Op 2 september werd in Apeldoorn een consultatie-bijeenkomst voor bewoners georganiseerd. Deze kunt u terugkijken op youtube met de volgende links: [terugkijken deel 1](#) / [terugkijken deel 2](#) . Ook konden schriftelijke zienswijzen worden ingediend door inwoners: rechtstreeks of via het digitale platform van de regio.

Voorafgaand aan de totstandkoming van de Concept RES waren er werksessies met stakeholders, waaronder bewonersorganisaties. Deze vonden plaats zowel op regionaal als lokaal niveau, voor zover mogelijk binnen de landelijk afgesproken doorlooptijd tot aan indiening van de Concept RES. De uitkomsten van de consultaties en binnengekomen zienswijzen zijn regionaal gebundeld om te betrekken bij het uitwerken van de definitieve RES1.0.

Een bij de consultatie breed gedeelde les voor de definitieve RES1.0 was dat de inbreng door stakeholders en bewoners transparanter navolgbaar dient te zijn. Er dient beter verantwoord te worden wat met de inbreng wordt gedaan. Zo is in onze gemeenteraad de motie "Zienswijzennota concept RES, Participatie in de praktijk" aangenomen.

- Eind oktober 2020: aanbieding Concept-RES landelijk aan het NPRES na consultatie

De consultatieperiode over de Concept-RES duurde van maart tot in oktober van 2020 en heeft tot inspraakreacties geleid. Alle reacties zijn gebundeld, als input is voor de uitwerking van de RES1.0. Bij de landelijke aanbieding van Concept RES aan het NPRES is er een regionale zienswijzennota opgesteld. Daarin is verantwoording afgelegd over de doorlopen proces van consultatie. In de aanbiedingsbrief stond vermeld welke hoofdlijnen in alle reacties is te zien en dus aandachtspunten zijn bij het opstellen van de RES1.0. De genoemde stukken zijn raadpleegbaar op de regionale website van de RES.

<https://www.cleantechregio.nl/res/>

- December 2020 t/m maart 2021: het verdere planproces om te komen tot de RES1.0, tot aan vrijgave voor inspraak

De stuurgroep RES heeft eind vorig jaar besloten dat er in het proces om te komen van Concept RES tot RES1.0 er voldoende gelegenheid dient te zijn:

- voor het meedenken door belangenorganisaties en bewoners,
- voor formele inspraak,
- voor verantwoording op de ingebrachte zienswijzen en voor aanpassingen wanneer inspraak hiertoe aanleiding geeft

Tot april bevonden we ons in de fase om na de Concept RES de Ontwerp-RES1.0 op te stellen, om deze vanaf eind maart voor te leggen aan de stuurgroep RES en dagelijkse besturen. Na voorbereiding is dit proces gestart in december. Een inhoudelijke verantwoording waartoe alle reacties zullen leiden in de RES1.0 was in dit stadium nog niet mogelijk. Tot en met maart vond het verdere planproces plaats:

- uitwerkingen door de regionale ontwerp-coalitie (externe bureaus), bespreking in ambtelijke coördinatiegroep en stuurgroep
- Diverse regionale bijeenkomsten zijn georganiseerd met stakeholders en info-avonden voor bewonersgroepen. Gestart is met een regionale stakeholdertafel die meedenkt over proces en inhoud en de stuurgroep adviseert. Aparte gesprekken zijn gevoerd met LTO en energie coöperaties.
- Binnen de gemeente Apeldoorn zijn twee lokale bijeenkomsten gehouden, op 16 en 17 februari. Deze zijn breed onder de aandacht gebracht via social media en druk bezocht.
- Tussentijds is er in Apeldoorn individueel contact met afzonderlijke stakeholders, bijvoorbeeld ook bewonersgroepen. Er waren gesprekken en (inspraak)reacties wat betreft de lokale ontwikkelingen op het gebied van wind- en zonne-energie:
  - verkenningen naar de mogelijkheden voor windenergie;
  - het opstellen en evalueren van het afwegingskader voor zonneparken;
  - ervaringen bij concrete planinitiatieven voor zonneparken.

Uitkomsten van de diverse bijeenkomsten, presentaties, verslagen van gesprekken, ingebrachte statements en vragen en beantwoording (bijvoorbeeld in de chats van alle digitale bijeenkomsten) zijn zoveel mogelijk vastgelegd en als naslagwerk bij het opstellen van de RES1.0 toegankelijk gemaakt. Zie ook <https://www.cleantechregio.nl/res> en www.apeldoorn.nl/res

- april t/m december: vervolgtraject inspraak en vaststellingsprocedure van de RES1.0.

De Ontwerp-RES1.0 wordt voor inspraak vrijgegeven, met voor Apeldoorn als bijlage deze zienswijzennota. Dat betekent dat van 19 april t/m 31 mei de Ontwerp-RES1.0 ter inzage ligt. Over alle binnengekomen reacties op de Ontwerp-RES1.0 wordt vervolgens opnieuw een zienswijzennota opgesteld met voorstellen voor het al of niet bijstellen voor de definitieve RES1.0. De procedure leidt uiteindelijk tot vaststelling in de algemene besturen (zoals onze gemeenteraad). De landelijke afspraak voor indiening is uiterlijk 1 juli. Landelijk is overwogen uit te stellen, maar dat is niet gebeurd. De stuurgroep RES in onze regio heeft bepaald dat voor een zorgvuldige vaststellingsprocedure met inspraak meer tijd wordt genomen voor indiening van de RES1.0 Cleantech Regio, tot uiterlijk in december van dit jaar.

De RES valt onder de reikwijdte van de gemeentelijke inspraakverordening. Door de openstelling voor inspraak te bieden als bedoeld in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht wordt tevens voldaan aan de mogelijke verplichting van artikel 7 van het Verdrag van Aarhus om inspraak te bieden in verband met plannen en beleid.

Participatie stopt niet bij RES1.0. Zowel in het kader van omgevingsvisie, omgevingsplan en provinciale en waterschapsverordening hebben inwoners rechten en mogelijkheden ten aanzien van participatie. Evenals bij de uitwerking richting concrete locaties en projectinitiatieven in het proces van vergunningverlening.

4. Zienswijzen van bewoners en organisaties op de Concept-RES

A. Schriftelijke zienswijzen maart t/m oktober 2020

ALGEMENE BELANGENORGANISATIES

Inhoud van zienswijze	Commentaar college gemeente Apeldoorn
<u>1. Sportvisserij Oost-Nederland, 29 mei 2020</u>	
<p><i>a. natuur, landschap, onderwaterecologie</i></p> <p>Sportvisserij Oost-Nederland stelt als belangenvereniging van zeventig aangesloten hengelsportverenigingen en zeventigduizend leden enkele zorgen te hebben wat betreft het verduurzamen van energieopwekking. Het realiseren van duurzame energie voorzieningen kan namelijk negatieve effecten hebben op natuur- en het landschap, onderwaterecologie en het recreatief medegebruik. De organisatie stelt dat bijvoorbeeld weinig bekend is over de invloed van zonneparken op de onderwaterecologie. De belangenorganisatie roept daarom op om verfrommeling van het landschap zoveel mogelijk te voorkomen, zo min mogelijk zonneparken aan te leggen op water en om onderzoek te verrichten naar de effecten op de onderwaterecologie bij het plaatsen van zonnepanelen op water. Ook vraagt de organisatie om bij de toekomstige uitvoering van de RES rekening te houden met het sportvisserijgebruik en de toegankelijkheid van wateren in uw gemeente voor leden van hengelsportverenigingen.</p>	<p>De Ontwerp-RES start met een beschrijving van het 'kapitaal van de regio': het landschap. Dit verdient bescherming en versterking. Onderkend is in de Ontwerp-RES dat de energietransitie staat naast andere opgaven, zoals versterking van het landschap en het laten toenemen van de biodiversiteit. De landschappelijke analyse voor de RES is opnieuw tegen het licht gehouden en beschreven. De regio is bijzonder door de veelvoud aan landschapstypen en -overgangen. Daarbij wordt ook de aanwezigheid van de bijzondere watersystemen in onze regio genoemd. De veelvoud wordt gezien als het kapitaal van de regio.</p> <p>Op dit moment rekent de RES niet met benutting van wateroppervlak voor aanleg van drijvende zonnepanelen als aparte categorie, maar sluit deze ook niet uit. Bij dergelijke projecten zal voor vergunningverlening ecologische onderzoek noodzakelijk zijn, als ook de afweging van recreatieve belangen, zoals die voor de hengelsport of andere watergebruikers.</p> <p>Zie de openingsparagraaf van de Ontwerp-RES en hoofdstuk 3.</p>
<i>b. verdeling wind en zon</i>	

<p>De organisatie vraagt om in toekomstige proces zorgvuldige afwegingen te maken wat betreft de verdeling tussen wind- en zonne-energie.</p>	<p>De verdeling tussen de hoeveelheid wind- en zonne-energie is een belangrijke kwestie in de RES. In de Ontwerp-RES staat hier uitleg over.</p> <p>Wat betreft de maatschappelijke kosten en het evenwicht tussen vraag en aanbod van energie is een gelijkwaardige verdeling tussen wind en zon het beste. Toch is in de Ontwerp-RES gekozen voor minder wind- dan zonne-energie. Om meerdere redenen wordt meer potentie gezien voor zonne-energie dan windenergie.</p> <p>Zie hoofdstuk 3 van de Ontwerp-RES.</p>
<p>c. combinaties / zon-op-dak Sportvisserij Oost-Nederland pleit voor slimme combinaties, met name op bestaande daken, om zoveel mogelijk te voorkomen dat natuur, landschappen en wateren worden gebruikt voor energieopwekking.</p>	<p>Zowel landelijk als ook voor onze regio is de inschatting dat naast andere duurzaamheidsmaatregelen, zoals besparing en 'zon op dak', ook een combinatie van windenergie en zonneparken in het buitengebied nodig zullen zijn. Dat is niet veranderd in de Ontwerp-RES ten opzichte van de Concept-RES.</p> <p>Wel veranderd: In de Concept-RES was er nog geen zicht op de regionale potentie van zon op dak, dat is in de Ontwerp-RES wel het geval. Er is voor gekozen hier ambitieus op in te zetten. In de Ontwerp-RES 1.0 wordt een aanzienlijk deel van het bod gerealiseerd door grootschalig 'zon op dak'. Dat is een wijziging ten opzichte van de Concept-RES.</p> <p>Zie paragraaf 3.3 van de Ontwerp-RES.</p>
<p><u>2. Gezamenlijke reactie van de energiecoöperaties in de Cleantech Regio (BrummenEnergie, deA, Energiecoöperatie Epe, EnergieRijk Voorst, Heerde Energiek, LochemEnergie, ZutphenEnergie) - 25 augustus 2020</u></p>	
<p>a. participatie De coöperaties spreken hun waardering uit dat de Cleantech Regio een stevige ambitie voor de komende 10 jaar heeft vastgesteld en de regio het</p>	<p>Procesparticipatie: Bij de totstandkoming van de Concept-RES zijn de energie coöperaties gelijkwaardig aan andere stakeholders, zoals bewonersgroepen,</p>

heeft aangedurfd om ook geografisch indicatief aan te geven waar de regio de grootschalige opwek ziet landen.

De coöperaties zijn minder gelukkig met de wijze waarop bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn geïnformeerd en betrokken bij de totstandkoming van de Concept RES. De energiecoöperaties hebben in ontwerpateliers hun mening mogen geven. Zij stellen echter niet betrokken te zijn bij de afwegingen. De energiecoöperaties wijzen erop meermaals aangegeven te hebben dat zij bereid zijn om deel te nemen in de regionale werkgroep om daar hun ervaring en expertise op gebied van grootschalige opwek en bewonersparticipatie in te brengen. Zij hopen bij de totstandkoming van de RES 1.0 wel te worden betrokken bij de afwegingen en bij het ontwerpen van het model van 50% lokaal eigenaarschap.

De coöperaties constateren dat zij de snelheid waarmee het concept tot stand is gekomen en de beperkingen door Corona-maatregelen, een echte maatschappelijke dialoog over de keuzes en maatregelen in de weg hebben gestaan. Zij gaan ervan uit dat deze dialoog een volwaardige rol krijgt in het traject van concept naar RES 1.0. En dat er ruimte is om op basis van deze dialoog ambities, keuzes en maatregelen verder te optimaliseren.

uitgenodigd om in ateliers mee te denken over de RES. Dat gebeurde zowel regionaal als lokaal. In Apeldoorn is aanvullend een werkatelier gehouden en zijn gesprekken gevoerd met partijen. Ook staan we als gemeente in contact met verschillende organisaties en bewonersgroepen vanwege de praktijk van concrete initiatieven, onder meer voor zonneparken. Ook dit leverde input voor de Apeldoornse inbreng in de RES.

Zoals genoemd in de Ontwerp-RES (paragraaf 2.2) zijn na de Concept-RES aanpassingen doorgevoerd:

- De lokale processen en het regionale proces beïnvloeden elkaar en vraagt om goede afstemming. De bijeenkomsten zijn zo georganiseerd dat lokale inbreng meegenomen kan worden in regionale bijeenkomsten en omgekeerd.
- In de RES 1.0 zijn maatschappelijke partners intensiever betrokken bij afwegingen zodat hierover meer transparantie ontstaat. Daarom zijn we gestart met de regionale stakeholdertafel die meedenkt over proces en inhoud en de stuurgroep adviseert.
- Inwoners en volksvertegenwoordigers worden vaker geïnformeerd door informatieve (digitale) bijeenkomsten en nieuwsbrieven. Het Cleantech RES-platform bevat alle informatie om het proces te volgen en verslagen van opnames van bijeenkomsten.
- Er is aangegeven dat de tijdsdruk zich moeilijk verhoudt tot een goed en zorgvuldig proces. De stuurgroep deelt deze zorg. De stuurgroep stelt in het proces naar de RES 1.0 dan ook kwaliteit boven tijd. De stuurgroep heeft daarom gekozen voor een latere aanleverdatum dan 1 juli 2021.
- De RES 1.0 ligt in 2021 ter besluitvorming voor aan de volksvertegenwoordigers van raden, Staten en Algemene Besturen. De besluitvorming zal naar goed gebruik in onze regio in twee rondes plaatsvinden. Een formele inspraakprocedure maakt onderdeel uit van ronde één. De colleges leggen de ontwerp RES 1.0 gedurende zes weken ter inzage en bieden het ontwerp samen met inspraakreacties aan de gemeenteraden en Provinciale Staten. Dit leidt mogelijk tot eventuele aanpassingen van de RES 1.0. De op basis van de inspraak aangepaste RES 1.0 wordt in de tweede ronde voorgelegd aan de volksvertegenwoordigers ter besluitvorming.

	<p>Zie ook hoofdstuk 3 van deze zienswijzennota en bijlage 4 van de Ontwerp-RES over participatie.</p> <p>Betrokkenheid energie coöperaties Ook bij de ontwikkeling van de Ontwerp-RES zijn de energie coöperaties uitgenodigd om in de algemene info- en werkbijeenkomsten mee te denken. In de Ontwerp-RES is omschreven hoe de participatie voor de Ontwerp-RES is verlopen: zie hoofdstukken 2 en 5.</p> <p>Mede naar aanleiding van de zienswijze van de gezamenlijk energie coöperaties over de Concept-RES is een nauwere betrokkenheid en samenwerking met de RES-organisatie ontstaan. De energie-coöperaties hebben een aanpak uitgeschreven voor hun betrokkenheid en gepresenteerd aan de bestuurders in stuurgroep RES. In de Ontwerp-RES is de speciale positie van de energiecoöperaties in de regio aangehaald, met hun focus op het realiseren van duurzame opwek en het aanvullen van strategie en beleid met hun ervaringen in de lokale praktijk.</p> <p>Wat betreft financiële participatie zie de beantwoording bij 2d.</p>
<p>b. breedte RES - koppelingen Naar aanleiding van hoofdstuk 1 van de Concept-RES (wat staat er in deze Concept-RES): De RES focust zich zoals afgesproken in het Klimaatakkoord op grootschalige energieopwek (zon en wind) en duurzame warmte. De coöperaties wijzen er dat ook duurzame mobiliteit en een energiezuinige bebouwde omgeving essentiële thema's zijn, evenals het slim koppelen en sturen van vraag en aanbod van energie en (tijdelijke) opslag. De coöperaties adviseren in de RES 1.0 dan ook het gehele plaatje te schetsen. Daarmee wordt voor de gemiddelde lezer de energietransitie niet platgeslagen tot opwek en warmtebronnen en worden discussies over andere zaken die buiten beschouwing zijn gelaten, voorkomen.</p>	<p>In de Ontwerp-RES is meer aandacht voor de relatie met andere onderdelen van de energietransitie, meekoppelkansen en innovatie.</p> <p>Meer dan de Concept-RES is de Ontwerp-RES1.0, in combinatie met de gesloten Regiodeal, gericht op lobby bij het rijk voor innovatie en andere ondersteuning, bijvoorbeeld wat betreft opslag.</p> <p>Zie ook hoofdstukken 1, 3 en 7 in de Ontwerp-RES.</p>
<p>c. bod en ambitie Naar aanleiding van hoofdstuk 2 ('ons concept bod'):</p>	<p>De ambities zijn niet losgelaten of opnieuw onderwerp van discussie geworden in het traject om te komen tot de Ontwerp-RES. Gekozen is voor</p>

<p>De coöperaties zijn blij dat er een stevige ambitie is neergelegd voor het realiseren van grondgebonden zonne-energie en windenergie. Zij betreuen het echter dat de provinciale doelstellingen, tot stand gekomen in het Gelders Energieakkoord, zijn losgelaten. De CTR-gemeenten, bedrijven en energiecoöperaties (georganiseerde burgers) zijn deel van dit samenwerkingsverband en betrokken geweest bij het formuleren van deze gemeenschappelijke ambitie. Voor de gemiddelde lezer zijn RES- en provinciale doelstellingen niet meer te begrijpen volgens de coöperaties. Ook de relatie met een energieneutrale Cleantech Regio is niet meer navolgbaar voor hen. De coöperaties adviseren bij dit hoofdstuk in te gaan op de onderlinge en samenhangende ambities RES, provincie en CTR. Ook hierbij wijzen de coöperaties op de relatie met besparen in de gebouwde omgeving en de duurzame mobiliteit, maar ook met de grote potentie van zon op dak. Voor een gezonde energiemix vinden zij de verhouding zon en wind onevenwichtig. Met name in de winter zal de elektriciteitsvraag sterk stijgen als gevolg van de elektrificatie van verwarming (warmtepompen). In de winter is de productie van zonne-energie beperkt. Dit veroorzaakt een onbalans op het net. Een gedeeltelijke verschuiving van zon naar wind kan problemen met de netcapaciteit beperken en sluit beter aan bij de gewenste gelijktijdigheid van opwek en gebruik.</p> <p>De energiecoöperaties adviseren in de RES 1.0 om het samenhangende totaalbeeld te schetsen en kwantitatief te maken. Waarbij zichtbaar wordt dat de RES-ambitie niet een afgezwakte provinciale/CTR-ambitie is. Daarnaast dringen zij erop aan dat de verdeling in de mix tussen zon en wind wordt heroverwogen voor een betere balans tussen vraag en aanbod gedurende het jaar.</p>	<p>de aanpak om te bepalen wat op dit moment gezien wordt als reëel 'bod' wat betreft opwekpotentie in onze regio voor 2030, zoals afgesproken in het landelijke Klimaatakkoord.</p> <p>In de Concept RES was er nog geen zicht op de regionale potentie van zon op dak, dat is in de Ontwerp-RES wel het geval. Er is voor gekozen hier ambitieus op in te zetten. In de Ontwerp-RES 1.0 wordt een aanzienlijk deel van het bod gerealiseerd door grootschalig 'zon op dak'. Dat is een wijziging ten opzichte van de Concept-RES.</p> <p>Wat betreft de maatschappelijke kosten en het evenwicht tussen vraag en aanbod van energie is een gelijkwaardige verdeling tussen zon en wind inderdaad het beste. Toch is in de Ontwerp-RES gekozen voor minder wind dan zonne-energie. Om meerdere redenen wordt meer potentie gezien voor zonne-energie dan windenergie.</p> <p>Zie ook de beantwoording bij 2a.</p>
<p>c. maatschappelijke betrokkenheid</p> <p>De energie coöperaties stellen dat zij niet als volwaardige gesprekspartner waren betrokken en dat daarmee de potentieaanpak vooral gebaseerd is op landschap(swaarden) en niet of minder op acceptatie van bewoners en bedrijven en de kracht om actief mee te doen in de energietransitie. Vanuit maatschappelijke acceptatie (een van de vier pijlers onder de Concept RES) heeft volgens de energie coöperaties de lokale en regionale maatschappelijke betrokkenheid bij de opwek de voorkeur, in plaats van ontwikkeling door grote commerciële partijen waar de winst wegvloeit uit de omgeving en de regio.</p>	<p>Zie de beantwoording bij 2a en 2d.</p> <p>Voor de Ontwerp-RES is zowel tijdens het proces als in de Ontwerp-RES getracht transparanter dan bij de Concept-RES te onderbouwen hoe keuzes zijn gemaakt.</p>

<p>De coöperaties kunnen zich in grote lijnen vinden in de beschreven uitgangspunten, maar ze zijn nog onvoldoende om een maatschappelijk gedragen fundament te leggen op de uitdaging waar we voor staan. De onderbouwing van de keuzes, hoe globaal soms ook, laat te wensen over. Er is gewerkt met een veelheid aan criteria, stappen, principes, aandachtspunten etc., maar het is niet transparant hoe hiermee is omgegaan.</p> <p>In een ontwikkelstrategie moeten naar hun mening ook de participatieve en coöperatieve uitgangspunten worden meegenomen. Deze zijn volgens hen voorwaardelijk om op snelheid en schaal een antwoord te bieden op de energietransitie en ervoor te zorgen dat er een stevige en professionele basis in de samenleving ontstaat om ook na 2030 de veel verdergaande uitdaging op te pakken. Volgens de coöperaties komen maatschappelijke participatie, eigendom en capaciteitsopbouw komen in de Concept RES onvoldoende terug.</p>	
<p>d. lokaal eigendom</p> <p>In lijn met het Klimaatakkoord pleiten de coöperaties voor het uitgangspunt van minimaal 50% lokaal eigendom bij het realiseren en exploiteren van energie opwek-installaties. De energiecoöperaties geven aan hier ervaring mee te hebben. Diverse grote wind- en zonontwikkelaars hebben inmiddels ook een voorkeur voor gezamenlijke ontwikkeling, terwijl landelijk ook met deze ontwikkelaars en de landelijke koepel van energiecoöperaties (Energie Samen) hierover afspraken zijn gemaakt. Daarmee kan en moet de 50% lokaal eigendom worden geborgd in het RES en in het gemeentelijk beleid zodat het een uitgangspunt is bij initiatieven en aanbestedingen. (Zie hiervoor de participatiewijzer en de Q&A Nationaal Energie Akkoord). Er zijn inmiddels goede voorbeelden van succesvolle 100% coöperatieve en grootschalige opwek-projecten.</p> <p>In de strategische lijnen (Hfst 3.3 van de Concept-RES) wordt 50% meedoen door bedrijven en bewoners beperkt tot mee-investeren. Mee-investeren is wat anders dan lokaal eigendom. Bij lokaal eigendom deelt de lokale gemeenschap immers mee in winst, terwijl bij mee-investeren slechts investeerders profiteren van een jaarlijkse rente uitkering. Bovendien bestaat participatie uit veel meer dan mee-investeren en gaat ook over procesparticipatie, projectparticipatie, mede-eigenaarschap en zeggenschap.</p>	<p>Zie de beantwoording bij 2a.</p> <p>Na de Concept-RES is regionaal samen met de samenwerkende energiecoöperaties een start gemaakt om de mogelijkheden voor financiële participatie en lokaal eigendom verder uit te werken.</p> <p>Zie hoofdstuk 6 van de Ontwerp-RES, in het bijzonder paragraaf 6.2.</p> <p>Wat betreft de inzet vanuit de gemeente Apeldoorn: Het streven is minimaal 50% lokale financiële participatie. Wat haalbaar is is deels afhankelijk van ontwikkelingen buiten Apeldoorn: (voor)investeringsbereidheid van ontwikkelaars, de beschikbaarheid van landelijke subsidie en technische ontwikkelingen. De gemeente onderzoekt op dit moment de mogelijkheden voor de inzet van een gemeentelijk energiebedrijf of andere instrumenten om de haalbaarheid te vergroten. Wat betreft financierbaarheid van windenergie op en rond de Veluwe is verder onderzoek nodig.</p>

<p>De energiecoöperaties vragen om het in de RES 1.0 minimaal 50% lokaal eigendom te borgen en te zorgen dat dit ook tijdig wordt vertaald in het gemeentelijk beleid van de betrokken gemeenten. Daarnaast vragen zij tevens de rol van maatschappelijke partijen waaronder (maar niet exclusief) energiecoöperaties bij het organiseren van lokaal eigendom, te verankeren.</p>	
<p>e. zon-op-dak Hoofdstuk 4.4.3 van de Concept-RES gaat in op onderzoek naar meer zon op dak. Er is nog een zeer grote potentie voor zon op particuliere en nadrukkelijk ook op bedrijfsdaken. Een winstwaarschuwing is echter op z'n plaats volgens de energiecoöperaties. Toepassing van de zonneladder gaat volledig mank voor veel bedrijfsdaken omdat in de praktijk blijkt dat daken afvallen vanwege te zwakke technische constructie, eigendomsverhoudingen, verzekeringen, renovatieplannen etc. Dat betekent dat onder de huidige economische voorwaarden belangrijke potentie onbenut zal blijven. Zon op dak achten de coöperaties belangrijk omdat het grootschalige benutten van daken naar verwachting uiteindelijk ook zorgt voor meer acceptatie voor het toepassen van veldopstellingen. Tegelijk kennen zij uit de praktijk de vele drempels die bij grootschalig realiseren van zon-op-dak bestaan. Een onderzoek heeft daarom in hun ogen alleen zin als die drempels in het onderzoek ook de volledige aandacht krijgen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een oplossing voor hoge netbeheerderskosten bij noodzakelijke verzwaring van de aansluiting, • waarmee projecten economisch haalbaar worden. • Een oplossing komt voor de verzekeraarbaarheid van dakinstallaties. • Een verplichtend karakter voor realisatie. <p>De energie coöperaties bevelen de regio en de gemeenten aan om bij het onderzoek naar zon op dak bovenstaande suggesties mee te nemen.</p>	<p>Zie de beantwoording bij 2c.</p> <p>De genoemde aandachtspunten cq drempels zijn bekend. Hoewel het stimuleren van 'zon-op-dak' grotendeels een lokale aangelegenheid blijft, wordt regionaal inmiddels hierop meer samengewerkt en uitgewisseld, als onderdeel van de RES. In Apeldoorn ondersteunt de Taskforce Zon actief.</p>
<p>f. kleinschalig wind De energiecoöperaties achten het positief dat de Concept-RES ook ruimte biedt voor kleine clusters en solitaire windmolens. Hiermee kan optimaal worden aangesloten bij bewonersinitiatieven met een "dorpsmolen-achtig" karakter. Dat betekent volgens hen overigens niet dat een coöperatieve aanpak zich zou moeten beperken tot die solitaire windmolens. Zoals eerder betoogd kan een dergelijke aanpak ook heel goed toegepast worden bij</p>	<p>De keuze voor zoekgebieden is voor een belangrijk deel gebaseerd op de landschappelijke analyse van de regio; er is dus inderdaad niet sec gekeken wat wettelijk-technische optimale plekken zijn. Nadere toelichting staat in hoofdstuk 3 van de Ontwerp-RES.</p>

<p>grootschalige windclusters volgens de coöperaties. De energiecoöperaties in de regio zijn bereid en capabel om dit in gezamenlijkheid op te pakken in een door hen zelfgekozen samenwerkingsverband. Het is echter voor de coöperaties niet duidelijk waarom enkele gebieden, waar windenergie wettelijk mogelijk zou zijn, niet in de Concept-RES zijn opgenomen en in andere gebieden waar harde belemmeringen bekend zijn, wel windparken zijn “ingetekend”. Zijn er afwegingen gemaakt? En is er bijvoorbeeld rekening gehouden met het schrappen van de militaire laagvliegrouete, die wellicht weer meer kansen biedt voor windparken?</p> <p>Voorts vragen de energie coöperaties aandacht voor de grootte (vermogen en afmetingen) van windturbines waarmee rekening wordt gehouden in RES 1.0. Door de afbouw van de productiesubsidies (SDE) is de trend dat windturbines een groter vermogen en grotere afmetingen moeten hebben voor een economisch haalbaar windproject. Met name ook voor solitair turbines en kleine clusters is een hoger rendement noodzakelijk.</p>	<p>Er is voornamelijk geen rekening gehouden met het schrappen van militaire laagvliegroutes om extra ruimte te scheppen. Hierover gaat landelijk het ministerie van Defensie.</p> <p>Er zijn voor de RES op regionaal niveau geen studies verricht naar de economische haalbaarheid van windenergie. Dit is een aandachtspunt bij verdere uitwerking van zoekgebieden. Als gemeente Apeldoorn hebben we lokaal voor Wind op de Veluwe aan de A1 een economische verkenning laten uitvoeren, waaruit blijkt dat een marktconforme business-case niet vanzelfsprekend is.</p>
<p>g. warmte</p> <p>Over de resultaten van het onderzoek naar warmte (paragraaf 6.5 van de Concept-RES):</p> <p>Warmtenetten worden rendabel vanaf 1500 huishoudens die dicht bij elkaar (liefst gestapeld) wonen, wordt vaak gezegd. Dit betekent voor dorpen en kleine steden in de rurale setting dat er geen mogelijkheden zijn. De RES zou volgens de energie coöperaties meer aandacht moeten geven aan dit dilemma in de voornamelijk rurale Cleantech Regio. Energiecoöperaties vrezen dat kleinschalige warmtenetten niet kunnen worden ontwikkeld. In hoofdstuk 6 van de Concept-RES zien zij geen aanknopingspunten om partijen te verbinden en samen stappen te maken.</p> <p>Ook ontbreekt volgens de coöperaties de discussie over laag- en midden-temperatuur warmtenetten. Hiervoor zijn meer lokale bronnen beschikbaar, echter vraagt het veel meer investeringen in de verduurzaming en isolatie van woningen. De praktische uitvoerbaarheid en betaalbaarheid voor bewoners is daarbij een belangrijk aandachtspunt.</p>	<p>Het primaat van de warmtestrategie ligt lokaal, bij de gemeentelijke transitievisies warmte die elke gemeente dit jaar maakt. De RES focust zich wat betreft warmte op de bovengemeentelijke warmtevraag, -warmtebronnen en -warmte-infrastructuur. Er is sprake van een bovengemeentelijk belang bij een warmtepotentie groter dan 1500 woningequivalenten (weq.). De RES helpt lokaal (gemeentelijk) opgestelde Transitievisies Warmte op elkaar af te stemmen.</p> <p>Zie hoofdstuk 4 van de Ontwerp-RES.</p>
<p>h. warmte</p> <p>Naar aanleiding van paragraaf 6.8, vervolgstappen warmteonderzoek:</p>	<p>Zie bij de beantwoording onder 2g.</p>

<p>Hier wordt Friesland Campina genoemd. Daar is al veel energie ingestoken en het lukt maar niet die warmtebron te gebruiken voor een warmtenet. Het wekt valse verwachtingen deze bron hier te benoemen.</p> <p>De coöperaties dringen erop aan in de RES 1.0 ook aandacht te besteden aan de perspectief voor aardgasvrije warmte in dorpen en het landelijk gebied in de CTR. Daarnaast adviseren zij om bij potentiële warmtebronnen aan te geven wat ervoor nodig is om deze potentie daadwerkelijk technisch en economisch te kunnen benutten, ook in verband met de samenhang met het verduurzamen van de woningen (conversie naar lage temperatuur verwarming).</p>	
<p>i. netcapaciteit</p> <p>De energie coöperaties maken zich grote zorgen over de tijdige beschikbaarheid van aansluitcapaciteit voor grootschalige opwek. Gezien de lange termijnen voor de noodzakelijke uitbreiding van de capaciteit op de onderstations en het hoogspanningsnet verwachten zij dat de netcapaciteit wel eens de bottleneck kan gaan worden in het tijdig realiseren van de doelstellingen. Dat betekent volgens de coöperaties dat nu ook al naar de opgave na 2030 zou moeten worden gekeken. Daarnaast zijn ook de aansluitlengte en de bijbehorende kosten een knelpunt in de projectrealisatie als niet op alle noodzakelijke stations wordt uitgebreid.</p>	<p>In de Ontwerp-RES wordt dit aandachtspunt onderschreven. Netbeheerder Liander heeft opnieuw een netimpactrapportage opgesteld.</p>
<p>j. participatie</p> <p>In paragraaf 8.4 van de Concept-RES over maatschappelijke betrokkenheid wordt genoemd dat financiële participatie nader moet worden uitgewerkt en dat daarvoor goede samenwerking met de juiste belanghebbenden nodig is. Energiecoöperaties worden hier niet bij genoemd.</p> <p>De coöperaties willen nogmaals benadrukken dat energiecoöperaties ervaring hebben met de invulling van minimaal 50% lokaal eigendom en van procesparticipatie, projectparticipatie en financiële participatie. Coöperaties, maar niet exclusief coöperaties, kunnen hier een belangrijke rol in spelen, mits dit ook goed wordt verankerd in RES en gemeentelijk beleid.</p> <p>De energie coöperaties gaan ervan uit dat in de RES 1.0 minimaal 50% lokaal eigenaarschap het uitgangspunt is en dat dit wordt geborgd en wordt vertaald in het gemeentelijk beleid van de betrokken gemeenten. Daarbij moet ook de rol van maatschappelijke partijen waaronder (maar niet exclusief) energiecoöperaties bij het organiseren van lokaal eigenaarschap worden verankerd.</p>	<p>Zie beantwoording bij 2d.</p>

<p>k. draagvlak</p> <p>Bij paragraaf 9.1 van de Concept-RES wordt onder “draagvlak” genoemd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Is er sprake van of zicht op voldoende maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak? • Zijn er kansen voor participatie en samenwerking? • Is er een relatie met andere transities? <p>De energiecoöperaties hebben het liever over acceptatie en zien deze items in RES 1.0 graag concreet uitgewerkt waarbij in het verlengde van het Klimaatakkoord de energiecoöperaties ook volwaardig gespreken ontwikkelpartner zijn.</p>	<p>In de Ontwerp-RES worden allebei de termen ‘draagvlak’ en ‘acceptatie’ gebruikt.</p> <p>Zie ook beantwoording bij 2a en 2d.</p>
<p>l. innovatie en rol coöperaties</p> <p>Onder paragraaf 11.6 van de Concept-RES worden innovaties genoemd. De energie coöperaties betreuren het dat in dit hoofdstuk en ook de andere hoofdstukken de energiecoöperaties nauwelijks worden genoemd. Bij een groot aantal van de beschreven innovaties en/of gerealiseerde opwek zijn 1 of meerdere energiecoöperaties betrokken. Daarmee hebben de coöperaties bewezen dat zij een belangrijke rol kunnen spelen bij het realiseren van het RES-bod. Niet alleen kwantitatief in het (mede)ontwikkelen van opwekprojecten maar ook in de organisatie van een partnerschap bij innovatieve projecten en het organiseren van lokaal eigenaarschap. De coöperaties zien zich daarmee een partij die vanuit de samenleving in staat is volwaardig meefinancierend en ontwikkelend partner te zijn en een brugfunctie vervullen tussen bewonersoverheden-ontwikkelaars.</p> <p>De energie coöperaties verwachten dat bij het uitwerken van de uitvoeringsstrategie in de RES 1.0 rekening wordt gehouden met de rol van coöperaties.</p>	<p>Zie beantwoording onder 2a, 2b en 2d.</p>

WIJK- EN DORPSRADEN

Inhoud van zienswijze	Commentaar college gemeente Apeldoorn
<u>3. Dorpsraden, 31 maart 2020</u>	

<p>a. corona Reclamant benoemt dat Nederland in een crisis verkeerd. Veel inwoners ervaren grote onzekerheden en onduidelijkheden over onder andere hun gezondheid, hun gezin, vrienden en kennissen, dorpsgenoten, hun baan, het inkomen, hun bedrijf, de economie, de tijdduur van de (semi) Lock down en nog meer. Zij vinden het onbegrijpelijk dat de bestuurders, waterschappen en provincie ervoor gekozen hebben om op vrijdag 20 maart 2020 de concept RES openbaar te maken. Zij verzoeken het proces stil te leggen tot het "normale leven" weer is begonnen, zodat de politieke processen weer in openheid en transparantie uitgevoerd kunnen worden.</p>	<p>De impact, maar ook de urgentie van de opgave is groot. Gekozen is om niet te wachten met openbaarmaking, maar extra tijd te nemen vanwege de coronacrisis voor de consultatie op de Concept-RES. Uiteindelijk is de Concept-RES ruim vier maanden later dan de oorspronkelijke landelijke planning ingediend, eind oktober 2020. De bijeenkomsten voor consultatie (algemene bewonersbijeenkomst en de Politieke Markt Apeldoorn) zijn over de zomer heen getild. Bijeenkomsten konden daardoor beter georganiseerd worden: gecombineerd fysiek en digitaal, wat voordelen bood voor het ophalen van reacties en beantwoorden van (chat)vragen. De extra tijd gaf bewoners(groepen) en belangengroepen extra tijd om de Concept-RES tot zich te nemen en te reageren.</p>
<p><u>4. Wijkraad Zuidoost – 15 september 2020</u></p>	
<p>a. gezondheid De voornaamste reden voor de reclamant tegen de plaatsing van windmolens in Beekbergsebroek zijn gezondheidsredenen. Deze zijn bevestigd door het RIVM.</p>	<p>De kennisontwikkeling hierin wordt gevolgd. Het RIVM doet momenteel onderzoek: https://www.regionale-energiestrategie.nl/bibliotheek/b+elektriciteit/1869750.aspx</p>
<p>b. zonne-energie niet rendabel en inefficiënt Het lokaal opwekken van zonne-energie is economisch niet rendabel. Daarnaast is het in Nederland inefficiënt. Reclamant draagt als optie aan om energie te importeren uit het buitenland. De droge grond in het buitenland is geschikter dan landbouwgrond in Nederland.</p>	<p>De RES gaat over de bijdrage die we als regio doen aan de landelijke opgave en het landelijke Klimaatakkoord. De vraag of er wel of niet energie wordt geïmporteerd is niet aan de regio. Overigens wordt er nog steeds (en zal dat ook de komende jaren het geval zijn) energie geïmporteerd.</p>
<p>c. aansluiting vraag en aanbod Er is nog steeds een onoverbrugbaar probleem met betrekking tot vraag en aanbod van opgewekte energie uit wind en zon. Beide vormen van opwekken vinden niet (altijd) plaats wanneer er behoefte aan is. De zon schijnt 's nachts niet en veel minder in de winter maanden. De wind waait niet altijd en zeker lang niet altijd hard genoeg. Opslag van deze vormen van opgewekte energie is nog steeds een probleem en is een nog groter probleem bij toch al voorspelbaar tegenvallende rendementen.</p>	<p>Dit probleem is onderkend en beschreven in de Ontwerp-RES, ook maakt het stimuleren van opslag onderdeel uit van de ontwikkelagenda. Zie paragraaf 1.4 en hoofdstuk 7.</p>

<p>d. zon-op-dak en innovatie De weerstand tegen het plaatsen van windmolens (en zonneparken) is groot. De gemeente moet inzetten op het vergroten van de uitrol van opwekken van zonne-energie op daken van gebouwen. Door innovatieve ontwikkelingen op het gebied van zonnepanelen.</p>	<p>In de Ontwerp-RES 1.0 wordt een aanzienlijk deel van het bod gerealiseerd door grootschalig 'zon op dak'. Dat is een wijziging ten opzichte van de Concept-RES. Zon op dak alleen is niet voldoende om de opgave in Nederland te realiseren en er is daarnaast wind en zon op land nodig.</p>
<p><u>5. Uddelsbelang – 28 september 2020</u></p>	
<p>a. alternatieven De dorpsraad vindt dat de concept RES presenteert dat de dorpen geld kunnen verdienen met de energieproducten, maar willen de dorpen dit wel? Er was geen enkele ruimte voor een alternatief geluid. Is dit wel nodig? Zijn er andere manieren? - Wat dan met zonnepanelen op daken? - Waarom geen nieuwbouw van kerncentrales? - En is het wel verstandig om van het gas af te gaan? Veel respectabele wetenschappers, die een ander geluid (tegen de heersende mening in) willen laten horen, wordt de mond gesnoerd of krijgen geen podium. Is dat hoe we in Nederland met elkaar omgaan? De dorpen/het platteland levert graag energie. Maar voedzame energie in de vorm van melk, groente en vlees.</p>	<p>De RES gaat niet over besluiten die op landelijk niveau worden genomen (zie paragraaf 1.2 en 1.3 in de Ontwerp-RES). Zie ook bij de beantwoording onder 8f. Om de gemeentelijke ambitie voor de energietransitie, zonder kernenergie, te halen is zowel besparing, het aardgasvrij worden, het benutten van 'zon op dak', als grootschalige opwek door zonneparken en windmolens nodig. In de Concept-RES was er nog geen zicht op de regionale potentie van zon op dak; dat is in de Ontwerp-RES wel het geval. Er is voor gekozen hier ambitieus op in te zetten (zie paragraaf 3.3 van de Ontwerp-RES).</p>
<p>b. kernenergie De dorpsraad benoemt dat het rijksbeleid begint te kantelen. Het gesprek om serieus te onderzoeken of kernenergie mogelijk is, begint op gang te komen. Bezint eer ge begint! Straks hebben we overal op de Veluwe oerlelijke windmolens staan. En dan komen we erachter dat het eigenlijk niet nodig was.</p>	<p>Zie bij de beantwoording onder 8f en paragraaf 1.3 in de Ontwerp-RES. Realisatie van kernenergie voor 2030 wordt niet realistisch geacht en de opgave is te urgent om af te wachten.</p>
<p>c. ambitie Waarom stelt Apeldoorn haar ambitie weer zo hoog? Hoger dan andere gemeenten of dan Nederland? Is Apeldoorn zo rijk dat ze dit kan? Laten we toch alstublieft met twee benen op de grond blijven staan.</p>	<p>De ambitie van de gemeenteraad voor 2030 ('Versnelling plus' op weg naar energieneutraliteit op langere termijn) gaat over de opwek binnen de gemeentegrenzen. Andere gemeenten, provincie en het Rijk hebben geen specifiek opgave bepaald voor ons grondgebied.</p>

	<p>Gaat het om de vergelijking in bijdrage aan CO₂reductie dan is de gemeente-ambitie vergelijkbaar met het streven in het provinciale GEA-akkoord en het landelijke klimaatakkoord van 55% reductie. In Brussel wordt inmiddels gesproken over een hogere ambitiestelling van 60%.</p> <p>Het streven is minimaal 50% lokale financiële participatie. Wat haalbaar is is deels afhankelijk van ontwikkelingen buiten Apeldoorn: (voor)investeringsbereidheid van ontwikkelaars, de beschikbaarheid van landelijke subsidie en technische ontwikkelingen. De gemeente onderzoekt op dit moment de mogelijkheden voor de inzet van een gemeentelijk energiebedrijf of andere instrumenten om de haalbaarheid te vergroten. Wat betreft financierbaarheid van windenergie op en rond de Veluwe is verder onderzoek nodig.</p> <p>Zie verder ook beantwoording onder 10c.</p>
<p>d. bieding Kroondomein De reclamant mist in de concept RES de bieding die ooit is gedaan door Kroondomein Het Loo. Ik zeg niet dat dit de meest verstandige oplossing is, maar waarom geen aandacht hiervoor?</p>	<p>In de RES zijn geen biedingen van individuele partijen meegenomen.</p>
<p>e. wind op zee Waarom doen we als Apeldoorn geen bieding voor een aantal windmolens op zee. De Apeldoornse energie coöperatie zou daarin kunnen participeren en energie kunnen leveren aan de gehele gemeente. Hiermee hebben we geen molens nodig in, op en om de Veluwe.</p>	<p>De RES gaat niet over besluiten die op landelijk niveau worden genomen (zie paragrafen 1.2 en 1.3 in de Ontwerp-RES) maar over welke bijdrage we als regio kunnen doen aan de opgave op land. In het landelijke Klimaatakkoord is al een aannname gedaan over 'wind op zee'.</p>
<p>f. inbreng ateliers / Veluwe Zoals al gezegd, onze inbreng tijdens de werkateliers vinden we eigenlijk niet terug, behalve de gedachtegang over kleine windmolens. Wees wijs en bedenk hoe mooi we wonen op de Veluwe. Dit kunnen we maar een keer vernielen.</p>	<p>Het proces voor de Concept-RES was mede aanleiding om in samenwerking met andere gemeenten, regio's en provincie bovenregionaal onderzoek te doen naar de mogelijkheden en belemmeringen voor Windenergie op en rondom de Veluwe, gezien vanuit natuurbescherming. Om de mogelijkheden voor Wind op de Veluwe te bepalen is nog vervolgonderzoek nodig, voordat een definitieve afweging wordt gemaakt.</p>

<p>6. Buurt- en Belangenvereniging Beemte Broekland – 30 september 2020</p>	
<p>a. landschap / landelijk gebied De vereniging vindt dat zonnepanelen niet thuis horen op het landelijke gebied. Het is duidelijk dat met ‘duurzaam beleid’, duurzame energie etc. nooit is bedoeld om het vitale platteland op te offeren. Energie van zonnepanelen ten koste van het kwetsbare landschap is uiteraard nooit duurzaam.</p>	<p>Zowel landelijk als ook voor onze regio is de inschatting dat naast andere duurzaamheidsmaatregelen, zoals besparing en ‘zon op dak’, ook een combinatie van windenergie en zonneparken in het buitengebied nodig zullen zijn. Dat is niet veranderd in de Ontwerp-RES ten opzichte van de Concept-RES. Wel is onderkend in de Ontwerp-RES dat ontwikkeling van zonneparken het agrarisch ondernemerschap en het gebruik van vruchtbare grond niet ten goede komen. Het is van belang dat we hier rekening mee houden. Deels is de ontwikkeling van zonneparken overigens ook te beschouwen als een nieuwe alternatieve inkomstenbron voor agrarisch ondernemers. Verder is het effect op het landschap voor de Ontwerp-RES opnieuw onder de loep genomen en heeft dat tot uitgangspunten geleid volgens het zonneladderprincipe, met als oogpunt om regionaal de negatieve impact op het landschap zoveel mogelijk te ontzien. Zie de openingsparagraaf over landschap en hoofdstuk 3 van de Ontwerp-RES.</p>
<p>b. veiligheid / gezondheid Wat de fysieke veiligheid betreft: er ontstaat angst voor de gevolgen van zware stroomkabels die bijna letterlijk onder onze erven worden doorgetrokken. Wat zullen de effecten zijn van de elektromagnetische velden. Waarom informeert de gemeente ons hier niet over, wat voor spelletje wordt met onze gezondheid gespeeld. Hoe kan dat een overheid zo met burgers omgaan?</p>	<p>Voor zover ons bekend is er wat betreft veiligheid voldoende wet- en regelgeving op landelijk niveau, inclusief afspraken met netbeheerders zoals Liander. Onder andere over ligging en diepte van kabels en leidingen.</p>
<p>c. landschap / natuur / biodiversiteit De vereniging uit haar zorgen over de schade die toegebracht wordt aan waardevolle landschappen/natuur. Het bewust toebrengen van deze vorm van schade aan de ecologische waarden is in strijd met tal van richtlijnen. De biodiversiteit wordt met voeten getreden. Na 25 jaar is de grond onder de panelen nergens meer geschikt voor. Bovendien zijn de panelen al veel eerder verouderd dan na 25 jaar. Nu al zijn er betere technieken om licht in elektriciteit om te zetten.</p>	<p>Er zijn veel onderzoeken naar de effecten van zonneweiden op de omgeving en biodiversiteit onder en rondom parken. De komende jaren zal nader onderzoek en monitoring nodig zijn. Of effecten negatief of positief zijn hangt af van doelstellingen op het gebied. Ten aanzien van biodiversiteit herstel of -afbraak zijn verschillende onderzoeken gaande en is geen eensluidend antwoord te formuleren. Het zou onderdeel van lokaal</p>

	<p>beleid moeten zijn om hierover doelstellingen op te nemen zodat dit gemonitord kan worden.</p>
<p>d. verpaupering / criminaliteit de reclamant benoemt dat waar landschap verpaupert, criminaliteit oprukt (met name drugslabs).</p>	<p>Als college onderkennen we dat drugscriminaliteit en vitaal platteland op gespannen voet met elkaar staan; recent een groeiend zorgpunt in ons deel van het land. Mits zorgvuldig afgewogen en ingepast, zien we de mogelijkheid van ontwikkeling van zonneparken in het buitengebied niet als verpaupering.</p>
<p>e. bedrijven Als de gemeente dat doel werkelijk zou nastreven zou daar waar het verbruik groot is zoals op de bedrijventerreinen, ook de meeste energie moeten worden opgewekt. In tegendeel, de gemeente 'voert' nu in feite zelf haar energie vanuit het buitengebied in. Dat riekt naar een vorm van diefstal van kwaliteit van het landschap, afgevoerd door een draadje. Binnen het eigen grondgebied wordt er gemeten met twee maten. Laat het bedrijfsleven zijn eigen energie opwekken.</p>	<p>In de Ontwerp-RES 1.0 wordt een aanzienlijk deel van het bod gerealiseerd door grootschalig zon op dak. Dat alleen is niet voldoende om de opgave in Nederland te realiseren en er is daarnaast 'wind en zon op land' nodig.</p>
<p>f. kosten windmolens Reclamant zegt dat windmolens geen oplossing zijn, maar hooguit een verschuiving van slecht naar slecht. De productie en het onderhoud van windmolens zijn zeer kostbaar.</p>	<p>In de Ontwerp-RES1.0 gaat het in dit stadium nog om zoekgebieden voor verdere verkenning naar windenergie. Inderdaad zijn aan de ontwikkeling en beheer van windturbines hoge kosten verbonden, maar ook inkomsten. Op dit moment deels nog met rijkssubsidie. Voor concrete planontwikkeling zal uiteindelijk ook een kosten-batenanalyse onderdeel zijn van het proces.</p>
<p>g. schade Over vergoeden van alle schade wordt gezwegen. Hoe kan het dat de bedrijven die namens de gemeente optreden hele hoge bedragen neertellen voor hectares terwijl de mensen die straks de schade ondervinden van energiewinning, nog helemaal geen zicht op vergoeding hebben; dat velen zelfs nog nooit door de gemeente benaderd zijn.</p>	<p>Voor planschade gelden landelijke afspraken. Bij bestemmingsplanwijzigingen, maar ook bij langer lopende tijdelijke vergunningen, zoals gebruikelijk bij zonneparken, is een beroep op planschade mogelijk. In de RES worden hier geen afspraken over gemaakt. Voor informatie over planschade en hoe de gemeente Apeldoorn hier mee omgaat verwijs ik u graag naar de website van de gemeente Apeldoorn. Als gemeente nemen we in anterieure overeenkomsten met ontwikkelaars bepalingen op over planschade.</p>

<p>h. schadevergoeding Vraag van reclamant: Dus heroverweeg het beleid, houdt in het afwegingskader rekening met alle schade aan mens en dier en de ernstige gevolgen op langere termijn. Zorg dat er eerst duidelijkheid is over de schadevergoeding die alle betrokkenen in het hele gebied mogen verwachten en ga dan kijken hoeveel panelen hier echt nodig zijn, met in achtneming van het feit dat stroom nu al van verre wordt aangevoerd en dat er dus zonder problemen stroom kan worden ingekocht.</p>	<p>Zie beantwoording bij 6a en 6g.</p>
---	--

BEWONERS – BEEMTE BROEKLAND

Inhoud van zienswijze	Commentaar college gemeente Apeldoorn
<p><u>7. Inwoner Beemte Broekland - 14 september 2020</u></p>	
<p>a. weerstand serieus nemen Reclamant is inwoner van Beemte Broekland en landschapsdeskundige. “Bezint eer Gij begint” is zijn reactie in verband met het plaatsen van zonnepanelen in de gemeente Apeldoorn en in het bijzonder in Beemte-Broekland. Hij vraagt het gemeente bestuur om de weerstand in Beemte Broekland ten aanzien van de plannen voor zonneparken serieus te nemen. Hij vraagt de tijd te nemen om een goede dialoog aan te gaan, niet met ‘een paar inspraakavonden vlak voor plaatsing’.</p>	<p>De reactie van reclamant heeft vooral betrekking op het lokale beleid en minder op de RES. Reacties als deze hebben bijgedragen aan het vervroegd evalueren van het gemeentelijke afwegingskader voor Apeldoornse zonneparken en aan het collegebesluit tot een aangepast handelingsperspectief voor de in Apeldoorn lopende zonnepark-initiatieven. Zie ook beantwoording bij reactie 8b.</p>
<p>b. Kookboek Reclamant prijst het Groot Apeldoorns Kookboek dat in 2011 uit kwam, dat pleit voor herstel van het aangetaste Kampenlandschap in de Beemte. Zonnepanelen dragen daar volgens reclamant niet aan bij. Hetzelfde gaat volgens hem op voor Broekland, een voormalig moerasgebied, droog gelegd en vruchtbare landbouwgrond. Een open landschap op weg naar de Veluwe. Door plannen voor zonneparken wordt dat nu volgens reclamant onderbroken door grote akkers van zonnepanelen. Een aantasting volgens hem van vruchtbare landbouwgronden en een open broekland gebied. Een</p>	<p>Zie beantwoording bij reacties 1a, 6a en 7a. Zonneparken hebben impact op het bestaande landschap en veranderen het landschap. In het gemeentelijke afwegingskader voor Apeldoornse zonneparken is door de makers van het Groot Apeldoorns Kookboek ook nader per landschapstype beschreven welke regels en aandachtspunten gelden bij de ontwikkeling van een zonnepark vanuit oogpunt van zo goed mogelijk landschappelijke inpassing.</p>

<p>groene “zee” wordt opgeslokt door een “zwarte zee”. Reclamant acht dat een zwarte bladzijde in het ecologische bestaan van dit gebied.</p>	
<p>c. Broeklanden In 2012, lanceerde de toenmalige wethouder van Ruimtelijke Ontwikkeling Nathan Stukker het Klein Apeldoorns Dorpen Kookboek. Hierin is te lezen dat Beemte-Broekland een groen eiland is in de OPEN broeklanden. Dat Beemte een kralenketting is dat als een lint in het landschap ligt en dat bebouwen achter het lint niet past, omdat daardoor het zicht op het OORSPRONKELIJKE landschap verloren gaat. Reclamant stelt dat dat nu juist is wat de gemeente gaat doen met de aanleg van de zonnepanelen velden. Reclamant wijst in dit verband op blz 146 t/m 161 van het betreffende kookboek.</p>	<p>Zie beantwoording bij 7a en 7b.</p>
<p>d. groene mal Reclamant geeft deelnemer te zijn van de adviesgroep Weteringse Broek en mede initiatief nemer van het Holhorst klompenpad. Plannen om grote delen van de groene ruimte van Beemte-Broekland met zonnepanelen vol te bouwen verbazen hem: waar blijft de waarde van de Groene Mal. Hij vraagt wat er over blijft van het gemeentelijk beleid om het gebied van o.a. Beemte-Broekland te ontwikkelen als een groen en recreatief gebied voor de bewoners van de stedelijke uitloop gebieden van Apeldoorn als bijvoorbeeld Zuidbroek. Wat te denken van het gemeentebestuur dat boeren hun nieuwe stallen moeten inkleden in het groen. Wat te denken van de oproep van de gemeente aan particulieren het aanplanten van groen, bomenrijen en zaaiakkers. Reclamant acht dit in tegenstelling met de plaatsen van volgens hem een zwarte zee langs de A50.</p>	<p>Zie beantwoording bij 7a en 7b.</p>
<p>e. cultuurlandschap Reclamant stelt niet tegen alternatieven voor de fossiele bodemschatten te zijn die ons energie en warmte geven maar die langzamerhand opraken en ellende geven. Zonnepanelen zijn een alternatief, daar is reclamant niet tegen, maar wel op volgens hem de planologische ongeremdheid en onnadenkendheid, die cultuurlandschappen van eeuwen her in “No time” in een negatieve spiraal veranderen. Zonnepanelen zijn voor reclamant akkoord, maar dan in kleinere akkers die zijn opgenomen in het groen en</p>	<p>Zie beantwoording onder 7a en 7b.</p>

<p>niet die dictatoriaal zijn in het groen. Omzoomd door groen dat in het bestaande landschap thuis hoort. Reclamant stelt dat een goede landschaparchitect dat moet kunnen ontwerpen.</p>	
<p>8. Inwoonster Beemte Broekland – 21 september 2020</p>	
<p>a. burgemeester inspraakavond Reclamant vindt het jammer dat de burgemeester niet de voorzitter was op de inspraakavond van 17 september 2020.</p>	<p>De opmerking wordt voor kennisgeving aangenomen.</p>
<p>b. landschap De reclamant benoemd 12 jaar geleden een bestemmingsplan wijziging te hebben ingeleverd. Er is veel tijd over heen gegaan en na veel regels mocht er gebouwd worden. Het landschap van Beemte Broekland is uniek en karakteristiek en mocht niet aangepast worden. Hoe kan de Commissie Ruimtelijke kwaliteit nu dan akkoord gaan met al die zonneparken en zonneweiden in Beemte Broekland?</p>	<p>Deze zienswijze wordt gezien als reactie op de lopende plan-initiatieven voor zonneparken binnen de gemeente Apeldoorn, specifiek Beemte-Broekland, en het gemeentelijk beleid. Inmiddels heeft het college over deze initiatieven begin dit jaar een nieuw handelingsperspectief vastgesteld, namelijk om in deze omgeving eerst een gebiedsverkenning te starten en deels planontwikkeling te bevriezen, in afwachting van de nieuwe Omgevingsvisie. Dit was mede op basis van signalen van de commissie Ruimtelijke Kwaliteit. Het afwegingskader voor zonneparken wordt momenteel geëvalueerd.</p>
<p>c. landbouwgrond De landbouwgrond in Beemte Broekland is de beste grond van Apeldoorn.</p>	<p>Deze stelling wordt voor kennisgeving aangenomen. Zie bij 10d.</p>
<p>d. grondeigenaar De reclamant vraagt zich af hoe het kan dat één bewoner van de Beemte 'praktisch overal toestemming voor krijgt'. Achter de gekochte woning heeft hij grond gekocht om zonneweiden met zonnepanelen te gaan realiseren, terwijl hij er zelf niet gaat wonen. 26 huizen kijken uit op deze zonneweiden.</p>	<p>Deze vraagstelling wordt voor kennisgeving aangenomen en betreft een opmerking richting de grondeigenaar van een zonnepark-initiatief. Zie bij 8b.</p>
<p>e. subsidie ontwikkelaars</p>	<p>De SDE-subsidie die ontwikkelaars ontvangen voor de exploitatie van zonneparken is een rijkssubsidie.</p>

<p>Reclamant heeft begrip voor boeren, maar niet voor projectontwikkelaars die ook nog eens veel subsidie ontvangen van de gemeente. het gaat ten koste van de fiets- en wandelroutes.</p>	<p>Al verandert de landschapsbeleving met de komst van zonneparken, door goede inpassing hoeven zonnepark-plannen niet ten koste te gaan van fiets- en wandelroutes.</p> <p>Zie bij 8b.</p>
<p>f. andere plekken of windmolens als alternatief Waarom worden niet eerst op andere plekken zonnepanelen gelegd of windmolens gezet? Zoals op:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bedrijfsgebouwen Apeldoorn-Noord - Woningen in Zuidbroek - Langs de snelweg - Windmolens in zee - Windmolens in de bossen van de Veluwe - Alternatief: een kerncentrale 	<p>In het gemeentelijk beleid en de Ontwerp-RES wordt gewerkt via de zonneladder (zie 3.3 Ontwerp-RES), waarbij een voorkeursvolgorde is uitgewerkt. 'Zon op dak' maakt inmiddels onderdeel uit van de Ontwerp-RES. Voor het stimuleren van zon op dak loopt binnen de gemeente Apeldoorn een apart programma.</p> <p>Voor wind is gezocht naar locaties die zo goed mogelijk passen binnen het landschap. Vervolgverkenning naar de omgang met wettelijke belemmeringen en (bovenwettelijke) kaderstelling dient nog verder plaats te vinden, bijvoorbeeld de mogelijkheden vanwege natuurbescherming op en rond de Veluwe. Uit de ruimtelijke verkenning voor de RES komt naar voren dat regionaal gezien clusters van windmolens het beste aansluiten bij de stuwwallen van de Veluwe (in de nabijheid van de snelweg) en als 'poortwachters' bij steden. Verder is bekeken wat redelijke afstanden zijn van een onderstation (om de kosten voor de maatschappij te beheersen) en zoveel mogelijk bij energievraag gepositioneerd (zie paragraaf 3.2 van de Ontwerp-RES).</p> <p>Zoals afgesproken in het landelijke Klimaatakkoord gaat de RES over bewezen technieken voor grootschalige opwek uit zonne-energie en windenergie op regionale schaal en niet over wind op zee of kernenergie. (zie paragraaf 1.2 en 1.3).</p>
<p><u>9. Bewonerscollectief Nieuwe Wetering, Broeklanderweg en Werler en bezorgde buurtgenoten – 30 september</u></p>	
<p>a. regels zonneparken / gelijkwaardig speelveld / proces Bewonerscollectief vraagt om volgende punten in overweging te nemen: 1. Indien een zonnepark binnen 125m van een woning start kan dit uitsluitend met goedkeuring van de bewoners/eigenaar van de woning.</p>	<p>Binnen de Ontwerp-RES zijn nauwkeuriger dan in de Concept-RES uitgangspunten uitgewerkt voor zonne-energie aan de hand van het zonneladder-principe. Ook is in een apart hoofdstuk gewijd aan procesparticipatie. Zie hoofdstuk 3 en 5 van de Ontwerp-RES.</p>

Enkel op deze wijze kan een bewoner de projectontwikkelaar dwingen om met zijn belangen rekening te houden.

2. Indien er meerdere plannen voor zonneparken binnen een afstand van 5 km bij elkaar in de pijplijn zitten, dienen deze gelijktijdig in het proces behandeld te worden. Hierdoor kunnen plannen naast elkaar gelegd worden en kan de impact van het totaal meegewogen worden. Door de plannen ook gelijktijdig in het CRK te bespreken kan er gekeken en geadviseerd worden met betrekking tot een inpassing voor de plannen die recht doet aan de omgeving. Door de plannen niet gelijktijdig te behandelen kan het zijn dat er een minder gunstig eindresultaat ontstaat voor de omgeving/omwonenden.

3. Om een gelijk speelveld te bewerkstellingen dient er een “buurt-ondersteunend” ambtenaar mee te kijken bij de onderhandelingen tussen de buurt en de projectontwikkelaar. Deze ambtenaar zou verder geen functie binnen de energietransitie moeten hebben en moeten beschikken over goede onderhandelingsvaardigheden. Doel is omwonenden in de positie te brengen daadwerkelijk en op gelijke voet met de projectontwikkelaar te onderhandelen over hun wensenpakket, onder meer op het gebied van zichtlijnen, omvang van het zonnepark en inpassing in de omgeving.

4. Daar waar een projectontwikkelaar afwijkt van de richtlijnen van het afwegingskader dient dit goed onderbouwd te worden naar de bewoners. Opmerkingen als “dit is afgestemd met de Gemeente” of “in het kader van rentabiliteit” zonder onderbouwing zijn onvoldoende. Een grotere transparantie naar omwonenden is nodig voor meer draagvlak.

5. Indien er een gesprek plaats gaat vinden over de plannen, dan dient een projectontwikkelaar uit zichzelf of op eerste verzoek de plannen aan de omwonenden toe te sturen. Deze kunnen zich dan voorbereiden op een gesprek. Tot op heden blijkt dit onmogelijk om te bewerkstelligen.

6. Er vindt een controle plaats op de verslaglegging van de projectontwikkelaar met betrekking tot het inspraak en participatietraject. Indien hieruit blijkt dat de verslaglegging

Specifieke regels zoals het bewonerscollectief die voorstelt zijn in de RES - een algemene regionale strategische verkenning - echter niet opgenomen. De reacties en suggesties van het bewonerscollectief hebben vooral betrekking op het lokale beleid. Ze hebben mede bijgedragen aan het vervroegd evalueren van het gemeentelijke afwegingskader voor Apeldoornse zonneparken en aan het collegebesluit tot een aangepast handelingsperspectief voor de in Apeldoorn lopende zonnepark-initiatieven.

<p>niet overeenkomt met wat omwonenden aangeven wordt hier met een onafhankelijke bemiddelaar naar gekeken. Helaas is de ervaring dat ontwikkelaars woorden verdraaien of zaken weglaten uit het verslag.</p> <p>7. Tot slot, in de pilot aan de Bloemenkamp is er wel sprake geweest van erkenning en uitkering van de planschade. Een projectontwikkelaar dient zelf met een voorstel richting omwonenden te komen om de schade te compenseren. Gezien de buitensporige vergoeding voor de grond en het goede verdienmodel zou ook de omgeving mee moeten/kunnen profiteren. Er zou in overleg met omwonenden en de projectontwikkelaar gekeken kunnen worden hoe hier invulling aan gegeven kan worden.</p> <p>8. Daarnaast, gezien de verwachting dat er binnen enkele jaren betere alternatieven zijn, zou er gekeken kunnen worden naar de vergunningstermijn en zou deze verkort kunnen worden naar 10 of 15 jaar.</p>	
---	--

BEWONERS – KLARENBEEK

Inhoud van zienswijze	Commentaar college gemeente Apeldoorn
<p><u>10. Bewoner De hooilanden - Klarenbeek / Lely gate – 3 april 2020</u></p> <p>Reclamant geeft aan te reageren namens een samenwerkingsverband van omwonenden van De Somp bij Klarenbeek en Lelygateklarenbeek, 250-300 gezinnen vertegenwoordigend in het buitengebied (Hooiland e.o.) van Klarenbeek</p>	
<p>a. Corona</p> <p>Tot grote verbazing van de reclamant is op 20 maart 2020 midden in de coronacrisis de concept RES over de inwoners uitgestort. Men zou op elkaar moeten letten en zouden we niet zo min mogelijke maatschappelijke onrust moeten veroorzaken?</p>	<p>Zie bij 3a.</p>

<p>b. uitstel De reclamant benoemd dat zij niet gediend zijn van smoezen waarom uitstel niet mogelijk was</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dat het moest van de minister - Dat het voor 1 juni gereed moet zijn i.v.m. de planning - Dat er nog uitstel geprobeerd is te krijgen bij Wiebes - Dat we niets achter willen houden - Dat het maar een concept is en we er nog samen naar gaan kijken 	<p>De bewering wordt voor kennisgeving aangenomen. Zie bij 3a.</p>
<p>c. te grof / impact / haalbaarheid Het is nog onduidelijk hoe de wereld er uit zal zien na de coronacrisis. Nu worden inwoners al geconfronteerd met mega getallen over zonnevelden en windmolens en het kaartmateriaal is te grof (geen touw aan vast te knopen). Mega gebieden voelen de potentiële bedreiging. Stop met het uitrollen van strategieën die niet haalbaar zijn.</p>	<p>De haalbaarheid is ook na de Concept-RES onderwerp geweest van het planproces. Bedoeling is om van Concept-RES naar de definitieve eerste RES1.0 en het vervolg daarop van grof naar fijn te werken, steeds meer inzicht te krijgen wat haalbaar is, of welke keuzes er te maken zijn en zo nodig de strategie bij te stellen. De ruimtelijke strategie en het bod zijn aangepast in de Ontwerp-RES. Maar ook in de Ontwerp-RES is sprake van zoekgebieden en geen specifieke locaties:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omdat er de komende jaren verdere verkenningen nodig zijn, bijvoorbeeld naar de mogelijkheden voor windenergie op en rondom de Veluwe; • omdat uiteindelijke locaties en voorwaarden niet regionaal, maar lokaal per gemeente worden besloten, in het eigen omgevingsbeleid.
<p>d. belangen boeren daarnaast moet er gestopt worden met besluiten te nemen die boeren raken.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Omdat de boeren al veel leed ondervinden van de coronacrisis 2. Omdat het duidelijk aangetoond is dat de uitstoot ergens anders vandaan komt. 	<p>De energietransitie raakt iedereen, ook agrarisch ondernemers. Om te komen tot de Ontwerp-RES is opnieuw gekeken naar het landbouwbelang. Hoewel het onvermijdelijk is dat een groot deel van zonneparken komen te liggen op landbouwgrond, wordt onderkend dat dit het agrarisch ondernemerschap en het gebruik van vruchtbare grond niet altijd ten goede komt en dat het van belang is hier rekening mee te houden bij locatiekeuzes. In de Ontwerp-RES staan grootschalige landbouwgebieden op 'nee, tenzij', landbouwtransitiegebieden op 'ja-mits'.</p>
<p><u>11. Inwoner Klarenbeek – 17 september 2020</u></p>	

<p>a. afstandsbepaling en normenkader wind De reclamant vraagt zich af welke afstand wij acceptabel vinden tussen windmolens en woningen en welk normenkader er gebruikt is bij het opstellen van de RES?</p>	<p>In de Ontwerp-RES is nog steeds sprake van algemene zoekgebieden en een noodzaak voor verdere verkenning naar haalbaarheid en kaderstelling. Tot een bovenwettelijk normenkader wat betreft afstanden/geluidhinder is het in deze fase nog niet gekomen.</p> <p>Zie verder beantwoording in hoofdstuk 6 van deze zienswijzennota 'Reacties lokale RES-bijeenkomsten Apeldoorn 16 en 17 februari 2021', thema wind, onderdeel normenkader.</p>
<p>b. bedrijven Een groot deel van de duurzaam opgewekte energie wordt verbruikt door bedrijven. Reclamant vraagt zich af waarom energie niet opgewekt wordt waar het ook verbruikt wordt?</p>	<p>Opwek van elektriciteit in de nabijheid van gebruik heeft de voorkeur. Benutting van 'zon-op-dak' of binnenstedelijke ruimten zal echter niet voldoende zijn. Ook opwek uit zonneparken en windenergie zijn aanvullend nodig; ook daarvoor geldt dat nabijheid bij de elektriciteitsvraag (zoals bij de stad Apeldoorn) en net-infrastructuur voordelen heeft.</p>
<p>c. besparing Reclamant vraagt waarom er niet eerst ingezet wordt op de vermindering van energieverbruik bij woningen én bedrijven zodat er vervolgens veel minder duurzame energie op hoeven te wekken?</p>	<p>Het gemeentelijke programma Energietransitie bevat ook een deelprogramma om te komen tot energiebesparing. Bij de opgave voor duurzame elektriciteitsopwek binnen Apeldoorn wordt er vanuit gegaan dat tegelijkertijd een forse energiebesparing behaald wordt. Ook in het Klimaatakkoord, de grondlegger van de RES, wordt uitgegaan van besparing.</p>
<p>d. vestigingsbeleid Reclamant benoemd dat Apeldoorn zich profileert als aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijven uit o.a. Transport, IT en industrie. Dit staat haaks op de wens een groene en energiebewuste gemeente te willen zijn en het zorgt er bovendien voor dat de Apeldoornse energiebehoefte alleen maar groter wordt. Kunt u ons inwoners van de gemeente Apeldoorn uitleggen waarom u hiervoor kiest? Vind u het zo belangrijk deze vervuilende bedrijven hierheen te halen dat u het woon- en leefgenot van uw inwoners hiervoor op het spel zet?</p>	<p>Deze reactie heeft geen betrekking op de Concept-RES.</p> <p>Als gemeente hebben we zowel een groeiambitie als een ambitie energieneutraal te worden. Groei van werkgelegenheid en bijbehorende werkgelegenheid verhoogt inderdaad de opgave om aan de energiedoelstellingen te voldoen.</p>
<p>e. ecologische en archeologische waarden</p>	

<p>Reclamant vraagt waarom zijn de ecologische en archeologische waarden niet meegenomen, maar zijn de in de Concept RES genoemde locaties enkel aangewezen op basis van de ruimtelijk-technische analyse?</p>	<p>Zowel bij de uitwerking van de zonneladder (ja graag, ja-mits, nee tenzij, nee) en de aanwijzing van zoekgebieden voor windenergie op regionale schaal is bij de Ontwerp-RES verder dan puur ruimtelijk-technisch gekeken. Zie de beantwoording onder 1a. Voor de Ontwerp-RES heeft wat betreft windenergie ecologische verkenning plaats gevonden. Bij de uitwerking van zoekgebieden en concrete initiatieven zal verder ecologisch onderzoek en afweging van andere waarden zoals cultuur-historie en archeologie aan de orde komen.</p>
<p>f. participatie Reclamant vraagt waarom de Concept-RES die naar Den Haag is gestuurd terwijl daar feitelijke onjuistheden staan? De participatie van inwoners (van Klarenbeek) is naar de mening van de reclamant onvoldoende. Ook op de bewonersenquête is maar door weinig Apeldoorners gereageerd.</p>	<p>Zie beantwoording bij reactie 2a.</p>
<p>g. natuur Onder kopje 11.8 geeft u aan dat de Concept RES rekening houdt met natuurgebieden en beekdalen. Er blijft ruimte vrij om die natuurgebieden en beekdalen heen voor de ontwikkeling van klimaatmantels om de waarden te beschermen en te versterken. Hoe kan het dan zijn dat een van de zoeklocaties grenst aan het Beekbergerwoud?</p>	<p>Wat betreft zonneparken is de nabijheid van kwetsbare natuur zeker een aandachtspunt bij verdere uitwerking of inpassing van concrete initiatieven. Er zal ecologisch onderzoek gedaan moeten worden. Voor flora en kleinwild kunnen de groeninvesteringen die met een zonnepark gepaard gegaan ook voordelen hebben en bijvoorbeeld een groenontwikkelingszone versterken. Wat betreft windenergie heeft ecologisch onderzoek uitgewezen dat ontwikkeling van windenergie nabij de Veluwe / Beekbergerwoud niet vanzelfsprekend is. Daar is nader onderzoek voor nodig.</p>
<p><u>12. Inwoner Klarenbeek – 17 september 2020</u></p>	
<p>a. WOZ De reclamant vraagt: heeft de gemeente Apeldoorn rekening gehouden met de te verwachte processen op het gebied van de WOZ en navenante verminderde WOZ inkomsten met 50% of wellicht meer ?</p>	<p>Als gemeente hebben we voor de Concept-RES geen doorrekening gemaakt wat betreft gemeentelijke derving van belastinginkomsten.</p>
<p><u>13. Inwoner Klarenbeek – 17 september 2020</u></p>	
<p>a. vergelijking met afweging particulier initiatief</p>	

<p>Reclamant geeft aan dat een paardenbak niet gerealiseerd kon worden wegens de bestemming Natuur. De vraag van de reclamant: Als een paardenbak, bestaande uit houten palen en planken niet passend is in de leefomgeving van deelgebied Beekberger Woud, Empense en Tondense Heide, hoe kan de gemeente aangeven dat een windturbine van 180 meter daar wel past?</p>	<p>Een paardenbak vertegenwoordigt een particulier belang; ontwikkeling van windenergie is onderdeel van een maatschappelijke opgave om onze energie-opwek te verduurzamen en daarmee ongewenste klimaatverandering en milieuvervuiling tegen te gaan.</p>
<p><u>14. Inwoner De hooilanden - Klarenbeek – 18 september 2020</u></p>	
<p>a. snelheid / kwaliteit participatie Reclamant uit zorgen over de snelheid waarmee het college van Apeldoorn te werk gaat. Dit gaat naar mening van de reclamant ten koste van de participatie. Reclamant vraagt zich af:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hoe kunnen inwoners nu hun mening geven in dit razende tempo? 2. hoe kunnen raadsleden verdiepingsvragen stellen aan inwoners en hun mening op dit dossier vormen? 3. Hoe kunnen steekhoudende argumenten nog worden betrokken en verder worden uitgewerkt? 4. Hoe kan de raad het college een aanvullende opdracht mee geven? 5. Hoe kunnen we zo spreken van participatie en zorgvuldigheid? 	<p>Zie hoofdstuk 3 van deze zienswijzennota en de beantwoording bij 3a.</p>
<p>b. raadsopdracht Reclamant uit het zorgpunt dat er naar zijn mening niet voldaan is aan de raadsopdracht van 12 oktober 2017 om</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Als aanvullend instrument buiten Apeldoorn te kijken. Dit wordt niet teruggezien in de Concept RES. 2. Een Apeldoorns normkader op te stellen, met stringente bovenwettelijke eisen ter voorkoming van hinder voor bewoners. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. De RES bevat geen verdeling van het ‘bod’ over de regiogemeenten en daarmee inderdaad geen antwoord in hoeverre andere regiogemeenten de energie-opgave van Apeldoorn kunnen en willen opvangen. Zie ook de beantwoording bij reactie 21f. 2. In de Ontwerp-RES is nog steeds sprake van algemene zoekgebieden en een noodzaak voor verdere verkenning naar haalbaarheid en kaderstelling. Tot een bovenwettelijk normenkader wat betreft afstanden/geluidhinder is het in deze fase nog niet gekomen. Zie ook beantwoording in hoofdstuk 6 van deze zienswijzennota ‘Reacties lokale RES-bijeenkomsten Apeldoorn 16 en 17 februari 2021’, thema wind, onderdeel normenkader.

<p>c. agrarische sector Hoe kan de agrarische sector overeind blijven bij het plaatsen van onvoorstelbare aantallen zonnevelden en enorme hoeveelheden windmolens?</p>	<p>Het totale ruimtebeslag van zonneparken is slechts een klein deel van het totale landbouwareaal in Nederland. De voetafdruk van windmolens en daarmee het beslag op landbouwgrond is beperkt.</p>
<p>d. afstemming Apeldoorn - Voorst Welke afstemming is er tussen Apeldoorn en Voorst in het geval van Klarenbeek?</p>	<p>Zowel de gemeente Apeldoorn als gemeente Voorst hebben ambtelijke en bestuurlijke afvaardiging in het regionale RES-overleg. Bilateraal is er contact en worden bijvoorbeeld de ervaringen met zonnepark-initiatieven uitgewisseld. Wanneer mogelijk bezoeken we elkaars info-/stakeholdersbijeenkomsten met betrekking tot RES en grootschalige energie-opwek.</p>
<p>e. berekeningen ambitie - realiteit Reclamant uit zorgen over de berekeningen rond de opwek en het verbruik en is van mening dat het zonde is om windmolens in Apeldoorn te zetten terwijl deze op zee veel meer opbrengen. Hierin ziet de reclamant ook een kloof tussen de ambitie en de realiteit.</p>	<p>Voor berekeningen rond opwek en verbruik wordt externe expertise ingewonnen en gebruik gemaakt van zowel lokale als landelijke data. In het Klimaatakkoord wordt al rekening gehouden met energie-opwek uit Windenergie op zee. Daarnaast wordt aan de RES-regio's gevraagd in hun strategieën gezamenlijk te komen tot 35TWh aan opwek uit zon en/of wind op land.</p>
<p>f. snelheid / kwaliteit participatie Reclamant vraagt de raad om het tempo te bepalen, tijd te nemen voor participatie, meningen te horen en te verwerken.</p>	<p>Het college neemt deze reactie voor kennisgeving aan. De motie "Zienswijzennota concept RES, participatie in de praktijk" van onze gemeenteraad was mede aanleiding voor deze zienswijzennota.</p>
<p><u>15. Inwoner De hooilanden – Klarenbeek – 29 september 2020</u> Reclamant stelt te spreken mede namens de inwoners van Klarenbeek</p>	
<p>a. gezondheid Reclamant heeft op verschillende momenten (inhoudelijke) stukken aangeleverd over wat windmolens op korte afstanden met de gezondheid van inwoners doet. Ze rekenen er op dat de gezondheid van inwoners voorop gesteld wordt t.o.v. de ambitie van de wethouder.</p>	<p>Als college van Burgemeester en wethouders zijn we erop gericht voorstellen te doen binnen de kaders die de gemeenteraad heeft meegegeven, zoals de raadsambitie met betrekking tot de Energietransitie</p>

	<p>voor de gemeente Apeldoorn. Uiteindelijk stellen de gemeenteraden de RES vast.</p> <p>Deze reactie wordt verder voor kennisgeving aangenomen.</p>
<p>b. status RES De concept RES is niet vrijblijvend en geeft een precedent en scheidt mogelijkheden voor ontwikkelaars van o.a. windmolenparken.</p>	<p>De RES is een strategie die vertaald moet worden naar omgevingsbeleid voordat het gerealiseerd kan worden. Ten opzichte van de Concept-RES is beter omschreven wat de status van de RES is. Zie paragraaf 1.3 van de Ontwerp-RES.</p>
<p>c. sturing raad Indien de Raad niet middels een motie of aanvullende opdracht aan het college de minimale afstand ten opzichte van woningen beschrijft en begrensd kunt u bij een volgende aanvraag hier niet als beleid op terug verwijzen. Sterker nog het zal u rol bij een aanvraag omgevingsvergunning verslappen (mogelijk nihil maken) omdat u tijdens een formeel moment (zienswijzen RES) geen perk en paal heeft gesteld als Raad (en daarmee ons gebied vogelvrij verklaard)! Zonder duidelijke zienswijze of opdracht wordt indirect het beleid van het college "vastgesteld"! Dit (schaduw effect) staat dus volledig los van de RES 1.0 die ooit komen gaat, iedereen kan op dit moment al een vergunning aanvragen!</p>	<p>Zie bij 15b. Op dit moment is nader ecologisch onderzoek nodig voordat een planproces voor een concreet windmolen-project kan worden gestart. Een vergunningaanvraag binnen de gemeente Apeldoorn kan op dit moment niet voldoende worden onderbouwd. Zie hoofdstuk 3 van de Ontwerp-RES.</p>
<p>d. sturing raad / draagvlak Reclamant vertrouwt er op dat de Raad hen zal beschermen tegen de dreigende plannen van de wethouder. Uit het spoedparticipatieproces van de afgelopen weken is overduidelijk geworden dat er 0,0 draagvlak is voor windmolens nabij woningen. De inwoners hebben een duidelijk signaal afgegeven.</p>	<p>Als college van Burgemeester en wethouders zijn we erop gericht voorstellen te doen binnen de kaders die de gemeenteraad heeft meegegeven, zoals de raadsambitie met betrekking tot de Energietransitie voor de gemeente Apeldoorn. Uiteindelijk stellen de gemeenteraden de RES vast.</p> <p>In de Ontwerp-RES is omschreven hoe de participatie voor de Ontwerp-RES is verlopen. Zie hoofdstukken 2 en 5.</p> <p>Deze reactie wordt voor kennisgeving aangenomen.</p>

<p><u>16. Inwoner De hooilanden – Klarenbeek – 29 september 2020</u></p> <p>Reclamant stelt te spreken mede namens de inwoners van Klarenbeek</p>	
<p>a. film – afstandsnormering windmolens</p> <p>Reclamant biedt een tweede film aan over de RES, mede over de zorgen van effecten van windmolens op omwonenden. Reclamant is van mening dat de concept RES niet vrijblijvend is en een precedent geeft en mogelijkheden schept voor ontwikkelaars van o.a. windmolenparken voor aanvraag van een omgevingsvergunning. Reclamant stelt dat als de raad niet middels een motie of aanvullende opdracht aan het college de minimale afstand ten opzichte van woningen beschrijft en begrensd de raad bij een volgende aanvraag hier niet als beleid op terug verwijzen. Zonder duidelijke zienswijze of opdracht wordt indirect het beleid van het college 'vastgesteld'. Reclamant roept de raad op om geen windmolens hoger dan 75 mtr op minder dan 800 mtr van woningen; suggestie is om voor kleinere molens tot 75 mtr hoogte bijvoorbeeld 600 mtr aan te houden.</p>	<p>Als college zien we niet een dergelijke precedentwerking uitgaan van de Concept- of Ontwerp-RES. Een vergunningaanvraag, bij een ingreep zoals de ontwikkeling van windturbines die in strijd is met de huidige bestemming, vergt voorbereiding en een zorgvuldig planproces in samenspraak tussen gemeente, ontwikkelende partij, grondeigenaar en belanghebbenden; er zijn mogelijkheden voor gemeente om eisen te stellen en een nadere afweging te maken voor college en gemeenteraad.</p> <p>De RES is een strategie, een strategische verkenning, die nog vertaald moet worden naar omgevingsbeleid voordat het gerealiseerd kan worden. Zie verder de beantwoording bij reacties 17a en 18a over de status van de RES.</p>
<p><u>17. Inwoner De Hooilanden - Klarenbeek – 1 oktober 2020</u></p> <p>Reclamant stelt te spreken mede namens de inwoners van het RES2 zoekgebied.</p>	
<p>a. status RES</p> <p>Reclamant spreekt de raad toe om kritische vragen te stellen, eventueel documenten op te vragen en een zorgvuldige belangenafweging te maken. De RES is niet zo vrijblijvend als sommigen willen doen geloven.</p>	<p>De RES is een strategie, een strategische verkenning, die nog vertaald moet worden naar omgevingsbeleid voordat het gerealiseerd kan worden. Ten opzichte van de Concept-RES is in de Ontwerp-RES beter omschreven wat de status van de RES is. Zie paragraaf 1.3 van de Ontwerp-RES. Zie verder de beantwoording bij reacties 18a over de status van de RES.</p>
<p><u>18. Inwoner De Hooilanden - Klarenbeek / namens Lelygate – 9 oktober 2020</u></p> <p>Reclamant stelt te spreken mede namens de inwoners van het RES2 zoekgebied.</p>	

a. Verdrag van Aarhus, Europees recht / abvbb

Reclamant wil het Verdrag van Aarhus onder de aandacht brengen. Aan de onderzoekplicht vooraf en verplichte participatie is naar zijn mening niet voldaan. De besluitvormingsprocessen in de energietransitie hadden moeten plaatsvinden naar Europees recht (EU beginsel van Unietrouw). Dat is niet het geval geweest. De reclamant wijst verder op de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

- Beleid is niet consistent aan het vertrouwensbeginsel
- Gelijkheidsbeginsel: alle opwek wordt afgewend op de buitengebieden
- Zorgvuldigheidsbeginsel: er is op geen enkele wijze rekening gehouden met de gezondheid van mensen in het RES2 gebied en de gevolgen voor de leefomgeving.
- Ook aan het specialiteitsbeginsel is niet voldaan.
- Beginsel van fair play. Onzorgvuldigheid is breed aangetoond, partijdigheid treffen wij wederom aan in het gegeven dat u o.a. de opwek afwend op de buitengebieden.
- Vooringenomenheid: Ook hier kunnen wij niet anders concluderen dat er een vooropgezette mening is toegepast door geen enkele windmolen of zonneveld te plaatsen binnen de bebouwde kom van de stad.
- Verbod op détournement de procédure: Het behoeft geen nadere uitleg dat de door het college gevolgde procedure verre van de meest geschikte is en juist de minste rechtsbescherming is toegepast voor ons als inwoners van het buitengebied. Het college probeert zelfs de raad gedeeltelijk buitenspel te zetten!

De zorgen van reclamant houden ons inziens in belangrijke mate verband met de status van de uiteindelijke RES1.0.

Bij het vormgeven van de besluitvorming van de RES 1.0 is het Verdrag van Aarhus ook betrokken. Dit heeft geleid tot het ter inzageleggen van de RES 1.0 zodat inwoners hierop kunnen reageren. De Concept RES was een tussenstap naar deze RES 1.0., daarover is geen formeel besluit genomen door raden, Staten en Algemeen besturen.

Een nadere uitleg en verantwoording over de zorgvuldigheid van het proces in verhouding tot de status van de RES is te vinden in het vorige hoofdstuk van deze nota.

We erkennen dat er aan het zoekgebied 2 in de Concept-RES voor windenergie nog geen nauwgezette verkenningen ten grondslag lagen wat betreft effecten op mens, dier en leefomgeving. Zowel de kaart aanduiding als de genoemde aantallen windturbines zijn in dit stadium een indicatie, beschouwd als een maximale potentie voor het gebied. Ook in de Ontwerp-RES is dit zo gebleven. Met name de uitkomsten van de bovenregionale ecologische verkenning naar de mogelijkheden voor windenergie op en rondom de Veluwe is hier debet aan.

Verdere verkenningvragen en vervolgstappen in het omgevingsbeleid moeten nog nader worden opgesteld. Inderdaad is dan ook de kwestie aan de orde welk normenkader passend is.

De keuze voor het zoekgebied in de Concept-RES kwam mede tot stand naar aanleiding van door vakdeskundigen, belangenorganisaties en bewoners genoemde voorkeursprincipes, zoals plaatsing nabij grootschalige infrastructuur en voorkeur voor clustering om verrommeling te voorkomen. Voor ons als college, op aandragen van de gemeenteraad, blijft er prioriteit bij verdere verkenning van het zoekgebied aan A1 ter hoogte van de Veluwe (zoekgebied 10 in de Concept-RES).

Anders dan reclamant beweert zien wij realisatie van windturbines en zonneparken in het buitengebied niet als 'afwenteling' van stedelijke energievoorziening van de stad op het ommeland. Grootschalige opwek is aanvullend op besparingsmaatregelen en binnenstedelijke opwekmogelijkheden. Hiervoor heeft Apeldoorn hoge ambities. Plaatsing

	<p>van grootschalige windturbines in de stad zien we, in tegenstelling tot het door u mede opgesteld beeld- cq filmmateriaal, niet als serieuze optie.</p> <p>Welke zoekgebieden opgenomen worden in de RES 1.0 en hoe concreet ze daarin uitgewerkt zijn is afhankelijk van de weging tussen meerdere criteria: draagvlak is daar één van naast inzichten in de maatschappelijke kosten, de landschappelijke, ruimtelijke en milieu-effecten.</p> <p>Zie ook bij 22d.</p>
<p><u>19. Inwoner De Hooilanden - Klarenbeek – 14 oktober 2020</u></p> <p>Reclamant stelt te spreken mede namens de inwoners van het RES2 zoekgebied.</p>	
<p><i>a. afstandsnormering windmolens</i></p> <p>De reclamant adviseert 'nog wel om vooruitlopend op het normenkader wind een minimale afstand van 600mtr (bij voorkeur 800mtr maar wij willen niet onrealistisch overkomen) op te nemen in uw zienswijze en motie'. Het is nog onduidelijk welke status de RES krijgt.</p>	<p>In de Ontwerp-RES is nog steeds sprake van algemene zoekgebieden en een noodzaak voor verdere verkenning naar haalbaarheid en kaderstelling. Tot een bovenwettelijk normenkader wat betreft afstanden/geluidhinder is het in deze fase nog niet gekomen.</p> <p>Wat betreft de status van de RES zie hoofdstuk 3 van deze nota.</p>
<p><i>b. Apeldoorn 2040 / ambitie</i></p> <p>Reclamant vraagt zich af:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Of de teksten uit Apeldoorn 2040 passen bij de beelden en gedachten van de RES? - Welke landbouw/natuur er in Apeldoorn 2040 bedoeld wordt? - Wat lichtvoetige industrie eigenlijk inhoudt? - Wanneer en hoe de participatie voor Apeldoorn 2040 heeft plaatsgevonden? <p>Tot slot benoemd de reclamant dat er conflicten zijn tussen beide ambities.</p>	<p>Net als de energietransitie betekent de groei-ambitie voor Apeldoorn 2040 ruimteclaims die met elkaar kunnen conflicteren. In welke mate dat aan de orde is zal beter te duiden zijn als de we als college op een later moment dit voorjaar – naar verwachting – de Omgevingsvisie vrij kunnen geven voor inspraak.</p>
<p><u>20. Inwoner De Hooilanden - Klarenbeek, 13 januari 2021</u></p>	

<p>Reclamant stelt te spreken mede namens de inwoners van het RES2 zoekgebied.</p>	
<p>a. normkaders wind Reclamant geeft aan: wij hebben u [de raad] meerdere malen verzocht het college te bevragen over de voortgang van de stringente normkaders wind (uw raadsopdracht 2017 en recent bij uw inbreng van de RES), is deze er al en is er al zicht op?</p>	<p>Wat betreft de RES: In de Ontwerp-RES is nog steeds sprake van algemene zoekgebieden en een noodzaak voor verdere verkenning naar haalbaarheid en kaderstelling. Tot een bovenwettelijk normenkader wat betreft afstanden/geluidhinder is het in deze fase nog niet gekomen.</p> <p>Zie verder beantwoording in hoofdstuk 6 van deze zienswijzennota 'Reacties lokale RES-bijeenkomsten Apeldoorn 16 en 17 februari 2021', thema wind, onderdeel normenkader.</p>
<p>b. kaarten normering Reclamant vraagt: hoe vreemd is het dat de kaarten die u straks ziet niet overeenkomen met de door de wethouder ingediende kaarten bij de RES? Waarom zijn er toch weer heel veel andere gebieden opeens "kansrijk"? Ook de potentie van de regio wijkt af van eerdere beelden. Wie heeft dit ingediend?</p>	<p>Reclamant doelt op kaarten van het NPRES met een inschatting van gebieden die bij toepassing van de wet geluidhinder mogelijk geschikt zijn voor de ontwikkeling van windmolens. De kaarten wijzen meer gebieden aan dan de verkenning van bureau Pondera voor de gemeente Apeldoorn liet zien. De reden van verschil is dat de 'NPRES'-kaarten een optimistischer beeld ('vuistregel') geven met welke afstand van een windturbine tot groepen woningen minimaal rekening gehouden moet worden om aan de wet geluidhinder te kunnen voldoen.</p>
<p>c. plan/besluitvormingsproces / kaart NPRES het overzicht van het proces [op de site van de energietransitie] roept vragen op:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wat "besluit" de stuurgroep op 25 maart 2021? 2. En wanneer kunt u er nog iets van vinden? 3. En waar mag u nog iets van vinden na 25 maart 2021? 4. Waarom is de Concept RES niet terug te vinden in de kaarten van NPRES? 5. Waar komen al die andere gebieden vandaan? 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uiteindelijk heeft op 31 maart de stuurgroep RES ingestemd om de Ontwerp-RES aan te bieden aan de dagelijkse besturen van de RES-partners (gemeenten, provincie en waterschappen), zodat deze de Ontwerp-RES kunnen vrijgeven voor inspraak. 2. Van 19 april t/m 31 mei is er mogelijkheid tot het indienen van schriftelijke inspraakreacties. Verder is in Apeldoorn bij de bespreking in de Politieke Markt van de raad mogelijkheid tot mondeling inspreken. 3. Na de zomer bespreekt de gemeenteraad eerst de Ontwerp-RES en reacties op alle zienswijzen. Voor het eind van het jaar is vaststelling voorzien door de gemeenteraad van de definitieve RES1.0. 4/5. De kaarten van de NPRES zijn geen weerslag van de Concept-RESsen. (zie beantwoording bij reactie 20b)

<p>d. tijdelijk normenkader Reclamant adviseert met klem vooruitlopend op dit stringente normkader een tijdelijk normkader zelf op te stellen en per direct vast te stellen waarin opgenomen is een minimale afstand van 800mtr tot woningen (dit is altijd nog vele malen lager dan de 10x tiphoogte die geadviseerd wordt). Deze kan vervallen zodra u de definitieve versie heeft ontvangen en middels een brede participatie heeft vastgesteld. Hiermee zijn uw inwoners tenminste beschermt in afwachting wat gaat komen. Wij benoemen nogmaals dat morgen elk willekeurig persoon op elke willekeurige plek een vergunning voor een windmolen kan aanvragen.</p>	<p>De 'NPRES'kaarten zijn geen onderdeel van een normenkader. Zie ook beantwoording bij reactie 16a.</p>
--	--

BEWONERS – KLARENBEEK – 't WOULD

<p><u>21. Stichting tot Behoud van het Woud – 16/17 september 2020</u></p> <p>De stichting heeft ingesproken bij de PMA van 17 september en voorafgaand vragen/opmerkingen geplaatst in het document van de Concept RES.</p>	
<p>a. zoekgebied 2 wind De stichting zet vraagtekens bij de weging in de Concept-RES (pagina 18) voor zoekgebied 2 voor windenergie, hoe deze kan leiden tot potentie voor 5 windmolens voor 2030, 10 (+5) windmolens na 2030:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Technische belemmeringen: Intensieve bewoning in het buitengebied en • veiligheidsbeperkingen (o.a. Teuge) • Beleidskaders: Groene ontwikkelzone, Gelders Natuur Netwerk, Natura 2000 op • korte afstand (ecologie studie Provincie) • Maatschappelijke acceptatie: - • Inspanning: Molenaarswoningen of opkopen, afstemming RWS • Energienetwerk: ++ (lees: voorkeursgebied) <p>Volgens de stichting lijkt puur een economische afweging gemaakt te zijn.</p>	<p>De aantallen betroffen in dit stadium een grove schatting. Het zoeken van locaties en bepalen van de opwekpotentie gaat van grof naar fijn. Vanwege de landschappelijke analyse komt zoekgebied 2, in aangepaste vorm, terug in de Ontwerp-RES. Opnieuw als algemeen zoekgebied, nog niet nader uitgewerkt. Vanuit landschappelijk invalshoek blijft dit gebied regionaal een logisch gebied om verder te verkennen, al heeft gemeentelijk onderzoek naar mogelijkheden voor windmolens aan de A1 ter hoogte van de Veluwe prioriteit. Het gebied is de komende jaren ook onderhevig aan het bovenregionale vervolgonderzoek om te bepalen waar rondom de Veluwe windmolens plek is voor windmolens. Onder leiding van de provincie wordt een afwegingskader opgesteld en komt in afstemming daarmee een lokaal normenkader tot stand. In de tussentijd zien wij ontwikkeling cq planvoorbereiding van windmolens in dit zoekgebied niet als kansrijk.</p>

<p>b. flora en fauna</p> <p>De stichting vraagt hoe flora en fauna kan gedijen in een gebied waar de bewegingsvrijheid en het toegankelijke gebied belemmerd wordt door de komst van zonneparken en windmolens. In onderzoek wordt gesteld dat windmolens barrières kunnen vormen voor migratie voor vogels en zelfs kunnen leiden tot sterfte. Ook is al aangegeven dat er beschermde soorten voorkomen in zoekgebied 2. Aan de ernst en impact wordt volgens de stichting voorbij gegaan.</p>	<p>In samenwerking met andere gemeenten, regio's en provincie bovenregionaal is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden en belemmeringen voor Windenergie op en rondom de Veluwe, gezien vanuit natuurbescherming. Hieruit bleek dat ontwikkeling van windenergie nabij de Veluwe / Beekbergerwoud niet vanzelfsprekend is. Om de mogelijkheden voor Wind op de Veluwe te bepalen is nog vervolgonderzoek nodig, voordat een definitieve afweging wordt gemaakt.</p> <p>Wat betreft zonneparken is de nabijheid van kwetsbare natuur zeker een aandachtspunt bij verdere uitwerking of inpassing van concrete initiatieven. Er zal ecologisch onderzoek gedaan moeten worden. Voor flora en kleinwild kunnen de groeninvesteringen die met een zonnepark gepaard gegaan ook voordelen hebben en bijvoorbeeld een groenontwikkelingszone versterken.</p>
<p>c. draagvlak / betrokkenheid gebied</p> <p>De stichting stelt dat er geen draagvlak is in het gebied en dat de Concept-RES en het zoekgebied tot stand kwam zonder gesprek met het gebied en zonder proactief breed te informeren. Deze insteek acht de stichting niet proactief.</p>	<p>Voor de totstandkoming van de RES1.0 – zowel Concept- als Ontwerp-RES - is gekozen voor een aanpak met betrokkenheid van stakeholders in plaats van een breed publiek. Dit komt deels vanwege de landelijk afgesproken korte doorlooptijd en deels omdat het in dit stadium gaat over een strategische verkenning op regionale schaal voor het aanwijzen van algemene zoekgebieden.</p> <p>Wel is er breed mogelijk voor eenieder tot inspreken, zowel bij Concept- als Ontwerp-RES en wordt dat ook breed kenbaar gemaakt.</p>
<p>d. dorpen ondergeschikt aan stad</p> <p>Volgens de stichting ontstaat met de Concept-RES het beeld dat de dorpen en landelijk gebied ondergeschikt zijn aan de stad. Dit vindt de stichting in strijd met het uitgangspunt dat het landschap leidend dient te zijn, zoals de Concept-RES stelt.</p>	<p>Vertrekpunt is dat stedelijk gebied onvoldoende mogelijkheden en ruimte heeft om, aanvullend op besparing en oplossingen als zon-op-dak, de komende periode voldoende elektriciteitopwek te realiseren. Hiervoor is de inzet van zonne-energie en windenergie in het buitengebied nodig. Bij de strategie voor plaatsing van zonneparken en windmolens in het buitengebied is een zo goed mogelijk landschappelijke inpassing een leidend principe.</p>
<p>e. alternatieven zon-op-dak en wind-op-zee</p> <p>De Concept-RES biedt volgens de stichting geen gehoor aan de voorkeur om zonnepanelen zoveel mogelijk te plaatsen op daken en windmolens</p>	<p>Zie beantwoording bij reactie 4d, 5a en 8f</p>

<p>zoveel mogelijk op zee te bouwen. In de Concept-RES wordt zon-op-dak buiten beschouwing gelaten.</p>	
<p>f. alternatieven bovenlokaal</p> <p>De stichting wijst op de mogelijkheid om verder te kijken dan alleen lokaal opwekken op korte termijn; waarom vasthouden aan gemeente- of regiogrenzen? De stichting vraagt om zorgvuldig te zijn in het proces, slimme beslissingen te nemen, en zeker niet overhaast te beslissen over ons meest schaarse goed: grond. Deze heeft namelijk al een bestemming, en deze bestemming moet beschermd blijven. Derhalve is het volgens de stichting onverantwoord een bod te doen dat niet waargemaakt kan worden: zowel publiek als privaat geld zal in het groot verspilld worden.</p> <p>De stichting stelt dat het college 4 jaar de tijd gehad om haar raadsopdracht uit te voeren. De opdracht gaf de mogelijkheid gebruik te maken van buiten Apeldoorn opgewekte duurzame (wind)energie als instrument. De opdracht was ook nadrukkelijk om “nader onderzoek te doen naar alternatieven voor de opwekking van windenergie met windturbines binnen de gemeentegrenzen”, en ook specifiek “sterker inzetten op energiebesparing.”</p> <p>De stichting wijst er op dat de gehouden bewonersenquête vaak wordt aangehaald in de Concept-RES, maar niet meer is dan een passief draagvlakonderzoek. Van de respondenten kwam slechts 12% uit Apeldoorn, minder dan 0.2% van de inwoners. Volgens de stichting heeft geen bewoners participatie plaatsgevonden in de vorm die wordt voorgespiegeld.</p>	<p>Dankzij het landelijke Klimaatakkoord wordt met de RES in regionaal verband verkend welke ruimte er op een grotere schaal dan per gemeente afzonderlijk is voor grootschalige elektriciteitsopwek. Landelijk werken 30 regio's tegelijk aan de RES waardoor landsdekkend een beeld ontstaat waar opwekpotentie is en of er nadere keuzes nodig zijn. Dankzij het RES-proces krijgt Apeldoorn inzicht waar elders potentie is en hoeveel.</p> <p>Ten opzichte van de Concept-RES is in de Ontwerp-RES het bod naar beneden bijgesteld. Bij het vervolg op de RES1.0 en de bij de totstandkoming van de RES2.0 wordt de opwekpotentie steeds opnieuw bekeken en steeds verder aangescherpt.</p> <p>Zowel het Klimaatakkoord als ook de gemeentelijke ambitie op het gebied van energietransitie gaan al uit van forse inzet op energiebesparing. De bewoner enquête had in Apeldoorn inderdaad een relatief lage respons. De enquête was één van de instrumenten om draagvlak te peilen. De nadruk bij de totstandkoming van de RES lag niet bij het betrekken van een breed publiek (behalve bij de inspraak/consultatie op Concept- en Ontwerp-RES), maar bij stakeholders.</p> <p>Zie ook beantwoording bij reacties 5a, 8f en 24a. Wat betreft procesparticipatie zie beantwoording bij reactie 2a en hoofdstuk 3 van deze zienswijzennota.</p>
<p>g. zorgvuldigheid planproces</p> <p>De stichting nodigt de gemeenteraad uit om met raadsleden uit de andere gemeenten binnen de Cleantech regio in gesprek te gaan over de zorgvuldigheid, of gebrek daaraan, in de totstandkoming van de RES. Verder verzoekt de stichting de raadsleden om inhoudelijk te verdiepen in dit dossier, omdat het onderwerp de samenleving diep raakt. Om daarin te helpen heeft de stichting de Concept-RES voorzien van opmerkingen en kanttekeningen.</p>	<p>In het vervolgproces na de Concept-RES zijn opnieuw aparte regionale bijeenkomsten voor raadsleden georganiseerd. Mede op initiatief vanuit de Apeldoornse raad is contact met andere raden in de regio intensiever om te kunnen uitwisselen.</p>
<p>h. vergunningsaanvragen zonneparken / windmolens</p>	

De stichting verzoekt de raad om omgevingsvergunning aanvragen voor zonneparken, die nu binnenkomen, gegeven de maatschappelijke impact extra aandacht te geven. Dit geldt ook voor aanvragen die windmolens betreffen.	De consultatie van de Concept-RES was mede aanleiding voor de gemeenteraad en het college om de ervaringen met de lopende zonnepark-initiatieven te bespreken en het gemeentelijk afwegingskader voor Apeldoornse zonneparken te evalueren. Als college hebben we besloten tot een aangepast handelingsperspectief voor de in Apeldoorn lopende zonnepark-initiatieven.
<i>i. Reacties per pagina van de Concept-RES:</i>	
<i>Blz 8 no-regret maatregelen:</i> Waar zien we bermen, taluds, geluidschermen en vangrails langs snelwegen terug?	In de Ontwerp-RES staan deze benoemd als onderdeel van de eerste trede van de zonneladder: 'ja-graag' en bij de ontwikkelagenda van de RES. Zie hoofdstuk 3 en 7 van de Ontwerp-RES.
<i>Blz 10 bewonersenquête</i> De stichting uit kritiek op bewonersenquête. Zie ook reactie 21f.	Zie beantwoording bij reactie 21f.
<i>Blz 12 kaarten</i> Kaarten hebben weinig sterke referentiepunten – gegeven het hoogwaardige kaartmateriaal ter beschikking van gemeenten en provincie zou dit duidelijker moeten kunnen.	De RES is een strategische verkenning op regionale schaal. De verschillende kaarten zijn gedetailleerd en in de eindrapportage als afbeelding gebruikt om op regioniveau een beeld te geven op een specifiek thema. Het kaartmateriaal in de Ontwerp-RES is anders dan in de Concept-RES maar van hetzelfde abstractieniveau.
<i>Blz 13, voorkeurslocaties</i> Hoeveel van de voorkeurslocaties voor zonne-energie zoals genoemd in de Concept-RES zijn al gerealiseerd/vergund?	In de Ontwerp-RES wordt dit toegelicht. 0,23 TWh aan zonneparken is vergund en voor een groot deel in uitvoering dan wel gerealiseerd.
<i>Blz 13, voorkeurslocaties</i> In de Concept-RES staan grote parkeerplaatsen in het buitengebied vermeld (15 ha); waarom beperkt tot het buitengebied?	De RES gaat over grootschalige opwek. In Apeldoorn wordt op dit moment geïnventariseerd wat de potentie is van parkeerterreinen binnenstedelijk.
<i>Blz 14, ruimtelijke opgave zonneparken</i> Nog eens 922 hectare (na 2030) – gegeven de schaarste van grond die ook onder druk staat door de behoefte aan woningbouw – lijkt dit niet realistisch.	Inderdaad zijn er ook andere ruimteclaims in het buitengebied dan elektriciteitsopwek. In Apeldoorn wordt voor een integraal beeld de omgevingsvisie opgesteld.

<p>Blz 14 zon-op-dak Wat wordt er gedaan aan bewustwording bij de burgers in Apeldoorn? Hoe wordt zon-op-dak actief gestimuleerd om meer groei te stimuleren? Ofwel, als daken worden geteld in clusters van ruwweg 75m2 dakoppervlak in plaats van individueel, dan kan zon-op-dak meegeteld worden.</p>	<p>Hiervoor loopt een apart programma, gericht op zowel inwoners (zie www.energiekapeldoorn.nl) als bedrijven en organisaties (via de Taskforce Zon verzorgd door de Omgevingsdienst Veluwe IJssel (zie https://www.odveluweijssel.nl/zonne-energie/)).</p> <p>Inmiddels maakt grootschalig zon-op-dak onderdeel uit van de Ontwerp-RES. Zie ook beantwoording bij reacties 4d en 5a.</p>
<p>Blz 15 grootgebruikers / warmte De stichting vraagt waarom de gemeente nog geen beleid en instrumenten in kaart heeft gebracht voor haar grootgebruikers en dichtst bevolkte gebieden. De stichting wijst erop dat slechts 13% van het energiegebruik voor huishoudens is – 17% daarvan is elektriciteit – 75% is ruimteverwarming. De stichting wijst op het belang van warmte- en elektriciteitsopslag, dan kunnen gebruik en productie bij elkaar worden gebracht.</p>	<p>Inderdaad bestaat een groot deel van de energiebehoefte uit warmte. Bedrijventerreinen zijn grootgebruikers en daarvoor lopen verschillende trajecten voor verduurzaming.</p> <p>Een deel van de RES besteedt aandacht aan warmte (de regionale structuur warmte RSW), zij het vooral gericht op het bovengemeentelijke aanbod van warmtebronnen. Dit jaar stellen alle gemeenten een eigen Transitievisie Warmte op. In de Ontwerp-RES wordt opslag als noodzakelijke oplossing onderkend.</p>
<p>Blz 17 Alternatieven De stichting pleit voor alternatievenonderzoek, zoals in de raadsopdracht werd gevraagd.</p>	<p>Zie beantwoording bij reactie 5a, 8f, 21f en 24a.</p>
<p>Blz 22 circulariteit windmolens In hoeverre zijn windmolens circulair? Wat zijn de plannen ten aanzien van recyclen van de windmolens en met name de fiberglass rotorbladen. Is recycling mogelijk op 'industriële' schaal?</p>	<p>De huidige gangbare windturbines zijn inderdaad niet circulair. Er is regionaal nog geen aanpak / oplossing hiervoor.</p>
<p>Blz 23 Bijdrage warmte-aanpak Wat is de bijdrage van de RSW/TVW aan de CO₂ reductie in procenten? Moet hier niet veel meer op worden ingezet?</p>	<p>De Transitievisies Warmte, die alle gemeenten dit jaar opstellen, moeten hier meer inzicht in geven.</p>
<p>Blz 30 Hoge investeringen net-infra / energiebesparing / draagvlak Inschatting van de netbeheerder wat betreft investeringen in nieuwe HS- en MS-stations is tussen 61 en 122 miljoen euro. Deze middelen zouden ook kunnen worden ingezet voor energiebesparing – alternatieve oplossingen</p>	<p>De redenering achter het Klimaatakkoord, de RES en de lokale Apeldoornse ambitie is dat alleen energiebesparing onvoldoende soelaas biedt, ook op korte termijn. Voor energiebesparing loopt in Apeldoorn al een</p>

<p>die geen drastische capaciteitsuitbreiding vereisen? Om onzekerheid te reduceren zou kunnen worden ingezet op projecten die daadwerkelijk haalbaar zijn en draagvlak hebben.</p>	<p>stimuleringsprogramma. Er zal ook geïnvesteerd dienen te worden in net-infrastructuur en grootschalige opwek uit wind-/zonne-energie.</p>
<p>Blz 33 / 42 ontwerpprincipes / rol raad-college In hoeverre worden deze ontwerpprincipes leidend voor het bepalen van het omgevingsbeleid? En in hoeverre verschuift daarmee de rol van planwetgever van raad naar college?</p>	<p>De RES is een inspanningsverplichting (geen resultaatsverplichting) voor de deelnemende gemeente om de ontwerpprincipes te vertalen in hun eigen omgevingsbeleid, dat wordt vastgesteld door de gemeenteraad als kader voor uitvoering door het college. Ook bij de uitwerking in omgevingsplannen en bij vergunningverlening in geval van afwijking van het bestemmings-/omgevingsplan blijft de raad betrokken.</p>
<p>Blz 35 energiebesparing Wat betreft de stichting moet de ambitie steviger inzetten op energiebesparing; dat is ook onderdeel van de raadsopdracht.</p>	<p>Zie beantwoording bij reactie 21f.</p>
<p>Blz 38 restwarmte Eerbeek Benutting restwarmte papierindustrie Eerbeek: Waar wordt dit 'ingepast', want de papierfabrieken hebben hun eigen 150KV lijn direct naar TenneT (hoogspanningsnet).</p>	<p>Hiervoor loopt een apart traject om tot een aanpak te komen. Binnen het programma Eerbeek-Loenen-2030 hebben gemeenten Brummen, Apeldoorn, woningbouwvereniging en Provincie Gelderland geld gereserveerd voor een businesscase doorrekening.</p>
<p>Blz 39 Voedselverspilling Transitie landbouw en landgebruik. Wat is het beleid om bewustwording en voorkoming van voedselverspilling te bewerkstelligen?</p>	<p>Het tegengaan van voedselverspilling bevordert inderdaad duurzaamheid en voorkomt ook energieverpilling, maar is momenteel geen onderdeel van de RES.</p>
<p>Blz 39 Bedrijventerreinen / human capital. Hoe wordt er geïnvesteerd? En waar is verduurzaming verankerd in vestigingsbeleid? Hoe is het vestigingsbeleid afgestemd op het arbeidsaanbod van Apeldoorn? Dat wil zeggen, hoe worden bedrijven aangetrokken die werk hebben voor mensen in de regio? Hoe wordt arbeidsmigratie en/of forensen voorkomen?</p>	<p>Verduurzaming van het vestigingsbeleid is geen onderdeel van de RES; in Apeldoorn is deze in voorbereiding.</p>

<p>Blz 39 Inkopen hernieuwbare energie Wat is het beleid om de vraag naar groene stroom te stimuleren? Hoe wordt iedere burger en bedrijf bewogen om 100% groene stroom te kopen? Zal een toenemende vraag door de marktwerking niet leiden tot innovatie zodra er schaarste op treedt? Het uitblijven van 100% dekking qua vraag leidt tot de export van de GvO's buiten de regio – per saldo wordt er dus niet vergoend.</p>	<p>Voor het Apeldoornse stimuleringsprogramma zie www.energiekapeldoorn.nl . Samen met andere regiogemeenten bereid de gemeente Apeldoorn een nieuwe inkoopronde voor van groene stroom, met als streven zoveel mogelijk lokale/regionale herkomst.</p>
<p>Blz 40 Innovatie, gebruiksvriendelijke blockchain technologie Waarom blockchain? Leuk buzz-word, maar wat is het doel waarvoor blockchain wordt ingezet? Wordt de energiebehoefte van deze infrastructuur meegenomen?</p>	<p>Blockchain wordt genoemd als voorbeeld van innovatie. De energiebehoefte daarvan is nog niet meegenomen in de huidige RES.</p>
<p>Blz 40 Innovatie, wind-op-dak Wordt er gekeken naar nieuwe technieken zoals wind-op-dak, waarmee het stedelijk gebied bij kan dragen in combinatie met zon-op-dak.</p>	<p>De ontwikkeling van wind-op-dak worden gevolgd, maar deze maakt nog geen onderdeel uit van de RES en het gemeentelijke beleid. Te onduidelijk is nog welke bijdrage technieken voor wind-op-dak kunnen leveren.</p>
<p>Blz 40 Loenen: de virtuele elektriciteitscentrale (VCP) Klinkt als de beschrijving van een elektriciteitsnet met een beheerder. Hoe zijn power purchase agreement geregeld? Blijft de stroom in de regio, of kunnen de certificaten de regio verlaten?</p>	<p>Dit betreft een lokaal initiatief in Loenen. Voor zover bekend bij de gemeente is beide mogelijk.</p>
<p><u>22. Stichting tot Behoud van het Woud – 30 september 2020</u></p>	
<p>a. bod en ambitie Reclamant verzoekt de raad om het kwantitatieve bod dat is gedaan, in twijfel te trekken, en dit mee te nemen in de zienswijze en bedenkingen. De volgende vragen zijn daarbij een mogelijke leidraad:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Waarom is het bod zoveel hoger dan de landelijke opgave? - Waarom is het Apeldoornse aandeel binnen het bod zo hoog? - Wat is de toegevoegde waarde voor de inwoner van gemeente Apeldoorn alsook voor landschap en natuur in gemeente Apeldoorn van de volgende ambitie: "Apeldoorn maakt deel uit van de regio 	<p>Het bod gaat over de bijdrage die de regio kan en wil leveren aan de landelijke opgave. De RES is een strategische verkenning, waarop verder onderzoek naar haalbaarheid (boven)regionaal en lokaal per gemeente noodzakelijk blijft. Ten opzichte van de Concept-RES is het bod in de Ontwerp-RES enigszins verlaagd van 1,23 TWh naar 1,07TWh. Dit is mede gebeurd aan de hand van verdere landschappelijke analyse en onderzoek naar beperkingen voor windenergie. Zie hoofdstuk 3 van de Ontwerp-RES.</p>

<p>Stedendriehoek die de eerste energieneutrale regio in Europa wil zijn." ?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Waarom bevat het bod componenten die op voorhand niet haalbaar zijn? 	<p>Het bod van 1,07TWh in de Ontwerp-RES komt nog steeds hoger uit dan wanneer je het aandeel zou berekenen aan de hand van het relatieve energieverbruik (0,75TWh), oppervlak (0,96TWh) of inwonertal (0,65TWh) van onze regio. Een verschil met de Concept-RES is dat nu 'zon op dak' deel uitmaakt van het bod (0,51TWh).</p>
<p>b. maatschappelijke kosten Uit de Concept RES blijkt dat het gaat om 0.75TWh vs 1.23TWh, een over bod van bijna 0.5TWh (+64%). Wat zijn hiervan de maatschappelijke materiële en immateriële kosten? Men kan nu al stellen dat de kosten al oplopen, gegeven de reeds veroorzaakte maatschappelijke onrust, onder andere afgespiegeld door het aantal insprekers en de mate van voorbereiding die zij toonden.</p>	<p>Zie 22a. Wat betreft financiële maatschappelijke kosten: ook voor de Ontwerp-RES heeft Liander opnieuw een netwerkimpactrapportage opgesteld, die een indicatie geeft van de financiële maatschappelijke kosten van de benodigde investeringen in de energie-infrastructuur. Uitkomst is dat uitvoering van de Ontwerp-RES een hoger financieel risico betekent, vanwege het hoge(re) aandeel zonne-energie. Wat betreft een totaaloverzicht van overige (immateriële) kosten is in dit stadium van de RES1.0 geen overzicht voorhanden.</p>
<p>c. hoogte ambities en draagvlak Reclamant geeft aan dat de ambities van de gemeente Apeldoorn onrealistisch groot zijn. De ambitie wordt niet gedragen door de inwoners van de gemeente Apeldoorn. zo wel middelen als expertise ontbreken binnen de gemeente (lees: gemeenten in het algemeen), hetgeen risico verhoogd op dure misstappen.</p>	<p>Zie 22a. De ambitie is door onze gemeenteraad vastgesteld. Dat alle inwoners van Apeldoorn de ambitie niet dragen is niet onze ervaring als college. Wel onderkennen we dat er bij veel bewoners zorgen zijn over de landschappelijke inpasbaarheid en effecten op de leefbaarheid voor mens en dier van grootschalige opwek. We onderkennen dat daarvoor nog veel aanvullende kennis nodig is. Alle expertise hebben we als gemeente inderdaad niet in huis. Wanneer nodig zal externe expertise betrokken worden.</p>
<p>d. ruimte in zoekgebied 2 Kijkend naar zoekgebied 2 is daar gewoonweg geen ruimte voor de aantallen windmolens. Niet voor 5 <2030 en niet voor 10 >2030. Het is onduidelijk hoe tot deze getallen is gekomen. Om de informatie uit de Concept RES, het Pondera rapport en de zogenaamde kanskaart inzichtelijk te maken heeft de stichting een video gepubliceerd:</p>	<p>In de RES 1.0 is het landschap de basis. Het zoeken van locaties gaat van grof naar fijn. Uiteindelijke precieze locaties zijn maatwerk waarbij wettelijke restricties in acht worden genomen, evenals keuzes van de gemeente voor bovenwettelijke normen. Een gemeentelijk normenkader is inderdaad nog op te stellen.</p>

<p>https://youtu.be/eqLIXaU2fh4 (~4min). Reclamant heeft enkele kaarten bijgevoegd ter illustratie: het wordt overduidelijk dat landschap en natuur niet op hun waarde worden beoordeeld, en ook waarom het college geen normenkader voor windenergie heeft vastgesteld zoals beschreven in de raadsopdracht van 2017.</p>	<p>Vanwege de landschappelijke analyse komt zoekgebied 2, in aangepaste vorm, terug in de Ontwerp-RES. Opnieuw als algemeen zoekgebied, nog niet nader uitgewerkt. Vanuit landschappelijk invalshoek blijft dit gebied regionaal een logisch gebied om verder te verkennen, al heeft gemeentelijk onderzoek naar mogelijkheden voor windmolens aan de A1 ter hoogte van de Veluwe prioriteit. Het gebied is de komende jaren ook onderhevig aan het bovenregionale vervolgonderzoek om te bepalen waar rondom de Veluwe windmolens plek is voor windmolens. Onder leiding van de provincie wordt een afwegingskader opgesteld en komt in afstemming daarmee een lokaal normenkader tot stand. In de tussentijd zien wij ontwikkeling cq planvoorbereiding van windmolens in dit zoekgebied niet als kansrijk.</p>
<p>e. toeristisch toplandschap Van een aantrekkelijk toeristisch toplandschap voor de veeleisende bezoeker lijkt geen sprake meer. Er is zelfs een molen in het Beekbergerwoud ingetekend(!). Al was dit mogelijk, dan kan dit toch niet te bedoeling zijn? Echt groen vervuilen voor energie industrie die zogenaamde groene stroom oplevert.</p>	<p>Zie 22d Plaatsing van windmolens heeft effect op de landschapsbeleving, ook voor dagrecreant en toerist. Door regionaal te werken met clusters van windmolens met voldoende afstand op logische plekken, zoals nabij grootschalige infrastructuur, verwachten we het negatief effect op het strategische doel van de gemeente van toeristisch toplandschap voldoende te kunnen beperken. Ons inzicht daarin is ten opzichte van de Concept-RES niet veranderd. In de Ontwerp-RES staan geen specifieke locaties/molens ingetekend, dus ook niet in het Beekbergerwoud.</p>
<p>f. oproep De stichting roept op om</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bovenstaande vragen te beantwoorden - De ambities bij te stellen naar een realistisch niveau - Het college een duidelijke opdracht te geven <p>En het college daadwerkelijk te houden aan al haar opdrachten</p>	<p>Zie commentaar hierboven.</p>
<p><u>23. Stichting tot Behoud van het Woud – 13 oktober 2020</u></p>	

<p>a. landschaps- en natuurwaarden de reclamant voelt zich genoodzaakt om te blijven wijzen op de significante afbreuk die aan landschaps- en natuurwaarden wordt gedaan, zonder daar een daadwerkelijke sluitende verklaring voor te hebben.</p>	<p>Onderkend is in de Ontwerp-RES dat de energietransitie naast andere opgaven staat, zoals versterking van het landschap en het laten toenemen van de biodiversiteit. De landschappelijke analyse voor de RES is opnieuw tegen het licht gehouden en beschreven. De regio is bijzonder door de veelvoud aan landschapstypen en -overgangen. Die veelvoud wordt gezien als het kapitaal van de regio. De analyse is als basis genomen voor de verdere uitwerking van de zonneladder in de RES. Benoemd is waar zonne-energie (onder voorwaarden) mogelijk is en welke gebieden zonneparken niet gewenst zijn: 'ja-graag, ja-mits, nee-tenzij, nee'. Wat betreft de ruimtelijke mogelijkheden voor windenergie blijft nog veel nadere verkenning nodig. Dit geldt in de eerste plaats voor windenergie op en rondom de Veluwe. In de nabijheid van Apeldoorn blijft het op dit moment in de RES1.0 nog gaan om (enigszins geslonken) zoekgebieden. Er is nog geen sprake van concrete ontwikkellocaties. Zie de openingsparagraaf van de Ontwerp-RES en hoofdstuk 3.</p>
<p>b. bod de reclamant verzoekt nogmaals om [de raad opdracht te geven aan] het college vanuit de gemeente Apeldoorn een OTWh bod te doen in de Concept RES ten aanzien van grootschalige opwek met wind-op-land en grondgebonden zon (industriële GvO-mijnen).</p>	<p>Het bod is weliswaar enigszins verlaagd en van samenstelling veranderd (zie toelichting in hoofdstuk 2 van deze nota), maar nog steeds maakt wind-op-land en grondgebonden zon er onderdeel van uit. Als gemeente en andere RES-partijen in de regio willen we de nationaal gemaakte afspraak nakomen om, voor zover er potentie is binnen de regio bij te dragen aan 35TWh grootschalige opwek. Om aan de gemeentelijke ambitie voor de energietransitie te voldoen is ook in Apeldoorn een combinatie van wind-op-land en grondgebonden zon nodig, naast andere maatregelen.</p>
<p>c. onafhankelijke doorrekening De reclamant verzoekt de raad om de RES te laten doorrekenen door een onafhankelijke partij.</p>	<p>De Ontwerp-RES kwam mede tot stand op basis van externe expertise op het gebied van landschapsonwerp en energietransitie. Netbeheerder Liander heeft een netwerkimpactrapportage opgesteld. Externe ecologische adviesbureaus hebben de ecologische verkenning naar Windenergie op en rondom de Veluwe' uitgevoerd. Verdere 'doorrekening' door externen heeft in dit stadium niet plaats gevonden. Bij vervolgstappen, zoals opgenomen in de ontwikkelagenda van de RES, bij het opstellen van een Milieu-effectrapportage, of kaderstelling zal opnieuw worden bekeken welke externe en onafhankelijke expertise wordt ingewonnen.</p>

<p>d. innovatie</p> <p>De stichting verzoekt het college, of de raad opdracht te geven aan het college, binnen de CleanTech regio te lobbyen om een substantieel bedrag beschikbaar te maken voor innovatie. Het lijkt een zinvolle investering om tot lokale opslag te komen in plaats van alleen enorme bedragen te investeren in transportcapaciteit (€134 miljoen - €267 miljoen, exclusief hoogspanningsnet investeringen).</p>	<p>Meer dan de Concept-RES is de Ontwerp-RES1.0, in combinatie met de gesloten Regiodeal, gericht op lobby bij het rijk voor innovatie en andere ondersteuning, bijvoorbeeld wat betreft opslag. Zie ook hoofdstuk 2 en 7 in de Ontwerp-RES.</p>
---	--

BEWONERS - OVERIG

<p><u>24. Bewoner / ondernemer gemeente Apeldoorn – 29 september 2020</u></p>	
<p>a. alternatieven</p> <p>Reclamant is teleurgesteld dat er na diens inspraak op de PMA ten aanzien van de besluiten rond de Concept RES dat er geen reacties op de voorstellen zijn gekomen.</p> <p>Zoals bijna de voltallige bevolking van het buitengebied van steden en dorpen vinden ook wij de grootschalige investeringen in zonne- en windparken onverantwoord en onacceptabel. Blijkbaar is de minister van Binnenlandse Zaken deze mening ook toegedaan.</p> <p>Om fijn te kunnen leven, werken en wonen (zie claim Cleantech-Regio) moeten zonne- en windparken vervangen worden door ECHTE donkergroene energie! Voordat u denkt toch vóór de Concept RES te willen stemmen, waarbij zon en wind grootschalig in het buitengebied opgewekt moet worden, wil ik u vragen nog eens heel serieus mijn voorstellen te bestuderen.</p>	<p>Reclamant doet voorstellen voor alternatieven voor grootschalige opwek uit zonneparken en windmolens. In de Ontwerp-RES is meer dan in de Concept-RES aandacht voor de inzet voor alternatieven, opslag van duurzame energie en innovatie. Tegelijk is in het Klimaatakkoord afgesproken dat de RESsen gaan over bekende technieken, waaronder een bijdrage aan 35TWh aan opwek landelijk aan zonneparken en windenergie op land. De RES kent een focus op 2030. We onderzoeken nu wat we kunnen realiseren voor 2030. Daarvoor maken we gebruik van bewezen technieken omdat die direct inzetbaar zijn. Nieuwe technieken worden niet op tijd en/of niet grootschalig genoeg inzetbaar geacht voor 2030. Dat wil niet zeggen dat deze ontwikkelingen geen invloed kunnen hebben op de strategie. In nieuwe versies van de RES kunnen nieuwe energiebronnen wel een plek krijgen. Zie hoofdstukken 1, 3 en 4 van de Ontwerp-RES.</p>

B. Reacties van Apeldoorners via het digitale RES platform van de Cleantech Regio t/m 2 september 2020

Via een online reactieformulier op het RES-platform van de Cleantech Regio konden website-bezoekers een reactie geven op de Concept RES. Vanuit de webpagina www.apeldoorn.nl/res werd gelinkt naar dit formulier. Met een emoticon konden bezoekers hun gevoel bij de Concept RES omschrijven en in een open veld hun reactie. In totaal leverde dit 17 reacties vanuit Apeldoorn op, in de periode t/m 2 september. Deze Apeldoornse reacties staan hieronder weergegeven.

	gevoel	reactie	commentaar
1.	komt goed	<p>Ik stel belangrijke voorwaarden aan het plaatsen van wind- en zonnepanelen. Ik snap dat deze nodig zijn. De voorwaarden van mijn kant zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - een forse inkrimping van het vliegverkeer. Het is dweilen met de kraan open als het vliegverkeer mag groeien. Wordt het vliegverkeer niet fors ingekrompen, dan ook geen wind- en zonneparken! Dus geen overlast van laagvliegroutes van Lelystad airport en windmolens tegelijk! Een absolute horrorscenario! Geef deze boodschap als u blijft ook door in Den Haag! - aan de oostkant van Apeldoorn moeten ook windparken kunnen komen. Lukt dat niet dan moet luchthaven Teuge maar dicht! Het is toch te gekke dat wij aan de zuidkant van de Maten alle windmolens moeten accepteren om (milieuvervuilende) hobby's van rijke lui instant te houden! - Ook windmolens op de strook tussen de A1 en het spoor aan de westkant van Apeldoorn op de Veluwe plaatsen. Hier heeft niemand last van en de dieren die er misschien wel last van de windmolens hebben, kunnen zelf naar een ander gebied trekken. Ik denk dat de flora en fauna meer last van de A1 hebben. Bij de ecoducten geen windmolens plaatsen. <p>Kortom als aan alle kanten van Apeldoorn wind- en zonneparken kunnen komen, wordt de overlast gelijkmatig verdeeld en hebben de inwoners van de zuidkant van de Maten niet alle overlast terwijl de rest van Apeldoorn alleen maar profiteert.</p> <ul style="list-style-type: none"> - omwonenden al bij de begin van de plannen betrekken en naar hun opmerkingen luisteren over de plaats (afstand tot woningen) en de hoogte van de molens. Hun opmerkingen moet in de besluitvorming meegenomen worden. En niet zo als een paar jaar geleden met het plan om windmolens te plaatsen in Beekbergsebroek, waar toen een in beton gegoten plan lag. Dat was slikken of stikken voor de omwonenden. Gelukkig heeft de toenmalige gemeenteraad hiervoor een stokje gestoken! 	<p>Overlast van vliegverkeer en de beperkingen voor de komst windmolens vanwege vliegveld Teuge is een vaak genoemd zorgpunt.</p> <p>De nationale Inspectie Leefomgeving en Transport heeft aangegeven dat het oostelijke deel van de gemeente Apeldoorn onder een bouwhoogtebeperking van burgerluchthaven Teuge is gelegen. Rondom burgerluchthaven Teuge ligt een veiligheidsgebied waarbinnen geen hoge obstakels zijn toegestaan. Dit vlak is de Outer Horizontal Surface met een hoogtebeperking van 100 meter boven NAP7. Ook de ontwikkeling van windmolens dient rekening te houden met deze beperking.</p> <p>In de Ontwerp-RES1.0 staan drie zoekgebieden voor windenergie opgenomen in de nabijheid van de stad Apeldoorn: ten westen (aan de A1 ter hoogte van de Veluwe, ten noordoosten en ten zuidoosten). Er is nader onderzoek en kaderstelling nodig om te kijken of (clusters) van windmolens in deze gebieden haalbaarheid.</p> <p>Er is op dit moment geen streven bij de gemeente Apeldoorn en buurgemeente Voorst voor opheffing van vliegveld Teuge. In de Ontwerp-RES1.0 en het bod aan het Rijk staan geen voorwaarden opgenomen over (overlast van) vliegverkeer.</p>

2.	angstig	<p>Te veel in 1 gebied. En waarde van onze huizen keldert en wordt op geen enkele manier gecompenseerd!!!</p>	<p>Voor planschade gelden landelijke afspraken. Bij bestemmingsplanwijzigingen, maar ook bij langer lopende tijdelijke vergunningen, zoals gebruikelijk bij zonneparken, is een beroep op planschade mogelijk. In de RES worden hier geen afspraken over gemaakt. Voor informatie over planschade en hoe de gemeente Apeldoorn hier mee omgaat verwijs ik u graag naar de website van de gemeente Apeldoorn. Als gemeente nemen we in anterieure overeenkomsten met ontwikkelaars bepalingen op over planschade. In de Ontwerp-RES is ook het streven naar financiële participatie-mogelijkheden en lokaal eigendom. (zie hoofdstuk 6 van de Ontwerp-RES)</p>
3.	prima	<p>Geen windmolens op de Veluwe! Ook niet langs de A1 op de Veluwe. Dat er ooit snelwegen dwars door het natuurgebied zijn aangelegd is tot daar aan toe. Van deze wegen (A1) een bedrijventerrein maken lijkt mij eeuwig sonde. Hier voor moeten deze molens op een van de hoogste punten van dit gebied komen, dit zorgt voor horizonvervuiling over heel de Veluwe. Toeristen en natuur liefhebbers zullen dit onaangenaam vinden. Ook moet hiervoor ontzettend veel infrastructuur aangelegd worden waardoor er heel veel natuur moet wijken. Dit kijkt mij en ik denk vele andere geen goed plan. Windmolens langs de A1 is prima. Het stuk A1 midden op de Veluwe mag en moet niet kunnen. Ik hoop dat de gemeente en de provincie hier mee eens zijn en verstandige keuzes maken voor de toekomst van de Veluwe.</p>	<p>Het verder onderzoeken wat de mogelijkheden voor windenergie zijn langs de A1 ter hoogte van de Veluwe blijft een voorkeur van college en gemeenteraad. Er is voorkeur voor plaatsing nabij snelwegen en het voorkomen van onnodige hinder voor inwoners van Apeldoorn. Daarbij wordt niet ontkend dat windmolens ter plekke impact kunnen hebben op de beleving van recreanten en toeristen. Dat is een sterk aandachtspunt mocht het tot locatiekeuzes komen. Uitgangspunt is dat windmolens niet op de Veluwe komen als natuurbescherming onvoldoende gegarandeerd kan worden. Hiervoor is verder onderzoek nodig.</p>
4.	neutraal	<p>Is het niet een idee om meer de daken van bestaande gebouwen te gebruiken? Er zijn veel industriële gebouwen in Apeldoorn-Zuid, Ecofactorij, en Apeldoorn-Noord. Zijn de daken van deze niet een meer geschikte oplossing voor zonnepanelen? Daarmee geeft u huidige grond een tweede schonere doel. Ook kan bijvoorbeeld op de daken van appartement gebouwen geschikt zijn voor zonnepanelen. Ook voor windmolens is er niet een mogelijkheid voor het gebruik van kleinere molens op daken zoals die van Kadaster en de HNK gebouw? Die heb ik vaker gezien in verschillende landen. Dan is de zogenoemde aantasting van grond in gebieden waar er huizen zijn veel verminderd.</p>	<p>Ten opzichte van de Concept-RES is meer aandacht in de Ontwerp-RES voor 'zon op dak'. Ook is het principe van de zonneladder verder uitgewerkt. De regionale potentie van zon op dak was regionaal nog niet eerder bepaald; bij ons als gemeente is 'zon op dak' al langer onderdeel van de lokale ambitie en aanpak; op diverse manieren proberen we als gemeente zon op dak te stimuleren. Zie hoofdstuk 3 in de Ontwerp-RES.</p>

5.	bezorgd	Hou toch op met landschap/horizon vervuiling. Als je de burger nou laat mee profiteren weet ik zeker dat je een groot deel van de huizendaken in Apeldoorn vol kan leggen. Ik stel me dat als volgt voor, de eigenaren stellen hun dak beschikbaar, jullie leggen en financieren de zonnepanelen en de eigenaren profiteren mee in de opbrengst. Ik ben er van overtuigd dat hier mensen voor openstaan die op dit moment geen geld hebben om zelf zonnepanelen te kunnen aanschaffen.	Zie bij reactie 4.
6.	boos	In Apeldoorn moeten we creatiever gaan denken ipv alleen zonneparken en windmolens.. denk aan je landschap over 50 jaar!	De energietransitie is breder dan alleen het realiseren van zonneparken en windmolens. Landelijk is in het Klimaatakkoord afgesproken dat er voor 35 TWh aan opwek nodig uit zonneparken en 'wind-op-land', naast andere maatregelen. Afgesproken is dat 30 regio's daar een strategie voor aanleveren. Voor de Ontwerp-RES is opnieuw gekeken naar de landschappelijke analyse, waarbij niet ontkend wordt dat zonneparken en windmolens geen impact hebben op het bestaande landschap. Ook is het hoofdstuk voor zonne-energie sterker uitgewerkt volgens het principe van de zonneladder, is zon-op-dak een sterker onderdeel geworden van de RES en is aandacht voor alternatieven. (Zie inleidende paragraaf over landschap, hoofdstukken 1 en 3 van de Ontwerp-RES) Ook binnen de gemeente Apeldoorn zijn - gezien de raadsambitie om op termijn energieneutraal te worden en voor 2030 stappen te zetten naast besparing, inzet van duurzame warmtebronnen en 'zon-op-dak' - aanvullend zonneparken en windenergie nodig. Zie ook bij reactie 4.
7.	bezorgd	Ik ben zeker voor verduurzaming! Maar zet windmolens neer waar niemand er last van heeft. Zonde om het mooie Apeldoorn / Klarenbeek hier voor te gebruiken. Hiermee wordt het woongenot van veel inwoners verpest. Er zijn genoeg alternatieve plekken te vinden als er breder gekeken wordt.	Zie reactie 6. In de Ontwerp-RES is op basis van de landschappelijke analyse nader bepaald wat zoekgebieden zijn voor windmolens. Nader onderzoek en kaderstelling is nodig om definitief te kunnen bepalen of de gebieden voldoende geschikt zijn. Voorkeur van gemeenteraad en college gaat nog steeds uit naar verkenning of windmolens mogelijk zijn aan de A1 ter hoogte van de Veluwe, waar zo min mogelijk bewoners hinder ondervinden.

8.	angstig	<p>Geen groene weiden opofferen voor zwarte zonnepanelen. Zorg dat het interessant wordt voor zon op dak. Ook als je meer dan je eigen gebruik produceert.</p> <p>Het is vreemd dat de salderingsregeling voor particulieren wordt afgeschaft terwijl er wel fikse subsidies gegeven worden aan bedrijven die zonneparken aanleggen?</p> <p>Ik zie heel veel boeren schuren waar nog geen zonnepanelen op liggen of waar een veelvoud van het huidige aantal op kan. Maak het voor hen interessant om hun daken te gebruiken ipv hun weiland.</p> <p>Waarom zetten jullie niet veel meer in op windenergie? Levert ook horizon vervuiling op maar in veel mindere mate dan zonneparken (bij gelijk aantal Megawatts). Dan houden we het buitengebied tenminste groen.</p> <p>Hoe kan het dat er grote bedrijfspanden worden gebouwd/gepland die ook nog eens flink veel electriciteit nodig hebben (zoals b.v. de waterfabriek bij Avero in Voorst) terwijl daar geen zonnepanelen op worden gelegd/gepland.</p> <p>Als ik als particulier een huis laat bouwen word ik door de EPC norm ongeveer verplicht om een aantal zonnepanelen op het dak te leggen anders krijg ik mijn bouwvergunning niet rond.</p>	Zie bij reactie 4 en 6.
9.	boos	<p>Investeer niet in windmolens en zonneparken. U presenteert maar 2 smaken (wind en zon), maar die lijden allebei aan hetzelfde euvel. Deze energievormen zullen nooit tot significante reductie van de CO2 uitstoot leiden. De reden hiervoor is dat ze weersafhankelijk zijn en dus nooit voor stabiele basislast zullen zorgen. Daarom is er altijd backup nodig in de vorm van energiecentrales die bijna altijd op fossiele energie draaien. Bovendien is de energiedichtheid van deze vormen van energieopwek laag, waardoor een enorm oppervlak nodig is om een beetje energie op te wekken. Als de wind niet waait, of de zon niet schijnt, heb je er niets aan. Door de wisselvalligheid van het aanbod van stroom is er bovendien een verzwaring van het elektriciteitsnetwerk nodig, wat de kosten zal doen stijgen en de kans op stroomuitval aanzienlijk zal doen toenemen.</p>	<p>Zie bij reacties 4 en 6.</p> <p>In de Ontwerp-RES wordt uitgegaan van een grotere potentie qua opwek in de regio door zonne-energie dan windenergie. Netbeheerder Liander heeft opnieuw een netwerkimplyct-analyse uitgevoerd. Onderkend is dat dit een risico oplevert voor een evenwichtig aanbod van duurzame elektriciteit en hoge maatschappelijke kosten qua investeringen in de energie-infrastructuur, opslag en innovatie.</p>
		<p>Verder zijn windmolens verantwoordelijk voor de dood van grote en soms zeldzame vogels (zoals roofvogels) en dus niet goed voor onze fauna. Verder is er meestal geen enkel plan voor wanneer de windmolens en zonnepanelen aan het eind van hun levensduur gekomen zijn.</p>	<p>Wat betreft natuurbescherming is na totstandkoming van de Concept-RES nader bovenregionaal ecologisch onderzoek gedaan naar mogelijkheden voor windenergie op en rondom de Veluwe, specifiek wat betreft de meest bepalende beschermde soort 'de wespandief'. Hieruit blijkt dat nader onderzoek en kaderstelling nodig is om goed rekening te kunnen houden met natuurbescherming.</p>

	<p>Windmolens en zonnepanelen bevatten veel schadelijk afval. Daarom is mijn advies om te kijken naar andere energievormen, zoals kleine kernreactoren die wel stabiele, betrouwbare en CO2 vrije energie kunnen leveren.</p>	<p>Afval is inderdaad een aandachtspunt. De projectontwikkelaar is verplicht om de panelen aan het einde van het project op een goede manier af te voeren. Vrijwel alle leveranciers zijn aangesloten bij PV Cycle, een programma dat zich richt op recycling van de zonnepanelen einde levensduur. Bij de productie van een zonnepaneel wordt een bijdrage gedaan.</p> <p>Kernenergie heeft minder impact op het Nederlandse landschap en draagt als betrouwbare energiebron bij aan terugdringing van CO₂ uitstoot.</p> <p>Kernenergie is echter nu geen onderdeel van de regionale RESsen (zie ook hierboven). Het bouwen en ontwikkelen van kernenergie is een langdurig en zeer kostbaar traject. Net zoals zon en wind, kent kernenergie naast voordelen ook nadelen. Die zijn: opslag, veiligheid en kosten. Vanwege de risico's is dit niet een besluit dat op regionaal niveau wordt genomen. Ergens een kerncentrale plaatsen vraagt om een landelijke afweging. Wordt hiertoe landelijk wel besloten, dan zal dit niet voor 2030 gerealiseerd kunnen worden.</p> <p>De verwachting is niet dat op korte termijn kernenergie onderdeel van de duurzame energiemix voor de energievoorziening van Apeldoorn gaat uitmaken ter vervanging van zonne-energie, ook niet nieuwe technieken als Thoriumcentrales cq gesmolten zoutreactoren. Deze genoemde nieuwe technieken zijn nog in een test- en ontwikkelfase; toepasbaarheid wordt op korte/middellange termijn (eerste decennium tot 20 jaar) niet verwacht;</p>
	<p>Verder staan er deze zinnen in het concept: "Onze regio komt tot een eerste bijdrage van ruim 1,2 TWh oftewel terawatt. Dit staat gelijk aan 1,2 miljard kilowatt." Het spijt me wel, maar TWh is een maat voor energie (nl. terawattuur) en terawatt en kilowatt zijn eenheden van vermogen. Er is een groot verschil tussen energie en vermogen, zoals u in elk natuurkundeboek kunt vinden.</p>	<p>In de Ontwerp-RES is getracht zoveel mogelijk de juist eenheden bij cijfers te gebruiken. Daarbij moet gezegd dat in de communicatie over het thema Energietransitie het een algemene gewoonte is geworden om over TWh te spreken waar TWh per jaar wordt bedoeld.</p>

10.	bezorgd	Teveel nadruk op zon vs. wind. Bio-energie/hernieuwbare gassen lijken weg te vallen (is mijn eerste indruk), terwijl er ook nog een enorm potentieel energiebesparing ligt in de gebouwde omgeving.	Zie ook reactie 4 en 6. In de RES is ook aandacht voor warmte(bronnen), zij het op bovengemeentelijk niveau. Elke gemeente stelt dit jaar een eigen Warmtetransitievisie op. (zie hoofdstuk 4 van de Ontwerp-RES. Energiebesparing maakt geen direct onderdeel uit van de RESsen, maar wordt lokaal opgepakt. Ook als Apeldoorn hebben we hiervoor een programma, onder andere via 'Energiek Apeldoorn'.
11.	bezorgd	Zonnepanelen op daken van openbare gebouwen en bedrijfsgebouwen (bv. Ecofactorij); niet in natuurgebieden. Windmolens op bedrijventerreinen; niet in natuurgebieden. Ook niet langs snelwegen door natuurgebieden (A1 Veluwe). Natura 2000, EHS, Habitatrichtlijn etc. zijn harde randvoorwaarden.	Zie reacties onder 3, 4, 6 en 9. De potentie voor grote windmolens op bedrijven terrein veelal sterk beperkt vanwege veiligheidseisen.
12.	angstig	Zoveel mogelijk op zee bouwen of in de polder. Daarnaast zoveel mogelijk op industriële grote daken, op plekken waar bijna niemand er last van heeft. Over het algemeen verpesten zonnepanelen en windmolens het landschap helaas.	In het landelijke Klimaatakkoord wordt uitgegaan van een deel Wind op zee. Daarbij is geconstateerd dat dit niet voldoende zal zijn en dat ook grootschalige elektriciteitsopwek op land nodig zal zijn. Doelstelling daarvoor landelijk is 35TWh; hoeveel potentie daarvoor is daarvoor is de bedoeling dat de RESsen meer inzicht in gaan geven. Zie ook reactie 3, 4 en 6.
13.	komt goed	meer in de openbaarheid en aandacht voor de leefomgeving	Zie hoofdstuk 2 en 3 van deze nota. Zie hoofdstuk 5 en 7 van de Ontwerp-RES over participatie en het vervolg.
14.	boos	Vanmiddag blijkt niet goed verzonden, maar huidige res maakt me boos en angstig. Het lijkt erop dat alle plannen ten gunste van klimaat zonder kritische blik worden goedgekeurd. Het gaat te snel en te makkelijk. Te weinig aandacht voor zonnelader, eerst zon op dak. Daarnaast meer aandacht voor enkel zon op incurante ipv zeer goede landbouwgrond. Gemeentes willen liever bouwen dan panelen op grond, en het buitengebied mag op de blaren zitten. Wel de lasten van een vernaggelde omgeving niet de baten, die gaan naar investeerders met maar 1 belang. Geld binnen harken.	Zie reacties 4 en 6. Om te komen tot de Ontwerp-RES is opnieuw gekeken naar het landbouwbelang. Hoewel het onvermijdelijk is dat een groot deel van zonneparken komen te liggen op landbouwgrond, wordt onderkend dat dit het agrarisch ondernemerschap en het gebruik van vruchtbare grond niet altijd ten goede komt en dat het van belang is hier rekening mee te houden bij locatiekeuzes. In de Ontwerp-RES staan grootschalige landbouwgebieden op 'nee, tenzij',

			<p>landbouwtransitiegebieden op 'ja-mits'. Zie hoofdstuk 3 van de Ontwerp-RES.</p> <p>In de Ontwerp-RES is ook aandacht voor financiële participatie van de omgeving en lokaal eigendom. Zie hoofdstuk 6 van de Ontwerp-RES.</p>
15.	boos	<p>Aanvulling op net. Wind langs de Veluwerand voor zon. Nog beter, andere alternatieven zoals kernenergie en waterstof.</p>	<p>Zie bij reactie 6 en 9.</p>
16.	bezorgd	<p>Kom eerst met een goed plan en een indeling van het gebied (zie advies CRK wat de gemeente Apeldoorn links laat liggen) Gemeente Apeldoorn wil zo snel mogelijk de boel vol leggen, ten koste van de bewoners en landschap. Er is zelfs door een gemeente ambtenaar gezegd dat het afwegingskader zonneparken misschien wel te streng is en het nog meer naar de hand van de projectontwikkelaars geschreven zou moeten worden. Bewoners worden niet gehoord terwijl er meerdere verzoeken liggen om in gesprek te gaan. Ze zeggen dat het afwegingskader de bewoners zou moeten beschermen, maar op al die punten wordt afgeweken in het voordeel van de projectontwikkelaar en ten nadele van de omgeving en bewoners. Het is meer een vrijbrief voor de projectontwikkelaar. De zonneladder is een leuk sprookje, maar daar wordt niet naar gekeken en gehandeld. Zon op dak vind eigenlijk niet plaats!</p> <p>Hoeveel vertrouwen moeten wij nog in het ambtelijke apparaat hebben?</p>	<p>Deze reactie heeft geen betrekking op de RES, maar op het gemeentelijke afwegingskader voor Apeldoornse zonneparken.</p> <p>Mede naar aanleiding van reacties bij de Consultatieronde voor de Concept-RES is vervroegd gestart met evaluatie van het afwegingskader. Ook hebben we als college begin dit jaar een aangepast handelingsperspectief vastgesteld voor lopende zonneparken. Voor meerdere initiatieven is een pas op de plaats gemaakt, om eerst een nadere (gebieds)verkenning te kunnen uitvoeren, of te wachten op keuzes die gemaakt gaan worden in de Omgevingsvisie van de gemeente.</p> <p>In de Ontwerp-RES is het hoofdstuk over zonne-energie aangepast, met een nadere uitwerking van het zonneladderprincipe. Verder is aandacht voor lokaal eigendom. Zie hoofdstukken 3 en 7 van de Ontwerp-RES.</p>

17.	boos	<p>Stop met deze onzin, we kunnen niet leven van zon en wind</p> <p>De cijfers van 2017 van het CBS Uit de cijfers van het CBS blijkt dat het verbruik van hernieuwbare energie in Nederland in 2017 in totaal 138 petajoule (PJ) was . Dit is ruim 10 procent meer dan het jaar daarvoor. Het totale finale energiegebruik was in 2017 ongeveer 2100 PJ, net als in 2016.</p> <p>Bron hier.</p> <p>Hoe zijn deze cijfers opgebouwd?</p> <p>Biomassa 83,99 PJ Wind 34,71 PJ Zon 8,88 PJ Aard- en bodemenergie 7,12 PJ Het opgestelde vermogen van wind en zon in 2017</p> <p>Zonnestroom: Het verbruik van zonne-energie (elektriciteit en warmte) groeide in 2017 met 31 procent naar 9 PJ. De opgestelde capaciteit van zonnepanelen voor zonnestroom steeg met een recordhoeveelheid, van ruim 800 megawatt (MW) naar totaal bijna 2900 MW.</p> <p>Windstroom: De energie uit wind nam tegelijkertijd met 15 procent toe tot 35 PJ. Vooral door het plaatsen van 600 MW aan windmolens op zee in de tweede helft van 2016 kon het verbruik flink toenemen. Die windmolens draaiden in 2017 een vol jaar mee. In 2017 werden nauwelijks nieuwe windmolens bij geplaatst en bleef de totale windcapaciteit staan op 4200 MW.</p> <p>Dat klinkt geweldig 2900 MW zonnepanelen en 4200 MW opgesteld windvermogen. Maar wat kun je daarmee? Wat draagt dat bij aan onze energievoorziening?</p> <p>Windstroom: Zou je de opgestelde windcapaciteit in 2017 continu kunnen laten doordraaien en daarbij het opgestelde vermogen leveren dan zou dat $4200 \text{ MW} \times 24 \times 365 = 36792000 \text{ MWu}$ opleveren. Een PJ komt overeen met $277.777,8 \text{ MegaWatt uur}$. Dat betekent dat het opgestelde vermogen x het aantal uren per jaar uitkomt op $36792000 : 277777,8 = 132,5 \text{ PJ}$.</p>	<p>Zie reactie 6 en 9.</p> <p>In beleidsstukken wordt vaak gesproken in termen van huishoudens om voor de lezer een beeld te geven van de omvang van cijfers in energie-eenheden.</p>
-----	------	---	---

	<p>Kijken we naar deze cijfers van het CBS dan blijkt dat alle windmolens opgesteld op het land en op zee samen totaal in 2017 slechts 34,7 PJ hebben geleverd. De gemiddelde productiecapaciteit van alle molens in Nederland en op de Noordzee samen kwam daarmee op $(34,7 : 132,5) \times 100 = 26,1\%$. Dat is de productiefactor.</p> <p>In 2017 leverden alle molens samen met hollen en stilstaan net 26,1% van $4200 \text{ MW} = 1096,2 \text{ MW}$ gemiddelde capaciteit maal het aantal uren per jaar. Dat is nog veel minder dan een grote centrale aan de Eemshaven van 1560 MW kan leveren als die wordt ingezet als basislastcentrale,</p> <p>En Zonnestroom? Totaal opgesteld vermogen eind 2017 was 2900 MW de capaciteit was in 2017 met 800 MW gegroeid. Laten we daar de helft van meerekenen dan komen uit op een gemiddeld piekvermogen over het jaar heen van alle zonnepanelen samen op 2500 MW</p> <p>Maal het aantal uren per jaar is dat $2500 \times 24 \times 365 = 21900000 \text{ MW}$ wat overeenkomt met 78,9 PJ. In 2017 was de werkelijke levering van alle zonnepanelen samen 8,88 PJ. De productiefactor van zonnepanelen was in 2017 $(8,88 : 78,9) \times 100\% = 11,25\%$ Dat komt overeen met 281,25 MW doordraaiende centrale capaciteit. Bedenk daarbij dat die zonnepanelen in de zomer overdag kunnen pieken met 2400MW en dat voor zonnestroom 9 x meer netwerk nodig is om de pieken op te vangen dan dezelfde hoeveelheid stroom geleverd met centrales.</p> <p>De levering van alle windmolens op het land en op zee samen in 2017 was 26,1% van het opgestelde vermogen en alle zonnepanelen opgesteld in Nederland kwamen niet verder dan 11,25% van het opgestelde piekvermogen.</p> <p>Door nu in beleidsstukken te spreken van huishoudens lijken wind en zon cijfermatig een grote bijdrage te gaan leveren. En als je dan ook geen rekening houdt met de productiefactor van wind en zon in Nederland lijkt het opgestelde vermogen van wind en het piekvermogen van zonnepanelen wel bruikbaar om centrales te vervangen. Dat betekent in de praktijk dat het vonnis van de rechter op sprookjes is gebaseerd. Samen leverde wind en zon in 2017 totaal $34,7 \text{ PJ} + 8,9 \text{ PJ} = 44,6 \text{ PJ}$.</p>	
--	--	--

	<p>Het totale primaire energiegebruik was in 2017 3150 PJ. En haal je daar de omzettingsverliezen vanaf zoals bij de productie van stroom en ook het deel im- en export en het gebruik als grondstof in de chemie etc., dan kom je uit op het totale finale energiegebruik van 2100 PJ. Zet je de levering van wind en zon samen in 2017 af tegen het totale finale energiegebruik dan is de bijdrage van wind en zon net 2,12%. Dat was de bijdrage van wind en zon samen. De rest van die in 2017 geleverde 6,6% hernieuwbaar kwam voornamelijk van biomassa en nog een paar kleinere bronnen zoals lucht aard- en bodemenergie etc.</p> <p>Wat ook nog moet worden meegenomen is het feit dat weersafhankelijke bronnen stroom leveren aan een vraaggestuurd netwerk, stroom die moet worden ingepast. Die inpassing gaat gepaard met verliezen zodat de CO2 reductie marginaal te noemen is. Kijk je dan naar de bijdrage van wind en zon samen dan zal duidelijk zijn dat het simpel bijbouwen van wind – en zonneparken weinig zin heeft. De levering van deze weersafhankelijke bronnen is in verhouding tot het totale energiegebruik gering. Kijk je met dit in het achterhoofd naar het vonnis van de rechtbank dan is dat praktisch niet uitvoerbaar ook als je tijd en geld genoeg hebt de levering van windmolens en zon is relatief gering omdat deze bronnen niet energie intensief genoeg zijn . Maar dat beeld was in 2015 ook al duidelijk.</p> <p>Dit schrijft de algemene rekenkamer in 2015:</p> <p>SDE+-regeling levert minder energie uit hernieuwbare bronnen op dan gedacht</p> <p>De regeling SDE+ zal waarschijnlijk minder energie uit hernieuwbare bronnen opleveren dan het kabinet van tevoren had berekend. De hoeveelheid subsidie die de minister van Economische Zaken (EZ) jaarlijks beschikbaar stelt voor de ontwikkeling van windmolenparken, waterkracht-centrales, aardwarmtepompen, biomassavergisters enzovoort, blijkt te laag. Het subsidiebudget is op papier afgestemd op het halen van de beleidsdoelen voor 2020 en 2023, maar houdt geen rekening met praktijkfactoren. SDE+-projecten vallen regelmatig uit of lopen vertraging op. Bovendien leveren eenmaal draaiende projecten gemiddeld 26% minder energie op dan op papier mogelijk is – soms door technische problemen, soms door beperkte beschikbaarheid van biomassa. Doelen voor 2020 en 2023 raken uit zicht, maar minister past beleid niet aan Doordat de minister in zijn berekening van het SDE+-subsidiebudget</p>	
--	---	--

	<p>vasthoudt aan de maximale hoeveelheid energie die projecten kunnen opleveren, geeft hij geen euro teveel subsidie uit. Maar zijn behoudende benadering brengt wel risico's met zich mee voor het halen van de beleidsdoelen voor 2020 en 2023. Nederland gaat met het huidige beleid deze doelen hoogstwaarschijnlijk niet halen. Het aandeel energie uit hernieuwbare bronnen zal volgens diverse studies vermoedelijk uitkomen op 12,4% (in plaats van de 14% die in EU-verband is afgesproken) in 2020 en op 15,1% (in plaats van de 16% die in het Energieakkoord is afgesproken) in 2023. Deze signalen heeft de minister van EZ tot op heden niet aangegrepen om zijn beleid bij te sturen.</p> <p>Kijken we nog verder dan is de voorgestelde oplossing nog meer projecten voor nog meer miljarden ga je daarmee rekenen dan kom je met medeneming van de noodzakelijke netwerkverliezen uit op 100 miljard alleen voor de uitvoering van het energieakkoord.</p> <p>Kijk je naar dat akkoord dan komt er relatief weinig stroom van wind en zon en het grootste aandeel, ongeveer 60%, moet komen biomassa.</p> <p>Er zitten echter nog een paar adders onder het gras.</p> <p>De rekenkamer heeft het over 14% in 2020 en 16% in 2023. Het aandeel in 2013 was echter al 4,5 %. zodat we met de uitvoering van het energieakkoord 100 miljard gaan uitgeven inclusief extra netwerkkosten om tussen 2013 en 2020 te komen tot een toename van 9,5% en in 2023 tot 11,5%. Zie hier.</p> <p>Kijken we naar de doelen van het energieakkoord dan zien we dat daar gesproken wordt over een toename van het aandeel hernieuwbare energie. Energie voornamelijk met wind, zon en biomassa opgewekt. Let wel het is een energieakkoord geen klimaatakkoord.</p> <p>Wat is de klimaatwinst vraag je je dan ook af. 60% Moet komen van biomassa en het is allang duidelijk dat dat niet echt een oplossing is om een CO2-reductie te realiseren. Biomassa gebruik blijkt in de praktijk alleen maar meer CO2-uitstoot te veroorzaken. De fout zit in Brussel dat de time span van 30 tot 60 jaar tussen het verbranden van bomen en de tijd dat bomen groeien en weer opslag van CO2 in hout is gerealiseerd, is vergeten.</p> <p>Greenpeace geeft in België het volgende aan:</p>	
--	--	--

	<p>Biomassa beschouwen als milieuvriendelijke energiebron is een rekenfout. Ten slotte is het een illusie te denken dat biomassa een CO2-neutrale energiebron is. Dat zou wel het geval zijn indien de uitstoot die vrijkomt bij de verbranding van het hout onmiddellijk zou worden opgevangen door de weer opgroeiende planten. Maar een boom heeft veel tijd nodig om tot volle wasdom te komen. Te veel tijd om ervan uit te kunnen gaan dat hij de CO2 die vrijkomt wanneer hij verbrand wordt, al heeft 'gecompenseerd' op het moment dat hij wordt gekapt. Biomassa beschouwen als een milieuvriendelijke energiebron is dus eigenlijk een rekenfout. Het is dan ook contraproductief om op grote schaal te investeren in deze energievorm om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen.</p>	
--	---	--

5. Zienswijzen en moties gemeenteraad met betrekking tot de Concept-RES

<u>Zienswijzebrief gemeenteraad Apeldoorn aan college – 15 oktober 2020</u>	Commentaar
<p>a.</p> <p>Benoemd wordt dat er makkelijk verwarring kan ontstaan over de status van het instrument RES en daarmee ook de Concept-RES. De raad onderstreept de RES te zien als een gezamenlijke strategie van regionaal samenwerkende gemeenten, provincie en waterschappen, maar niet als een bindend toetsingskader. Als raad wensen we dat binnen de gemeente Apeldoorn niet langer gewacht wordt met de ontwikkeling van een gemeentelijk kader voor windenergie. We vragen u als college hiervoor voorbereidingen te treffen en tot een voorstel te komen.</p>	<p>Zie hierover de nadere toelichting in hoofdstuk 3 van deze nota. Deze zienswijze is mede aanleiding geweest om nadere verkenning te doen naar de status van de RES en hierover duidelijkheid te verschaffen in de Ontwerp-RES.</p> <p>Wat betreft de ontwikkelingen met betrekking tot windenergie hebben we als college de raad onlangs geïnformeerd en heeft consultatie in de PMA plaats gevonden. Met name vanwege de doorloop en de uitkomsten van de bovenregionale ecologische verkenning naar mogelijkheden voor windenergie op en rondom de Veluwe, evenals onduidelijkheid over het standpunt van de provincie, is nog geen Apeldoornse kaderstelling uitgewerkt. Nu is gebleken dat er voor Apeldoorn onderzoeksruimte is en steun van de gemeenteraad zullen voorbereidingen voor kaderstelling in afstemming met lokaal onderzoek en het (boven)regionale vervolgtraject oppakken.</p>
<p>b.</p> <p>Geconstateerd wordt dat de mogelijkheid om met de inwoners hierover (de concept RES) in gesprek te gaan te beperkt is geweest; vanwege de coronacrisis, maar ook omdat de doorlooptijd tot de Concept RES en RES1.0 kort is. De raad wenst dat participatie in de RES breder wordt mogelijk gemaakt, met toepassing van meerdere vormen, en daarmee toegankelijker voor inwoners.</p> <p>De raad wenst daarom dat reacties vanuit de verschillende vormen van inspraak gebundeld worden, toegankelijk worden gemaakt en door de stuurgroep RES Cleantech Regio van commentaar worden voorzien.</p>	<p>Zie voor toelichting hierover de Ontwerp-RES (hoofdstuk 2 en 5) en hoofdstuk 3 van deze nota.</p>

<p>c.</p> <p>De RES focust zich op grootschalige duurzame opwek van elektriciteit door middel van zonneparken en windturbines. De raad vindt dat hierdoor uit de RES onvoldoende blijkt wat de samenhang met andere onderdelen van de energietransitie is, zoals</p> <ul style="list-style-type: none"> - de mogelijkheden van andere energiebronnen naast grootschalige energie-opwek uit zon en wind; - technische ontwikkelingen en innovaties; - de rol van energie-opslag en welke strategie daarvoor passend is; - het meenemen van de inzet op energie-opwek uit zon op daken en besparingen, indien het landelijk afgesproken niveau van op te wekken energie in de regio wordt overstegen; dit werkt motiverend om te werken volgens het principe van de zonneladder. 	<p>In de Ontwerp-RES is meer aandacht voor de verhouding met alternatieve technieken, om een totaalbeeld te krijgen. Zo is er aandacht voor de relatie met de Regiodeal tussen regio en het Rijk. Belangrijke wijziging is dat grootschalig 'zon op dak' onderdeel is geworden van de RES en het bod. De gekozen omvang daarvan betekent een grote inzet op opslag en innovatie omdat Liander deze niet kan aansluiten op het netwerk. Zie hoofdstukken 1, 3 en 4 van de Ontwerp-RES.</p>
<p>d.</p> <p>Wens van de raad is dat afwegingen ten opzichte van landbouwgronden sterker worden meegenomen in de RES1.0, met ook uitleg op welke wijze omgegaan is met deelaspecten, zoals vruchtbaarheid, bodemkwaliteit of verwante thema's zoals stikstofdepositie. Bij het uitwerken van zoekgebieden moet voor bewoners duidelijk zijn dat dit zwaar telt.</p>	<p>Om te komen tot de Ontwerp-RES is opnieuw gekeken naar het landbouwbelang. Hoewel het onvermijdelijk is dat een groot deel van zonneparken komen te liggen op landbouwgrond, wordt onderkend dat dit het agrarisch ondernemerschap en het gebruik van vruchtbare grond niet altijd ten goede komt en dat het van belang is hier rekening mee te houden bij locatiekeuzes. In de Ontwerp-RES staan grootschalige landbouwgebieden op 'nee, tenzij', landbouwtransitiegebieden op 'ja-mits'. Zie hoofdstuk 3 van de Ontwerp-RES.</p>
<p><u>Motie Koppelkansen, Christen Unie Apeldoorn, Groei&Toekomst, Lokaal Apeldoorn, PvdA, D66 Apeldoorn, SGP en VVD – 15 oktober 2020</u></p>	
<p>a.</p> <p>verzoekt het college om bij de stuurgroep RES-regio aan te dringen op het inventariseren van (innovatieve) mogelijkheden om lokale opwek te koppelen aan lokaal verbruik.</p>	<p>Hiervoor is aandacht in de Ontwerp-RES en de gesloten Regiodeal (zie hoofdstukken 1, 3 en 7). Nadere uitwerking van dit onderwerp staat in de ontwikkelagenda van de Ontwerp-RES.</p>
<p><u>Motie 'Verken lokaal eigendom duurzame energieproductie' SGP, GemeenteBelangen, GroenLinks, PvdA, D66 Apeldoorn, ChristenUnie Apeldoorn, Verenigde senioren partij en SP -</u></p>	

<p>a. roept het college op</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een verkenning uit te voeren naar de voor- en nadelen van een gemeentelijk energiebedrijf voor de productie van duurzame energie; - Hierbij te betrekken wat er in coöperatieve vormen met andere partners aanvullend mogelijk is; - De uitkomsten met de Raad te delen zodat we er een politiek inhoudelijk debat over kunnen voeren en democratische vastgestelde kaders aan het college kunnen meegeven inzake lokale en duurzame energieproductie. 	<p>Over de uitkomsten van de verkenning wordt de raad dit voorjaar nader geïnformeerd en geconsulteerd.</p> <p>In het kader van de RES is nadere afstemming gezocht met de regionaal samenwerkende energie coöperaties. (zie hoofdstuk 6 van de Ontwerp-RES)</p>
<p><u>Motie ‘Zienschwizzennota concept RES, Participatie in de praktijk’ PvdA, LokaalApeldoorn, ChristenUnie Apeldoorn, CDA, VVC, SGP, SP, 50-plus, GemeenteBelangen, VSP, D66 en GroenLinks – 15 oktober 2020</u></p>	
<p>a. draagt het college op om de stuurgroep namens de raad van Apeldoorn de volgende zienschwijze mee te geven:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De reacties/inspraak van onze inwoners dienen serieus genomen te worden. Gelieve deze te voorzien van commentaar van de stuurgroep van de Cleantech Regio en te bundelen in een zienschwijzennota; - De inhoudelijke punten uit de zienschwijze van de Raad dienen tevens te worden voorzien van commentaar van de stuurgroep van de Cleantech Regio en opgenomen te worden in voorgenoemde zienschwijzennota; - In deze zienschwijzennota dient duidelijk naar voren te komen aan welke zienschwijzen tegemoet wordt gekomen en aan welke niet, inclusief bijbehorende motivatie; - Deze zienschwijzennota in december 2020 te delen met de inwoners en de Raad; 	<p>De raad is onlangs geïnformeerd hoe wij als college de uitvoering van deze motie zien. Deze zienschwijzennota is op basis van deze motie tot stand gekomen.</p> <p>Zie in deze nota hoofdstuk 3 voor de procesverantwoording. In hoofdstuk 2 en 5 van de Ontwerp-RES is nadere verantwoording en uitleg over participatie opgenomen.</p>

6. Reacties lokale RES-bijeenkomsten Apeldoorn 16 en 17 februari 2021

Dinsdag 16 en woensdag 17 februari 2021 organiseerde gemeente Apeldoorn twee online bijeenkomsten over de Regionale Energiestrategie (RES) in Apeldoorn. En gingen we in gesprek met u over de opwek van wind en zon. U kunt de uitzendingen hier terug zien:

Bijeenkomst – [terugkijken deel 1](#) - YouTube

Bijeenkomst – [terugkijken deel 2](#) - YouTube

Thema Wind

Thema	Vragen en opmerkingen	Beantwoording van de vragen
Wespendief / natuur- bescherming / Veluwe	<ul style="list-style-type: none"> • Worden naast de Wespendief ook beschermde dieren als vleermuizen en steenuilen meegenomen in de volgende versie, worden die gebieden uitgesloten? • Wat betekent de Wespendief voor het windturbine potentieel voor Apeldoorn? • Wat is jullie reactie op het onderzoek van de Provincie waaruit blijkt dat de Wespendief hier leeft en windmolens zijn leefgebied te erg verstoren? • Hoe zit het met het bericht in de krant over bepaalde roofvogels en de risico's van de windmolens voor deze? Is met het recente bericht de optie voor windmolens op de Veluwe komen te vervallen? • Langs de A1 betekent het opdelen van de Veluwe. Waar eindigt het opdelen? Dorpen in de landbouwenclave breiden uit. Langzaam maar zeker wordt de Veluwe opgedeeld. • Er wordt alleen vanuit de mens geredeneerd: "langs de A1 heeft men er het minste last van". Er is meer op deze wereld dan alleen de mens.... 	<p>Inderdaad zal bij vervolgstappen ook nader onderzoek nodig zijn naar gevolgen voor andere beschermde diersoorten. Gestart is met de Wespendief, omdat uit eerdere onderzoeken bleek dat deze diersoort wat betreft beperkingen voor windenergie in onze omgeving de meest bepalende soort is.</p> <p>Uit de verkenning die voor de Veluwe is gedaan blijkt dat er juridische beperkingen zijn vanwege natuurbeschermingswetgeving:</p> <ul style="list-style-type: none"> - In het Natura-2000 gebied van de Veluwe tot 1 km daarbuiten is er geen mogelijkheid voor het plaatsen van windmolens, tenzij er maatregelen genomen worden: de enige op dit moment bewezen techniek is het stilzetten van windturbines in de periode van het jaar dat de Wespendief zich ophoudt op de Veluwe. Hoe kostbaar deze maatregel zou zijn, dient nog verder onderzocht te worden. Dat wordt ook wel een 'stilstandvoorziening' genoemd. - Daarbuiten, tot 8 km buiten de Veluwe, wordt nu ingeschat dat er hoogstens ruimte is voor nieuwe windmolen-initiatieven voor in totaal 22 nieuwe windturbines, mits ook daarvoor een 'stilstandvoorziening' komt. <p>Het college van b en w onderschrijft de uitkomsten van het onderzoek. Het is goed en degelijk uitgevoerd. De conclusies zijn helder op een rij gezet. Het onderzoek was niet alleen op initiatief van de provincie, maar van alle gemeenten met grondgebied op de Veluwe. Dus ook de gemeente Apeldoorn.</p> <p>Nu meer bekend is vanwege de Wespendief over wat niet kan, blijft de vraag wat er wel kan. Daarvoor is verder onderzoek nodig.</p>

<p>Teuge</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe groot is de cirkel rond vliegveld Teuge? • Wordt er rekening gehouden met gebieden waar vliegveld Teuge haar in- en uitvliegroutes heeft? Deze vliegtuigen vliegen in sommige gebieden op ca 170mtr laagte. Worden deze gebieden wel in de volgende versie van de RES uitgesloten voor windmolens ivm de enorme risico's? • Waarom niet nu een goede ruil maken: Teuge naar Lelystad en het oude vliegveld gebruiken voor duurzame energie? • Worden gebieden die al zwaar onder druk staan door vliegveld Teuge en laagvliegroutes Lelystad uitgesloten in de volgende gebieden? 	<p>De nationale Inspectie Leefomgeving en Transport heeft aangegeven dat het oostelijke deel van de gemeente Apeldoorn onder een bouwhoogtebeperkingsvlak van burgerluchthaven Teuge is gelegen. Rondom burgerluchthavens ligt een veiligheidsgebied waarbinnen geen hoge obstakels zijn toegestaan. Dit vlak is de Outer Horizontal Surface met een hoogtebeperking van 100 meter boven NAP7. Ook de ontwikkeling van windmolens dient rekening te houden met deze beperking. Achteraan dit overzicht is een kaart opgenomen.</p> <p>Er is op dit moment geen streven bij de gemeente Apeldoorn voor opheffing van vliegveld Teuge. Er zijn nu geen plannen om een groter gebied rondom het hierboven genoemde bouwhoogtebeperkingsvlak bij voorbaat uit te sluiten van windenergie vanwege (hinder van) het vliegveld.</p>
<p>Normenkader</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wat is de status van het kader wind? • Wanneer komen de normenkaders voor wind tov afstanden tot woningen? Er is nog steeds niet duidelijk welke afstanden er nu gehanteerd worden. Inwoners moeten snel duidelijkheid krijgen. Hoe staat Apeldoorn tegenover minimaal 800mtr tov woningen als uiterste minimum? • Hoe gaat u om met eventuele gezondheidsproblemen voor inwoners door windmolens als gevolg van slagschaduw, geluidsoverlast (ook bromtonen), lichtvervuiling door lampen op de windmolen? • 1 km is wel ruim, beter zou zijn om te weten wat de bereidheid is om binnen 250m te hebben. • In hoeverre gebruikt de gemeente Apeldoorn de gegevens en ondersteuning van NP-RES? 	<p>De gemeente Apeldoorn heeft op dit moment geen gemeentelijk beleidskader voor windenergie. Wel heeft de gemeenteraad eerder uitspraken gedaan voor welke gebieden bij voorkeur verdere verkenning wordt gedaan naar de mogelijkheden, met prioriteit voor het gebied aan de A1 ter hoogte van de Veluwe. Verder heeft de raad aangegeven geen windenergie te wensen in de Beekbergsebroek en nabij Uddel. Verder heeft het college maart vorig jaar ingestemd met de Concept RES, waarin zoekgebieden staan opgenomen.</p> <p>Wanneer er voorstellen voor een gemeentelijk normenkader komen is op dit moment niet duidelijk. Langer dan verwacht zijn er verkenningen nodig, zoals naar de wettelijke mogelijkheden vanuit ecologie en (financiële) haalbaarheid</p> <p>Een gemeentelijk normenkader gaat om normen die verder gaan dan landelijke wetgeving ('bovenwettelijk'). De landelijke overheid reguleert windturbinegeluid wettelijk gezien in hoofdzaak op twee manieren. Via de milieuwetgeving zijn normen gesteld aan de hoeveelheid geluid die windturbines mogen veroorzaken. Deze normen bestaan uit vastgestelde maximum getalswaarden. Daarnaast is de overheid via de ruimtelijke ordeningswetgeving verplicht om zorg te dragen voor een goede ruimtelijke ordening. Bij de afweging om windturbine(s) ergens ruimtelijk mogelijk te maken, speelt de hoeveelheid geluid die</p>

een windturbine toevoegt aan de omgeving een rol. Naast de waarden uit de milieuwetgeving is er geen aanvullende getalsnorm verbonden aan wat maximaal aanvaardbaar is voor een goede ruimtelijke ordening.

De gemeenteraad heeft het college van b en w opgedragen de mogelijkheden voor een gemeentelijk bovenwettelijk normenkader te onderzoeken. In 2019 is onderzocht wat onderdelen zouden kunnen zijn van een kader, bijvoorbeeld bovenwettelijke afstandsnormen tussen windmolens en woningen. De gedachte is dat een bovenwettelijke afstandsnormering de kans op overlast, hinder en gezondheidsproblemen verder doet afnemen. Het college was voornemens het afgelopen jaar voorstellen te doen voor een normenkader aan de gemeenteraad. Op dit moment is echter eerst duidelijkheid gewenst of windenergie überhaupt binnen de gemeente aan de orde is vanwege natuurbescherming. Pas als er een goed overzicht is van de belangrijkste kansen en belemmeringen, kan een goede afweging gemaakt worden voor bovenwettelijke normen.

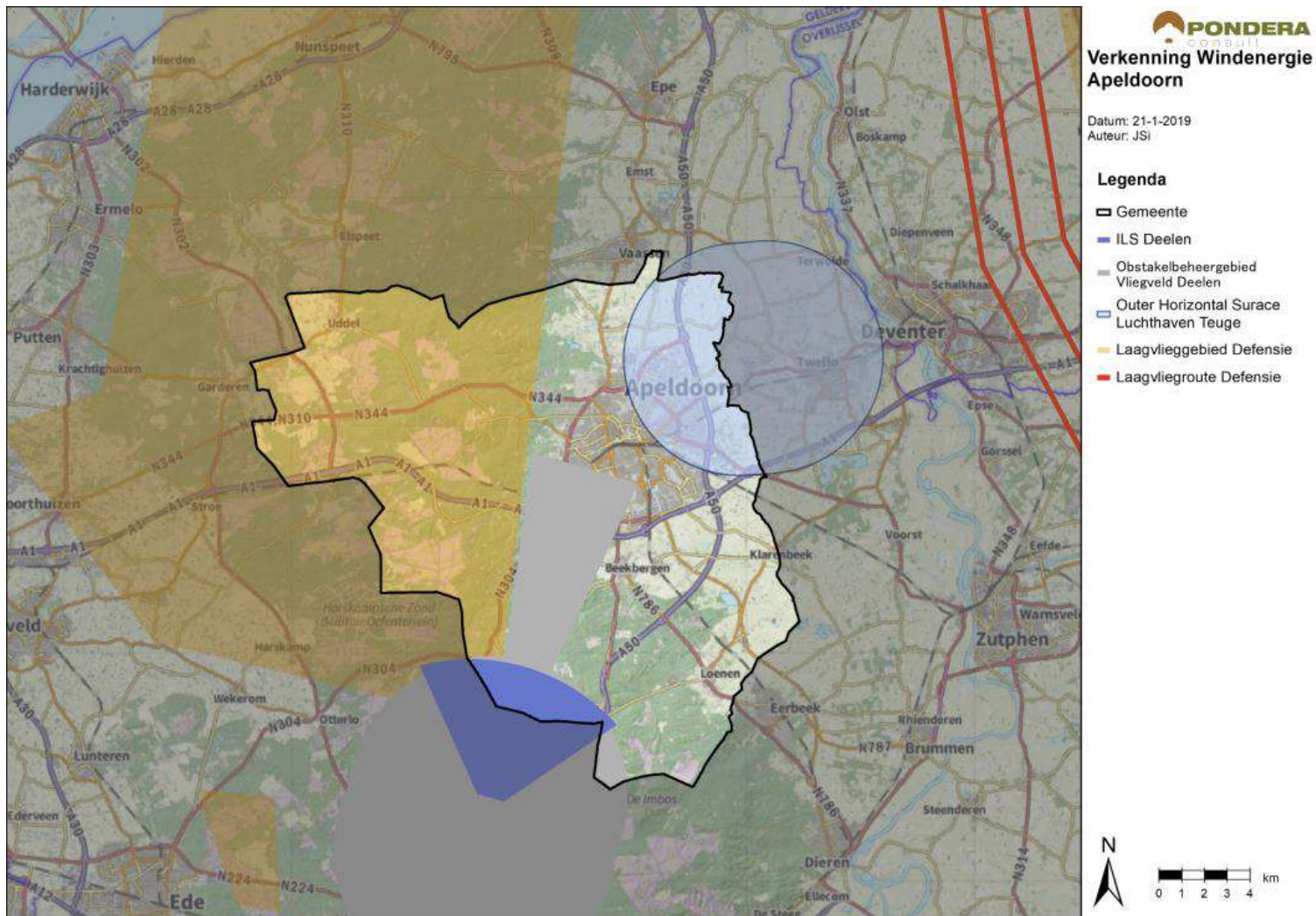
Wat betreft de aan te houden afstanden tot woningen is veel maatschappelijke discussie en onduidelijkheid. Wettelijk is er dus geen directe afstandsnormering. Uiteindelijk dient elk concreet plan getoetst te worden aan de wet geluidhinder. Bij de zoektocht naar mogelijk geschikte locaties en gebieden heeft gemeente Apeldoorn zich laten adviseren met welke 'vuistregel' als afstand het beste rekening gehouden kan worden. Bureau Pondera Consult hanteert als vuistregel dat een windturbine op een afstand van (af) minimaal 4 keer de rotordiameter van een geluidgevoelig object kan worden geplaatst, zodat nog aan de geluidnorm kan worden voldaan en waarbij in het algemeen ook aan de slagschaduwnorm kan worden voldaan. Wanneer deze vuistregel voor een gangbare turbine met rotordiameter van 120 meter wordt toegepast, dan geldt een afstand van 480 meter vanaf geluidgevoelige bestemmingen. Tegelijkertijd zijn ook kaarten bekend met kortere afstanden die een beeld geven. Het Nationaal Programma RES (NP RES) heeft analysekaarten ter beschikking gesteld die uitgaan van een 'vuistregel' met kortere afstand. Daardoor ontstaan meer gebieden op de kaart die mogelijk geschikt zijn voor windturbines, maar in veel daarvan lopen

		<p>eventuele plannen een hoger risico niet de wettelijke toets te doorstaan.</p> <p>In de RES van onze regio zijn (nog) geen onderzoeken gedaan naar de effecten van windmolens op specifieke locaties op de directe omgeving (natuur, milieu, omwonenden). Voor dergelijke onderzoeken moet de locatie een stuk nauwkeuriger zijn dan nu het geval is. Deze onderzoeken zijn wel een onderdeel van het vervolg en kunnen zowel op regionale of lokale schaal uitgevoerd worden.</p> <p>Op dit moment zijn ook geen concrete plannen bekend bij de gemeente. Alleen al vanwege natuurbescherming is nader ecologisch onderzoek nodige voor de Veluwe, dat wil zeggen het Natura2000-gebied van de Veluwe tot 8km daarbuiten. De verwachting is dat er daardoor binnen de gemeente Apeldoorn de eerstkomende jaren geen sprake zal zijn van concrete plannen of volledige vergunningaanvragen die de gemeente in behandeling kan nemen.</p>
Opbrengst	<ul style="list-style-type: none"> • Opbrengst van de windmolen wordt vergeleken met gebruik aantal huishoudens. Een windmolen zal niet aan huishoudens rechtstreeks leveren. Kan een andere vergelijking meer gangbaar worden? Of een windmolen winst maakt is erg onwaarschijnlijk. • Een windmolen op zee geeft veel meer rendement. In Apeldoorn heb je er 2,4 nodig om zelfde opbrengst te hebben, ivm windluw gebied. (cijfers CBR) 1 molen bespaart ongeveer 50% CO2. Omdat er 2,4 nodig zijn in Apeldoorn levert dit dus geen enkele reductie! Hoe wordt hier mee omgegaan? • In de monitor van het PBL lezen we dat een windmolen na ongeveer 15 jaar vervangen wordt. Is er rekening gehouden met de impact van logistiek en stikstof? 	<p>Naar de economische haalbaarheid van windturbines dient inderdaad nog nader onderzoek gedaan te worden. Een eerste marktverkenning voor wind op de Veluwe aan de A1 wijst uit dat een marktconforme ontwikkeling niet vanzelfsprekend is. Op dit moment zijn windmolenprojecten afhankelijk van nationale subsidie (SDE++). De ervaring en verwachting is dat windmolens steeds rendabeler ontwikkelen, onder meer door schaalvoordelen en technische innovatie.</p> <p>Windturbines op zee leveren meer wind- en energieopbrengst en hogere bijdrage aan de CO2-reductie, ondanks het nadeel dat stroom over een langere afstand naar de eindgebruiker (op land) dient te worden geleid. Het nationale klimaatakkoord houdt rekening met wind op zee, met daarnaast nog een opgave voor wind- en zonne-energie op land, mét een positief effect op CO2- reductie. Uiteraard dient het te gaan om windturbines die voldoende kunnen opbrengen.</p> <p>In de RES is nog geen rekening gehouden, of doorrekening gemaakt van, de impact in de totale exploitatietermijn van windmolens: aanleg,</p>

		<p>beheer en beëindiging. Dat komt meer aan de orde bij vertaling in het omgevingsbeleid en bij uitwerking van concrete projecten.</p>
<p>Bedrijven-terreinen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Waarom zouden we geen windmolens op bedrijvenparken kunnen zetten, zoals de Ecofactorij? 	<p>Duurzame (grootschalige) opwek op of nabij bedrijvenparken met een hoge energievraag kan voordelen hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kansen voor directe koppeling vraag en aanbod van energie. • Minder impact op andere delen van de gemeente, zoals woongebieden. <p>Voor de Ecofactorij is de verwachting dat er op het terrein teveel wettelijke belemmeringen spelen voor kansrijke projecten voor hoge windturbines. Pondera consult heeft ze in kaart gebracht:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Afstandsbeperkingen vanwege externe veiligheidseisen rond wegen, hoogspanningsleidingen en bedrijven met opslag en/of verwerking van gevaarlijke stoffen ('risicovolle inrichtingen'). Een windmolen kan vanwege deze eisen ook uitbreidingsmogelijkheden beperken. • De ligging deels in het bouwhoogtebeperkingsvlak van burgerluchthaven Teuge (zie uitleg eerder in dit overzicht).
<p>Particuliere initiatieven</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gaat de RES er bij de gemeente Apeldoorn op aansturen voor het versoepelen van de regels voor het inzetten van windwakkels door particulieren? • Wij willen een kleine windmolen op sportpark De Maten. Hoe krijgen we dat voor elkaar? 	<p>De RES bevat geen strategie (bevorderen of juist beperken) van kleinschalige opwek van windenergie. Het is aan de gemeenten hier beleid op te ontwikkelen. In de gemeente Apeldoorn is beleid in ontwikkeling voor kleine turbines. Zolang er nog geen beleidskader is vastgesteld kan per initiatief bekeken worden wat wel of niet mogelijk is. Hiervoor kan contact opgenomen worden met het gemeentelijk Omgevingsloket of via windenergie@apeldoorn.nl</p>

Verhouding wind-zon	Als wind niet mogelijk is, willen jullie dan meer zon in de regio?	Ons college van b en w heeft als standpunt ingenomen dat mochten er minder mogelijkheden blijken te zijn binnen Apeldoorn, dat dit niet 1 op 1 compensatie betekent in het beleid door extra zonne-energie.
Overig	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zonder kader wind, en zonder Plan MER, welke concrete <u>opdracht heeft bureau Rho</u> gekregen? Wat zijn de maatschappelijke kosten voor deze opdracht, en welke concrete waarde heeft dit opgeleverd? 2. De Kracht van Apeldoorn - het bestuursakkoord- , opent met "Apeldoorn, waar bomen de skyline bepalen". Hoe verenigt het college dit met 180m hoge windmolens? 3. Hoe concreet heeft u onteigening besproken om mogelijkheden te scheppen? 4. Welke stappen ondernemen jullie om bedrijven te laten investeren in zonneparken en bijvoorbeeld windwakkels? Bedrijven investeren in panelen op daken niet zonneparken. 	<p>Ad 1: De provincie Gelderland heeft voor elke Gelderse RES-regio (samenwerkingsverbanden) adviesbureaus gevraagd op regionaal niveau te ondersteunen bij het maken van de RESsen. Het gaat om bureaus met expertise op het gebied van landschapsadvies, duurzame energie en het begeleiden van participatieprocessen. Voor het planproces van Concept-RES naar de definitieve RES1.0 in de Cleantech Regio is bureau Rho hoofdopdrachtnemer. De bijdrage van de bureaus wordt geëvalueerd na vaststelling van de RES. Wat betreft de kosten van de bureaus wordt nog navraag gedaan bij de regionale RES-organisatie.</p> <p>Ad 2: Uitgangspunt van het college van b en w voor het gemeentelijk beleid en de RES is dat inpassing van windmolens bij voorkeur in een beperkt aantal clusters en langs de A1 ter hoogte van de Veluwe plaatsvindt. Hiermee voorkomen we dat hoge windturbines dominant zijn in de skyline van Apeldoorn.</p> <p>Ad 3: Onteigening is nog niet besproken. Naargelang er ruimte blijkt te zijn voor windenergie binnen de gemeente Apeldoorn hoort dit bij het vervolgproces in het Apeldoornse (omgevings)beleid, kaderstelling voor windturbines en de RES2.0.</p> <p>Ad 4: Voor lokale investering door particuliere organisaties in zonneparken richten we ons vooral op samenwerking met energiecoöperaties. Wat betreft windwakkels en kleine erfturbines is beleid in voorbereiding.</p>

Bron: notitie verkenning windenergie Apeldoorn, Pondera consult, maart 2019

Thema Zon

Thema	Vragen en opmerkingen	Beantwoording van de vragen
Locatie	<ul style="list-style-type: none"> • Zonnepanelen in het talud van de A1 en het spoor Apeldoorn - Amersfoort, daar waar het ingegraven ligt, levert ook het nodige op. Transport van energie is dan wel een probleem. En is niet zo verstorend. Zonneparken worden ook voorzien van een raster er omheen. Inpassen in het landschap is leuk, maar het gebied kan niet meer benut worden door de wandelaar. Het landschap slijt daarmee nog verder dicht (bedrijfsterreinen breiden ook enorm uit). Waar het op neer komt, in Nederland is land een schaars goed. Elke vierkante meter moet je efficiënt gebruiken, bij voorkeur voor meer dan één doel (multiple-use per m2). • Plaats zonnepanelen langs rijkswegen, spoorbanen, vuilnisbelten. • Zoveel mogelijk zonneparken langs de infra, zoals de A1, A50 etc • Zonnepanelen op geluidsschermen aan beide zijden van de snelweg. Scheelt nog geluid ook... • Terugkomend op nieuwbouw bedrijfspanden: Langs A50 / komen grote m2 bedrijfspanden. Als je bedrijven vis de vergunning verplicht om die m2 (bijna) vol te leggen met zonnepanelen participeert het bedrijf al en compenseer je de m2. • Eigenlijk willen de mensen in het buitengebied geen zonneparken, alleen de boeren die er veel geld voor ontvangen. Maar in ELK landschapstype willen we geen zonnepanelen zien! Juist wel aarden wallen om ook stralingsinvloeden te verminderen. Geef de bedrijven net zoveel geld als de boeren in het buitengebied. Dan ontstaat er vast meer interesse. 	<p>De gemeente Apeldoorn gaat uit van het principe van de 'zonneladder'. Naast zonnepanelen op daken komen al snel locaties op het talud langs snelwegen en spoor in beeld. De gemeente is voorstander van het zoveel mogelijk benutten van dergelijke ruimte in samenspraak met de grondeigenaren als Rijkswaterstaat en Prorail. Eerdere verkenningen en contact met deze partijen wijzen er overigens op dat er hiervoor de nodige aandachtspunten zijn op het terrein van financiële haalbaarheid, veiligheid en inpassing in de omgeving.</p> <p>In het kader van de verbreding van de A1 is een verkenning gedaan naar de mogelijkheden voor het plaatsen van panelen. Daar waren op dat moment nog teveel belemmeringen voor. Mede omdat het op grond is van Rijkswaterstaat. Langs het spoor is Prorail op nationaal niveau bezig met een verkenning voor het plaatsen van zonnepanelen op strategisch de meest handige locaties. Voor het stuk van de A1 langs woonwijk de Maten is een verkenning uitgevoerd naar de (financiële) haalbaarheid om bovenop de bestaande geluidswering zonnepanelen te plaatsen. Dit bleek ik de praktijk niet haalbaar.</p>

Stimuleren Zon op dak

- Ik kan me haast niet voorstellen dat panelen op daken, maar zo'n klein deel is. We hebben zoveel grote bedrijfshallen etc. Kan me wel voorstellen dat qua constructie niet alle daken geschikt zijn. Lijkt me goed er werk van te maken om al die daken (ook schuren in het boeren land) te bekijken. Gebeurt dat?
- Wordt er ook gekeken naar quick wins met minimale zichtbare impact op de woonomgeving? Zonneparken binnen de industriegebieden (daken)?
- Hoeveel capaciteit komen we dan daadwerkelijk tekort wanneer alle beschikbare bedrijfspanden/flats/sporthallen etc. zouden worden vol gelegd met panelen?
- Hoeveel Mw kan opgewerkt worden met zonnepanelen op daken/terrein binnen de stad Apeldoorn?
- Verplichting voor panden om zonnepanelen te plaatsen of te laten plaatsen en door de gemeente of initiatieven?
- Wellicht nog een mogelijkheid om belastingvermindering te krijgen bij woningeigenaren, wanneer duurzame (woning)investeringen plaatsvinden? Weet niet of hier draagvlak voor is?
- Er wordt ook gesproken over daken. Ik heb momenteel ruim 30 panelen om mijn huis en ben redelijk selfsupporting (met elektrisch rijden). Ik kan er nog bij leggen en op die manier bijdragen, maar dat is voor mij niet economisch aantrekkelijk (ontwikkeling salderingsregeling etc.). Zou dat niet meer gestimuleerd kunnen worden?
- Bedrijven moeten gedwongen worden hun eigen energie op te wekken.
- Daarnaast ben ik erg benieuwd naar jullie visie op de uitspraken van Nieuwsuur dat we met 50% dakoppervlakte de doelstelling kunnen halen. Hoe staat de Cleantech Regio hierin? Kan er ook hier meer op dak zodat er minder op de grond nodig is? Zo nee waarom niet?
- Ik heb het zelfde probleem. Het aantal zonnepanelen wordt beperkt door dure Liander aansluiting groter dan 3x 25A.
- woningbouwvereniging leggen 6 tot 9 panelen op de huurwoning, terwijl er plaats is voor 16 panelen.

Inzet van de gemeente

De gemeente Apeldoorn heeft de ambitie om op termijn energieneutraal te worden. Naast een aanzienlijke opgave om energie te besparen, moet de resterende energievraag op een duurzame manier opgewekt worden. Voor de komende periode is dit voornamelijk zon en wind. Volgens de gedachte van de zonneladder hebben we als gemeente bekeken hoeveel potentie er is voor zonne-energie binnenstedelijk, zoals 'zon op dak'. Op basis van zoninstraling is circa 5,5 km² dak beschikbaar voor zonnepanelen. Hier valt een deel van af door bijvoorbeeld financiële of technische belemmeringen. Dan nog is de inschatting dat zonneparken en windenergie aanvullend nodig zijn, bijvoorbeeld een mix van 250ha zonnepanelen in zonneparken en 20 grote windturbines. Hieronder een overzicht van de gemeentelijke doelstellingen voor zon op dak voor de komende periode.

Ambitie en realisatie zonne-energie in gemeente Apeldoorn op 1 januari (in MWp geïnstalleerd vermogen)

	2017	2018	2019	2020	2021
Ambitie					
Zon op dak	15	20	29	40	56
Realisatie					
Woningen	12	15,5	21,5	31,7	*
Bedrijven	3	5,4	14,5	22,7	*
TOTAAL	15	21	36	54,4	*

* De cijfers van realisatie in 2020 zijn nog niet bekend.

In Apeldoorn is sprake van een actieve aanpak voor zon op dak. Sinds 2017 helpt Taskforce Zonne-energie met succes het stimuleren van grootschalige opwek zonne-energie. Verder kunnen burgers gebruikmaken van Energiek Apeldoorn. Er bestaan diverse regelingen vanuit de gemeente, zoals Energiefonds, subsidieregeling collectieve zonnedaken en lening particulieren voor zonnepanelen.

		<p>De gemeente Apeldoorn zelf zet in op slim dubbel grondgebruik. Op dit moment wordt gekeken waar mogelijkheden zijn voor het overkappen van grote parkeerterreinen met zonnepanelen, evt in combinatie met laadpalen.</p> <p><i>Invloed gemeente</i> De gemeente is niet allesbepalend: we zijn in sterke mate afhankelijk van anderen om de ambitie te halen. Ook zijn er vanuit de huidige wet- en regelgeving beperkingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dakeigenaren kunnen zelf bepalen of ze zonnepanelen plaatsen. Ook kan alle extra zonnestroom niet zomaar op het net aangesloten worden. Netbeheerder TenneT en Liander hebben tijd en personeel nodig voor de uitbreiding. • Op dit moment hebben gemeenten geen wettelijke mogelijkheden om het plaatsen van zonnepanelen te verplichten. Door een wetsvoorstel wordt het eventueel mogelijk om na vaststelling van de Omgevingswet als gemeente zonnepanelen op daken te verplichten. Hierbij gaat het dan om nieuwbouw indien er nog geen verplichte duurzaamheidscriteria van toepassing zijn of bij bestaande bouw mits gemotiveerd. Er is nog discussie of de wetswijziging daadwerkelijk op nationaal niveau wordt doorgevoerd. • Het huidige inzicht bij de gemeente is dat belastingvermindering voor woningeigenaren juridisch niet mogelijk is. Dit bleek uit een verkenning die we gedaan hebben als gemeente naar 'vergroening' van leges. • De ontwikkelingen rondom de salderingsregeling en het stimuleren van maximaal benutten van dakoppervlak voor opwek behoren niet tot de bevoegdheid van de gemeente maar van de nationale politiek. De gemeente Apeldoorn is betrokken bij een lobby via het GEA (Gelders Energie Akkoord), om belemmeringen bij de realisatie van zon op dak weg te nemen. Hier hoort ook het maximaal benutten van dakoppervlak en stimulering van gebruik zonnestroom op locatie bij. <p><i>Zon op dak in de RES</i> Bij zon op dak wordt een onderscheid gemaakt tussen grote daken en kleine daken. Kleine daken zijn daken waar tot 15 KWp op gaat (ca. 60</p>
--	--	--

		<p>panelen). Deze daken worden niet meegeteld binnen de RES omdat dit onder 'autonome groei' valt. Dat wil zeggen dat ook zonder de RES mensen deze daken waarschijnlijk zouden benutten voor zonnepanelen. In het Klimaatakkoord is hiervoor rekening gehouden met 7 TWh. Dat neemt niet weg dat overheden er soms voor kiezen hier wel stimuleringsmaatregelen voor in te zetten. Grote daken (meer dan ca. 60 panelen) mogen wel meetellen in de RES. In de Concept RES is de keuze gemaakt dit echter niet te doen. Enerzijds om die extra opwek te gebruiken om de doelen te halen van vermindering van CO₂ uitstoot in 2030. Anderzijds omdat modellen om de potentie van zon op dak te bepalen erg uiteenlopen en daar een verbeteringsslag voor nodig is. In de besluitvorming van de RES 1.0 kan nog worden besloten om de ambitie voor zon op dak onderdeel uit te laten maken van het bod.</p>
Opslag / energiesysteem	<ul style="list-style-type: none"> • Wat voor plannen heeft de gemeente om opgewekte energie, zowel door zonneparken/windparken, maar ook door zon op dak, op te slaan? Is hier al over nagedacht? Maar mijn vraag gaat over het opslaan van energie, niet over zon op dak specifiek. • Heb een suggestie. Harold gaf net aan dat we in een gebied wonen waar het landschap heel divers is. Echter dat biedt naast obstakels ook een enorme kans. Een kenmerk van zon- en windenergie is dat vraag en aanbod niet op elkaar afgestemd is. Opslag is daarin het toverwoord. Welnu maak gebruik van het hoogte verschil (90m) op de Veluwe zie de uitzending van Tegenlicht van 2 februari. Kan met gewichten of water. 	<p>Opslag van energie is op dit moment nog relatief duur, maar de ontwikkelingen van technieken en innovatieve toepassingen gaan snel. De verwachting is dat opslag een steeds groter onderdeel van het beleid gaat worden, zeker als ingezet wordt op 'Smart energy' hubs. Dit is een verzamelnaam voor alle ontwikkelingen als smart grids, het slim invoeden van duurzaam opgewekte energie, vraag sturing van energie, opslag van energie en conversie. Opslag is dan een onderdeel van een groter geheel, het 'energiesysteem'. In het voorbeeld van de 'hub' komt de energievraag- en aanbod van bedrijven, mobiliteit en gebouwde omgeving samen. Door het inzetten van slimme software of nieuwe technieken wordt het energiesysteem efficiënter. Zo ontstaan nieuwe verdienmodellen, minder afhankelijkheid van gereguleerde markt en meer marktwerking, worden ondernemerschap en technologische innovatie gestimuleerd.</p>
Dubbelgebruik	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe denk u over dubbel grondgebruik? • Waarom niet zon en wind combineren? Is veel interessanter. • Gaat de RES inzetten op dubbelgebruik van de gronden die ingezet worden voor zonnepanelen? Daaraan gerelateerd: wie is verantwoordelijk voor de stabiliteit van het nieuwe zonnepark op de geluidswal langs de A50 bij 	<p>Dubbel ruimtegebruik is het streven, maar niet altijd eenvoudig. De eerste voorbeelden in Nederland van successen (combinatie met groenrecreatie) maar ook van hardnekkige belemmeringen doen zich voor. Een voorbeeld is inderdaad de beweiding van schapen die in de praktijk niet altijd slaagt. Niet alle schapenrassen zijn in grootte geschikt, soms blijkt een zonnepark te omvangrijk om met een kudde volledig te kunnen begrazen.</p>

	<p>Apeldoorn. De panelen komen te dicht boven de grond om beweiding door schapen mogelijk te maken (klassiek dijkonderhoud, omdat zij de muizengaten vertrappen) en de panelen natuurlijk ook een fysiek probleem vormen doordat grasachtigen voldoende zonlicht nodig hebben om te gedijen (en waarschijnlijk geen goede graszode kunnen vormen) en om de grond vast te houden?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Heeft de gemeente ook nagedacht over manieren om zonneparken op zo'n manier in te richten, dat ze wel aantrekkelijk worden voor bewoners om in hun buurt te hebben? In plaats van een simpel zonnepark, misschien een combinatie van park/zonnepark, combinatie van parkeerruimte met overkappingen waarop zonnepanelen staan, zonneparken waarbij ook een ecologisch voordeel aan zit, door bijvoorbeeld zonnepanelen verder uit elkaar te leggen en wildgroei van planten tussen de zonnepanelen te plaatsen, wat gunstig is voor de bijenpopulatie, die aan het uitsterven is. 	<p>Energetisch gezien is de combinatie van wind en zon inderdaad sterk aan te bevelen en na te streven.</p>
Beeldkwaliteit / zichtlijnen	<p>Waarom worden de regels niet nageleefd t.a.v. zichtlijnen in het buitengebied?</p>	<p>Een initiatiefnemer dient regels ten aanzien van zichtlijnen en andere voorwaarden op het gebied van beeldkwaliteit (welstand) na te leven. Wanneer u van mening bent dat dit onvoldoende gebeurt bij een specifiek plan is het advies om gebruik te maken van de inspraakmogelijkheid, bijvoorbeeld bij bewonersavonden van de initiatiefnemer of bij de vergunningverlening.</p>
Veiligheid	<p>Hoe zit het met de veiligheid van stroomkabels langs je huis.</p>	<p>In heel Nederland ligt een web van stroomkabels onder de grond om iedereen van elektriciteit te voorzien. Dit is een 'hoofdnetwerk' met zijtakken. Zonneparken vanaf een paar hectare worden met een dikke kabel direct aangesloten op het onderverdeelsstation. Deze kabels moeten aan strenge wet- en regelgeving voldoen. Voor het transporteren van opgewekte zonnestroom die niet direct op locatie wordt gebruikt, dient het elektriciteitsnetwerk uitgebreid te worden. Deze uitbreiding moet voldoen aan dezelfde wet- en regelgeving.</p>

<p>Clustering / gebiedsvisie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe wordt er naar meerdere zonneparken gekeken in de behandeling van de aanvraag? We zien op dit moment veel parken die behandeld worden als individu terwijl onze zorg ligt aan de centralisatie van meerdere parken in de Beemte. • Cluster de parken, dan kom je de parken niet overal tegen, En doe dit samen met de andere gemeenten. • Wij wonen in een gebied waar clustering dreigt. Huizen worden dan aan alle zijden ingebouwd. Dat is hoogst onwenselijk omdat er ook geen planschade tegenover staat. Ook passen grootschalige parken. • Maximaal aantal panelen op een ha niet onnodig landbouw grond gebruiken voor zogenaamde inpassing in het landschap dit is wordt toch al verpest door de velden. • Voorkeur: Spreiding toelaten (eventueel met gebiedsvisie). Voordeel: Minder kans op bezwaren omgeving en rendementsvoordeel voor betrokkenen. • Het gaat hier om 100ha hier in de buurt, binnen een 500 m en dat vind ik persoonlijk veel te veel • Ik ben niet perse tegen, maar we hebben al zo weinig groene natuur. We zijn al zo vol. Als je het in een groter geheel bekijkt, europa of zelfs groter. Zijn er dan niet betere opties om grotere velden aan te leggen? 	<p>Het college van b en w heeft begin dit jaar besloten voor een aantal zonnepark-initiatieven die elkaars nabijheid liggen, onder andere bij Beemte-Broekland, dat er eerst een gebiedsvisie moet komen, waaruit blijkt waarvoor plek is.</p>
<p>Natuur, Ecologie, biodiversiteit bodemkwaliteit, water</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe zit het met de ecologische schade van zonneparken? • Ik lees niets over vergunning voor de natuurafbraak en natuurcompensatie. • Wat is het maximum volgens de gemeente wat een gebied aankan voor zonnepanelen. • Wat doet een zonnepark met het micro klimaat? • Is er geen grote warmteproductie in de nabije omgeving van de bij de zonneparken? • Is er geen effect op de waterhuishouding? • Zijn er mooie ontwikkelingen om zonneparken te combineren met het vergroten van biodiversiteit? Dan denk 	<p>Door de realisatie van een zonnepark verandert de ecologische situatie. Door de zonnepanelen verandert de toetreding van zonlicht en water. Dit heeft invloed op de vegetatie en de mate van koolstofbinding in de bodem. Onder de panelen is schaduw, wat een verkoelend effect heeft in de zomer. Ook de vochtigheid van de bodem verandert. Ook is de luchtvochtigheid onder de panelen groter dan aan de randen of in de ruimte tussen de rijen. Hierdoor ontstaan verschillende gradiënten (overgangen), zoals variatie in vegetatie en samenstelling van de bodem. Met de toepassing van bepaalde ontwerp en beheermaatregelen van zonneparken kan de biodiversiteit vergroot worden. Denk aan ruimte</p>

	<p>ik niet aan schapen op de terreinen toe te laten, die alles wegvreten, maar bv flora voor meer insecten etc.?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leg de zonnepanelen zelf in je achtertuin in plaats van in Beemte Broekland. Echt zonde van goede landbouwgrond. Dat hopen wij, wij willen graag een vrij uitzicht behouden. niet alles vol stampen bij ons in de uithoek Beemte Broekland, gemeente Apeldoorn Epe Voorst. • Als ze het over de ecologie hebben, er wordt gezegd dat zonnepanelen een aanwinst voor de natuur zijn, dan kunnen die toch ook in natura 2000 gebieden gelegd worden? • Zonneparken zijn niet alleen schadelijk voor de naaste burens maar voor het hele gebied en vooral het toerisme. Hoe wil de gemeente dat compenseren. Nu stevenen ze af op een "energiewoestijn". • Kent u het rapport: "Zonneparken Natuur en Landbouw" Wageningen april 2019? Daarin staat ondermeer dat het 10 jaar duurt voordat het bodemleven, dat is verstoord door een zonneweide, weer hersteld is! 	<p>tussen de rijen zonnepanelen en de realisatie van natuur om de zonnepanelen.</p> <p>Op voorheen intensief gebruikte landbouwgrond geldt dat, doordat het gebied niet meer bemest wordt en geen bestrijdingsmiddelen worden gebruikt, de bodem verschaald, wat goed is voor de ecologie. Recent onderzoek van de WUR geeft een actueel beeld van de mogelijkheden. Zie ook het onderzoek uit 2019 'zonneparken natuur en landbouw'. Er is nog relatief weinig grootschalig empirisch onderzoek gedaan naar de effecten van zonneparken op de bodem.</p> <p>De transformatoren en panelen produceren beperkt warmte, dit is niet substantieel waarneembaar buiten het plangebied.</p> <p>Door de zonnepanelen is de watertoetreding tot de bodem minder gelijkmatig verspreid. Het hangt samen met ontwerp en inrichting van park. Bijvoorbeeld brede of smalle tafels. Ruimte tussen de panelen op de tafel (1 cm) zorgt voor betere spreiding. Soms wordt een toplaag aangebracht of de grond juist afgegraven voordat de panelen worden geplaatst, dit heeft ook effect op de waterhuishouding.</p> <p>Landelijk zijn er Kamervragen gesteld over de effecten van zonneparken op de landbouw, biodiversiteit, landschap en bodem. Zonneparken kunnen de biodiversiteit versterken. Diverse onderzoeken en zonneparken laten dit ook zien. Ook is een handleiding gericht op monitoring biodiversiteit opgesteld. Met beheer kan veel winst behaald worden. Bijvoorbeeld verschralen van de bodem, door het afvoeren van maaisel. Ook vindt geen gebruik van mest of bestrijdingsmiddelen meer plaats. Ruimte tussen de rijen panelen (minimaal 2 m) vergroot de biodiversiteit. Door kleine doorgangen onderaan het hek, kunnen kleine dieren het zonnepark betreden en wordt hun leefgebied niet verkleind. Het gemiddelde aantal plantensoorten bij productiegrasland is 20 – 25, bij een zonnepark 68. Ook komen vaker bijzondere soorten voor.</p>
--	--	--

Milieu-effect afval	Zijn er geen negatieve milieu effecten bij het aanleggen van zonneparken, bv fabricage en vervoer panelen, afvalstromen bij einde leeftijd panelen?	Energieverbruik voor fabricatie en transport is in 1 a 2 jaar opgewekt met duurzame zonnestroom. De projectontwikkelaar is verplicht om de panelen aan het einde van het project op een goede manier af te voeren. Vrijwel alle leveranciers zijn aangesloten bij PV Cycle, een programma dat zich richt op recycling van de zonnepanelen einde levensduur. Bij de productie van een zonnepaneel wordt een bijdrage gedaan.
Landbouw	<ul style="list-style-type: none"> • Is bekend dat een ha zonnenvelden een factor 1000 hogere CO2 afdruk heeft dan landbouwgrond? En dat de enige winst is het verschuiven van uitstoot. In het land van productie veel extra uitstoot en alleen maar op het park reductie, dus binnen de EU- doelstelling geen enkele winst. Hoe wordt hier mee omgegaan? • Hoe kan het dat de gemeente Apeldoorn heel graag energie neutraal wil worden door middel van zonneparken op vruchtbare landbouwgronden terwijl er in Nederland onvoldoende landbouwgrond is om alle monden te voeden? Voedsel behoort tot de primaire levensbehoefte, gebruik hier geen vruchtbare grond voor. Het lijkt mij goed om eerst te zorgen om goed en veilig voedsel te produceren op de schaarse landbouwgronden die de gemeente rijk is en het belang van voedsel voor de 160000 inwoners van Apeldoorn boven een eigen energievoorziening te zetten. • Als je 40% claimt voor landelijke inpassing heb je nog veeel meer ha's nodig. Dat gaat allemaal ten koste voor landbouwgrond. En moeten we dan ook niet voedselneutraal worden? • Zouden we niet meer kunnen inzetten op de eerste treden op de zonneladder, Dus pas als allerlaatste optie zon op landbouwgrond. Ipv daar nu volop op inzetten. • Zou er contact met mij opgenomen kunnen worden om te horen wie er vanuit de landbouw bij betrokken is en of ik er ook bij betrokken kan worden bij het maandelijks overleg? 	<p>We komen graag in contact met de bron waaruit dit factorverschil blijkt. Er zijn diverse berekeningswijzen voor de CO₂ uitstoot. Afhankelijk van welke parameters worden meegenomen wordt ook de uitkomst bepaald. De CO₂ afdruk verschilt per situatie, zo is oorspronkelijk grondgebruik verschillend en zijn grote variaties in de mate van landschappelijke inpassing. Volgens een landelijke richtlijn mag maximaal 75% van het plangebied overdekt worden met panelen, de rest is voor ruimte tussen de rijen etc. De benodigde energie voor de productie en transport van de zonnepanelen, hebben de zonnepanelen na 1 à 2 jaar duurzaam opgewekt.</p> <p>Inderdaad zal de ontwikkeling van zonneparken in Nederland, ook in Apeldoorn, voor een groot deel plaats vinden op landbouwgronden. Dit geldt ook voor andere ruimteclaims, zoals wonen, werken, mobiliteit, recreatie en natuurontwikkeling. De gemeenteraad heeft gevraagd om meer rekening te houden met de locatiekeuze van zonneparken vanuit landbouwbelang, bijvoorbeeld door het ontzien van grote aaneengelegen vruchtbare landbouwgebieden, of door koppelkansen te pakken bij de oplossing van het stikstofprobleem.</p> <p>Op dit moment heeft de gemeente Apeldoorn geen doelstelling om voedselneutraal te worden.</p> <p>Wat betreft de belangenvertegenwoordiging van agrarisch ondernemers is in de stakeholdersoverleg voor de RES, de koepelorganisatie LTO vertegenwoordigd.</p>

Thema Participatie

Thema	Vragen en opmerkingen	Beantwoording van de vragen
Financieel participeren	<ul style="list-style-type: none"> • Met meeprofiten moeten we eerst zelf investeren, worden mensen met een laag inkomen of vermogen dan niet benadeeld tov mensen die wel kunnen investeren? • Als een particulier deelneemt financieel, hoe kun je dan rendement krijgen of zelfs je geld verliezen. Slechte financiële belegging dus. 	<p>Financiële participatie kan op verschillende manieren. Ook op veilige manieren. Het is niet altijd nodig om te investeren. Er is een zogenaamde ladder van financiële participatie benoemd in het Afwegingskader voor Apeldoornse zonneparken. Deze kunt u nalezen via de site van de gemeente Apeldoorn. (blz 9 en 10 van het afwegingskader) https://www.apeldoorn.nl/afwegingskader-zonneparken?highlight=zonneparken</p>
Betrokken partijen	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe vergroten jullie daarnaast de bereikbaarheid van dergelijke belangrijke thema's? 90 deelnemers aan deze webinar is natuurlijk fijn, maar slechts een zeer klein aantal op het aantal inwoners van Apeldoorn. Het 'plein van de stad' werd bijvoorbeeld veel groter ingezet en aan een bredere doelgroep voorgelegd. Waarom laten we de jeugd niet meedenken over dergelijke thema's? • Betrek boeren bij deze transitie zij bezitten de grond . In de regio hebben wij ca 1700 boeren • Stuurt de gemeente ook op het betrekken van jongeren bij initiatieven? • In het eerste deel van de uitzending werd genoemd dat er maandelijks met verschillende partijen binnen de gemeente word gespard over de energietransitie. Welke partijen zitten er maandelijks aan tafel bij de gemeente? 	<p>We blijven daar waar het kan niet alleen omwonenden van de betrokken gebieden betrekken maar de inwoners van de hele gemeente. De uitnodiging voor de ateliers is ook uitgegaan naar iedere inwoner (onder andere via het stadsblad). Er wordt nog onderzocht op welke wijze onze inwoners nog meer en beter betrokken kunnen worden. De jeugd wordt bij diverse onderwerpen betrokken in de jongerenraad: https://www.apeldoorn.nl/ter/gezinsstad-projecten/Jeugdparticipatie.html En jongeren kunnen specifiek over de RES meepraten via: https://www.cleantechregio.nl/res/jongeren. Bij stakeholderstafel van de RES (zie hieronder) schuift ook een vertegenwoordiger van 'Jong RES' aan.</p> <p>Wat betreft het betrekken van boeren: als gemeente en Cleantech Regio staan we in contact met de agrarische belangenorganisatie LTO. Inderdaad zijn we in hoge mate afhankelijk van grondeigenaren bij het realiseren van de energietransitie.</p> <p>Het genoemde maandelijks overleg hebben we in de regio in het leven geroepen, de zogeheten 'stakeholderstafel'. Een van de verbeterpunten uit de evaluatie met stakeholders van de Concept-RES was dat de input die gegeven is in de ateliers onvoldoende herleidbaar was in de Concept RES. De stakeholdertafel is opgezet om meer transparantie en navolgbaarheid te organiseren over de inbreng van</p>

		<p>stakeholders in de RES 1.0. De stakeholdertafel bestaat uit vertegenwoordigers van (maatschappelijke) belangenorganisaties. LTO Noord, NMFG, 'Jong RES', samenwerkende energiecoöperaties van de regio, onderwijsinstelling Saxion, Woningcoöperaties Stedendriehoek, Gelders Genootschap, VNO-NCW, Recron en Rabobank.</p>
<p>(regie) rol gemeente?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Projectontwikkelaar raadde participatie af, hoe gaat de gemeente daar mee om? • En gaat de gemeente meer regie nemen in de plaats van zonneparken ipv alles over laten aan grondeigenaren en ontwikkelaars? • Gaat de gemeente actief bemiddelen in gesprekken met ontwikkelaars? Daar loopt nog e.e.a. niet goed • Ja graag dat de overheid de regie gaat nemen, nu nemen de projectontwikkelaars als cowboys het over. • Hoe gaat de gemeente de participatie bevorderen zodat de projectontwikkelaars misschien toch wat meer naar de bewoners 'moeten' luisteren? • Gaat de gemeente ook de regie op zich nemen ipv alles bij de ontwikkelaar/grondeigenaren te leggen zodat de lokale bevolking ook iets in te brengen heeft. Dat ze ook als gelijke gesprekspartner gezien worden? 	<p>Bij de start van het planproces wordt de ontwikkelaar door de taskforce Zon (OVIJ) gewezen op het belang van participatie en de waarde die hier vanuit de gemeente aan wordt gehecht. Tijdens het proces wordt de wijze waarop er door de ontwikkelaar omgegaan wordt met participatie gevolgd door de gemeente. Zodra de vergunning wordt aangevraagd door de ontwikkelaar dient de ontwikkelaar ook een verslag in te leveren waarin wordt weergegeven hoe er omgegaan is met participatie op zowel landschappelijke inpassing als mogelijke financiële participatie. De gemeente beoordeelt of de participatie al dan niet naar behoren heeft plaatsgevonden. Indien dat niet als voldoende wordt aangemerkt, heeft dit consequenties voor de omgevingsvergunning aanvraag. Als dus blijkt in het verslag dat de ontwikkelaar participatie afraadt, zal daar een heldere onderbouwing bij horen te zitten, anders wordt het niet door de gemeente geaccepteerd.</p> <p>De rol van de gemeente zal meer richting regie gaan, echter uiteindelijk zal de raad zich daar een mening over moeten vormen. De uitwerking daarvan zal terugkomen in de evaluatie van het afwegingskader voor Apeldoornse zonneparken. Het college en de raad moeten zich hier nog over buigen. Daarentegen, totale regie zal moeilijk zijn: landeigenaren en ontwikkelaars hebben immers rechten waar zij zich op kunnen en mogen beroepen. Daar heeft een gemeente zich ook aan te houden.</p> <p>Indien daar behoefte aan is, kan de omgevingsmanager gevraagd worden om aan te schuiven bij gesprekken met de ontwikkelaar daar waar het over participatie gaat. Ook bestaat de mogelijkheid om extern hulp in te schakelen bij bijv. gesprekken met de ontwikkelaar. Hiervoor</p>

		<p>is een subsidie beschikbaar. Zie op de site van de gemeente: https://www.apeldoorn.nl/subsidieregeling-gebiedsparticipatie Ook dit kan besproken worden met de omgevingsmanager.</p>
Eigen initiatieven	<p>Dorp Radio Kootwijk ligt midden in Natura2000 en is trots op de omliggende natuur. We willen graag duurzaam worden, maar voor zon en wind is niet veel optie hier. Wat kunt u voor ons als bewoners aanraden om bij te dragen en klimaat neutraal te worden? Dorpsraad Radio Kootwijk.</p>	<p>Energiebesparingsmaatregelen in panden (en die het uiterlijk niet veranderen) kunnen uitgevoerd worden. Voor advisering kan contact worden opgenomen met het Energiepunt van de gemeente. Voor aanpassingen die het uiterlijk van het pand veranderen, zoals zonnepanelen op de daken, biedt de huidige wet- en regelgeving zeer beperkt ruimte omdat sprake is van een beschermd stadsgezicht. Daarnaast is het mogelijk om te investeren in een project gericht op duurzame opwek elders in de gemeente Apeldoorn via een lokale energie coöperatie. Dan wordt de zonnestroom niet in Radio Kootwijk opgewekt, maar mag wel meegeteld worden voor de energiebalans.</p>
Lokaal draagvlak	<p>Hoe kunnen we lokaal draagvlak vergroten door inwoners eigenaarschap te geven over dergelijke projecten en mee te laten delen in eventuele opbrengsten?</p>	<p>De gemeente betreft inwoners bij de totstandkoming van beleid op het gebied van duurzaamheid. Daar waar grootschalige projecten gaan ontstaan, worden de direct omwonenden betrokken bij de ontwikkeling van een gebiedsvisie in relatie tot die projecten. Daarnaast is er voor inwoners de mogelijkheid financieel te participeren bij een project. (zie hierboven)</p>
Kritiek	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe gaat de regio om met de toenemende kritiek op de plannen voor zonneparken en windmolens en het steeds verder dalende draagvlak? • Heb uitgebreid een visie gegeven over het zonnepark. Het Woudhuis, ook namens veel bewoners in het Woudhuis en omgeving en heb het gevoel dat hier niet serieus rekening mee wordt gehouden. • Wat zijn de concrete stappen die het college heeft gezet om de participatie te verbeteren sinds het signaal van de raad in oktober 2020? Hoe lang denkt u nog nodig te hebben om dit op een voldoende niveau te brengen? • Als je de spreiding toe laat moet er ook eens echt naar de bewoners geluisterd worden. Tot nu toe lijkt het dat er meer naar de ontwikkelaar geluisterd wordt dan naar de 	<p>Dat er kritiek bestaat op plannen voor zonneparken en windmolens is logisch en heel begrijpelijk. Immers het kan een forse inbreuk zijn op persoonlijke leefomgeving en de beleving daarvan. Anderzijds hebben wij ook een flinke opgave daar waar het gaat over de Energietransitie en duurzaamheid. Ook de regio beseft zich dit.</p> <p>Op zowel gemeentelijk, regionaal en landelijk niveau wordt ingezet op het zo veel als mogelijk betrekken van inwoners bij de ontwikkeling en inzetten op participatie, ook financieel.</p> <p>De omgevingsmanager neemt nog contact op met omwonenden over verdere afstemming over het participatieproces.</p> <p>Bij de start van het proces wordt de ontwikkelaar door de taskforce Zon (OVIJ) gewezen op het belang van participatie en de waarde die hier</p>

	<p>bewoners. Persoon die door de gemeente wordt toegewezen kan ook niet met de vuist op tafels slaan, de buurtbelangenvereniging kant het ook niet opnemen aangezien ze er ook voor de grondeigenaren zijn (dus die bemoeien zich er ook niet meer mee). Tot nu toe worden de bewoners niet als gelijke gesprekspartners gezien (is de ervaring) en helaas moeten de bewoners er veel voor inleveren (zie de pilotprojecten)</p> <ul style="list-style-type: none"> Ik hoor nog niets over de brede maatschappelijke onrust. In hele land. 	<p>vanuit de gemeente aan wordt gehecht. Tijdens het proces wordt de wijze waarop er door de ontwikkelaar omgegaan wordt met participatie gevolgd door de gemeente. Sinds juli 2020 is er een omgevingsmanager inzetbaar om omwonenden te ondersteunen. Indien nodig, kan hij een bemiddelende rol spelen en probeert hij u zo goed als mogelijk te ondersteunen. Hij heeft daarbij een signalerende rol richting de Taskforce over het verloop van dit participatieproces. Ervaart u een impasse tussen u als bewonerscollectief en de ontwikkelaar, dan kunt u de omgevingsmanager vragen te bemiddelen. Inmiddels is ook in het participatieproces een beoordelingsmoment ingebed waarbij wordt beoordeeld of het participatieproces goed is verlopen. Het advies wat daaruit voortvloeit kan consequenties hebben voor de vergunningsaanvraag.</p> <p>U kunt daarnaast ook nog externe ondersteuning inhuren, bijvoorbeeld voor ondersteuning bij specifieke gesprekken met de ontwikkelaar. In dat geval bestaat er de mogelijkheid om een subsidie te vragen aan de gemeente. Deze subsidie bedraagt maximaal 2.500 euro.</p> <p>Daar waar meerdere initiatieven aan de orde zijn en er twijfels zijn over het draagvermogen van een gebied, wordt nu door de gemeente een gebiedsvisie gerealiseerd. Bij deze realisatie worden de bewoners betrokken. De gemeente herkent zich niet in de stelling dat er meer geluisterd wordt naar ontwikkelaars en grondeigenaren. Wel heeft de gemeente zich te houden aan wet- en regelgeving en dient zij ook rekening te houden met de belangen van initiatiefnemers.</p>
Overig	<ul style="list-style-type: none"> Wat als een gebied 'nee' zegt tegen plannen voor wind of zon, dus de ruime aantoonbare meerderheid wil niet, in het kader van participatie zou je dan zeggen 'doe maar niet'. Hoe gaat Apeldoorn daar mee om? Zou het mogelijk zijn om alle Apeldoorners te bereiken middels een stemming of ze aan willen geven of ze voor of tegen een zonnepark of windmolenpark zijn? 	<p>Gemeente zal eraan doen wat binnen haar vermogen ligt om de omgeving te betrekken bij inelingsplannen. Het maakt dan niet uit of het over zonneparken/windmolens of anderszins gaat. Uiteindelijk ligt het besluit bij het college en de raad, en komen de besluiten op democratische wijze tot stand.</p> <p>De uitnodiging voor de lokale ateliers van 16 en 17 februari 2021 is uitgegaan naar iedere bewoner van de gemeente Apeldoorn. Het blijft niet bij deze ateliers, de suggestie om op andere wijze de Apeldoornse</p>

		inwoner te bereiken en de vraag te stellen gaan we zeker onderzoeken. Dank voor de tip.
Specifieke casus	<ul style="list-style-type: none"> • Een bewoner van onze wijk heeft de wijkraad Osseveld-Woudhuis benaderd. Hij maakt zich zorgen over de gevolgde procedure door de initiatiefnemer. In het afwegingskader van de gemeente Apeldoorn is opgenomen dat omwonenden bij grote zonneparken c.q zonnepark Woudhuizen die binnen een minimale straal van 500 meter van het zonnepark wonen zouden moeten worden benaderd. Dit is niet gebeurd. Als wijkraad betreuren we dit zeer. Wellicht kan dit alsnog gerepareerd worden. • Er werd gesproken over de Bloemenkamp in de Beemte. Deze wordt regionaal door andere ontwikkelaars gebruikt om te presenteren hoe het niet moet. Ik heb de plaatjes gezien en ken de emoties van de omwonenden. Wat kan de gemeente (wellicht na afronding van de gebiedsvisie) nog doen om iets goed te maken naar de bewoners. Zet er groen omheen, zorg dat er alsnog zaken geregeld worden t.a.v. planschade, etc..etc.... Het is hier niet goed gegaan en we mogen de bewoners niet laten stikken!!!! Gemeente laat je hart spreken. • Waar is die inspraak dan misgegaan bij de aanleg van park Bloemenkamp? De hele buurt staat op stelten. 	<p>Dank voor het signaal, met betrekking tot de participatie in relatie tot het initiatief Woudhuis wordt nog contact gezocht met verschillende omwonenden. Ook met de wijkraad Osseveld/Woudhuis zal contact worden gezocht.</p> <p>De Bloemenkamp is een initiatief dat dateert uit de pilot periode. Een afwegingskader waarin onder meer de participatie is geregeld, bestond destijds nog niet. Betekent dat de gemeente formeel geen middelen heeft om de initiatiefnemer te bewegen om nog iets met betrekking tot de landschappelijke inpassing of anderszins te doen. Dit omdat de vergunning is verleend. Gemeente kan hierover wel in gesprek met de initiatiefnemer om te bezien of zij iets op vrijwillige basis willen/kunnen realiseren. Voor planschade zijn wettelijke regels opgesteld. Voor informatie over planschade en hoe de gemeente Apeldoorn hier mee omgaat verwijs ik u graag naar de website van de gemeente Apeldoorn.</p>
Hoe word ik betrokken?	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe weet ik dat de grondeigenaar van de weilanden om me heen benaderd wordt door initiatiefnemers om zonneparken aan te leggen? • Participeren ben ik voor, maar dan wel in een project wat niet direct impact heeft in mijn woon/leef plezier (En waar geen compensatie voor de geleden schade wordt uitgekeerd). 	<p>Wat al vastligt is dat er windmolens en zonneparken moeten komen. Ze zijn gewoon nodig. We weten ook al de gebieden waarbinnen dat bij voorkeur kan: de zoekgebieden. Deze zoekgebieden zijn nog heel grof. Op basis van deze kaart kun je niet zeggen waar er in de toekomst precies zonneparken en windmolens komen. Dat staat nog open voor discussie en uitwerking. Het maakt nogal verschil of een windmolen 500 meter links of rechts van bebouwing komt. Het wordt pas concreet als er een projectvoornemen is en een partij die een</p>

		<p>zonnepark of windmolen wil realiseren. Dan wordt ook de omgeving betrokken bij de uitwerking, qua locatie en voorwaarden (financiële participatie)</p> <p>Op voorhand kunt u dat alleen te weten komen als de grondeigenaar hierover de buurt informeert. Pas als er echt een initiatief ontstaat en er een ontwikkelaar bij betrokken raakt, wordt de gemeente bevroegd naar de mogelijkheden. Dan is het aan de initiatiefnemer om de omgeving te informeren. De gemeente kijkt vanaf dat moment mee of de initiatiefnemer de participatie van omwonenden goed oppakt.</p> <p>Wat nog open staat voor discussie: exacte locaties en voorwaarden waaronder wind en zonneparken gebouwd worden (garantie voor participatie en financieel meeprofiteren)</p>
Gebiedsvisie	<ul style="list-style-type: none"> • Waarom geen gebiedsvisie omgeving Loenen? Molenallee mag wel doorgaan zonder visie? • Gebiedsvisie: in gesprek gaan met..... worden hierin ook landeigenaren betrokken, die interesse hebben voor plaatsen zonneparken? • Ik denk dat een gebiedsvisie belangrijk is, om te borgen dat horizonvervuiling of aantasting van natuur zoveel mogelijk voorkomen wordt. Als het kan en er draagvlak is, zou clusteren natuurlijk wenselijk zijn. • Wanneer komt het overleg met de omwonenden? • Welke partijen worden allemaal uitgenodigd om mee te denken over de gebiedsvisie? • Wanneer komt er een kader / gebiedsvisie waar ook in beeld komt wat de overige hinder in gebieden zal zijn? Denk voor het zoekgebied wind RES 2 aan de enorme hinder die we al hebben van Teuge en Lelystad in de toekomst, daarnaast A50 en A1, spoor enzovoort, worden deze factoren meegenomen? • Wanneer krijgen mensen in Beemte Broekland hier meer over te horen? 	<p>Een gebiedsvisie wordt voorgesteld indien er mogelijk vanuit de gemeente ook andere ideeën leven met betrekking tot het gebied dan wel dat het aantal initiatieven in een bepaald gebied mogelijk te groot is voor dat specifieke gebied. Vanuit de gemeente zijn dergelijke situaties op dit moment niet aan de orde in Loenen.</p> <p>Iedere mogelijke belanghebbende wordt betrokken bij een gebiedsvisie.</p> <p>Voor wat betreft de gebiedsvisies koersen we er op in april meer duidelijkheid te hebben over het proces.</p> <p>Voor wat betreft de geplande gebiedsvisies koersen we er op eind maart/begin april meer duidelijkheid te hebben over het proces. Daarna wordt bepaald hoe de gebiedsvisie tot stand gaat komen en waarnaar wordt gekeken. Omdat iedere belanghebbende (direct omwonenden, etc) uitgenodigd worden om mee te denken staat het hen vrij om hun eigen inbreng te hebben.</p>

<p>Noodzaak</p>	<p>De gemeente beseft toch wel dat zonneparken echt voor het hele gebied impact hebben en dus dat iedereen mee moet kunnen denken/ praten/ beslissen. Lokale participatie zou niet "leuk meegenomen" moeten zijn, maar verplicht bij ontwikkeling van een pv-park</p>	<p>De gemeente is zich hier volledig van bewust. Vandaar dat er enerzijds - ook in het afwegingskader voor Apeldoornse zonneparken - veel aandacht gegeven wordt aan participatie, anderzijds daar waar van toepassing ook gewerkt gaat worden met gebiedsvisies.</p> <p>Ontwikkelaars worden verplicht de participatie met de omgeving vorm te geven. Zij zijn ervoor verantwoordelijk dat dat op deugdelijke wijze tot stand komt. De gemeente kijkt mee en adviseert uiteindelijk over de wijze waarop participatie heeft plaatsgevonden. Als beoordeeld wordt dat het niet op deugdelijke wijze is gebeurd, heeft dit consequenties voor de vergunningsaanvraag.</p>
-----------------	---	--

Thema Alternatieven – overige opwek

Thema	Vragen en opmerkingen	Beantwoording van de vragen
<p>Algemene vragen / opmerkingen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wordt er gekeken naar alternatieven voor zon en wind? En zo niet, waarom niet? • Ik heb ook het idee dat we ons nu zo blindstaren op zon en wind dat andere bronnen minder / te weinig aandacht krijgen. Naar welke alternatieven wordt er ook nog binnen de RES gekeken? • Ik hoor niets over nieuwe technieken. Zonnepanelen zijn niet meer zo van deze tijd. Er komen binnen korte termijn vast nieuwe technieken en ondertussen zit de bevolking met die schadelijke panelen. 	<p><i>Klimaatakkoord en RES</i></p> <p>De gezamenlijke RES-en in Nederland hebben als doel om in 2030 35 TWh aan duurzame energie op te wekken zodat we bijdragen aan de CO₂ besparingsdoelstelling van 49%. In de periode 2030-2050 moeten we nog eens zoveel CO₂ besparen. De opdracht aan de RES-en is niet om de gehele opgave te realiseren maar te onderzoeken wat er kan voor 2030. Daarvoor wordt gebruikt gemaakt van bewezen technieken omdat die direct inzetbaar zijn. Nieuwe technieken zijn niet op tijd en/of niet grootschalig genoeg inzetbaar voor 2030. Dat wil niet zeggen dat deze ontwikkelingen geen invloed kunnen hebben op de strategie, maar die krijgen daar nu geen plek in.</p> <p>De RES wordt iedere twee jaar herijkt. Na de RES 1.0 volgt over twee jaar de RES 2.0 en zo verder. Deze herijking is bedoeld om de RES te actualiseren. Hierbij kunnen nieuwe technieken, indien beschikbaar en effectief, in de toekomst worden meegenomen.</p> <p>Daarnaast is het van belang om te beseffen dat windturbines en zonopstellingen tijdelijke installaties zijn, alleen al vanwege hun levensduur. Het ontwikkelen van nieuwe technieken kan daarnaast zorgen voor een hogere opbrengst en misschien zelfs tot heel andere mogelijkheden die we nu nog niet kennen.</p>

		<p><i>Alternatieven elektriciteitsopwek en warmte</i></p> <p>Zonneparken en windturbines leveren elektriciteit op. In Apeldoorn zijn er nauwelijks alternatieve manieren om duurzame elektriciteit te produceren. De afgelopen jaren zijn hiervoor in andere gemeenten biomassacentrales gebouwd, maar over het gebruik van houtige biomassa voor de energievoorziening is de laatste tijd veel discussie ontstaan, waardoor we daar in Apeldoorn niet voor kiezen. Een groot deel van de energie die in de gebouwde omgeving wordt gebruikt, wordt benut voor ruimteverwarming en voor warm tapwater. Deze energievraag wordt nu grotendeels ingevuld door aardgas, maar daar willen we vanaf omdat dat voor CO₂- uitstoot zorgt. De energievraag kan ook worden ingevuld door elektriciteit uit zon en wind, of door het inschakelen van lokale warmtebronnen zoals restwarmte, aquathermie en zonthermie. We proberen waar mogelijk gebruik te maken van deze lokale warmtebronnen.</p>
Kernenergie	<ul style="list-style-type: none"> • Wordt er al serieus gekeken naar bijvoorbeeld kernenergie als alternatief? Zo nee, waarom niet? • Waarom niet op tijd het uitgangspunt bijstellen: ook kernenergie en importeren van energie. Het is niet onderbouwd dat energie nu juist ter plekke moet worden opgewekt. • Zou het dan niet logisch zijn om vanuit de gemeente te peilen of er lokaal wel draagvlak is voor een kerncentrale in de buurt? Bijvoorbeeld aan de IJssel? Zeker nu veel grote landelijke politieke partijen, zoals de VVD, meer kerncentrales in Nederland willen bouwen, zou dit relevant zijn om ook te peilen. • Waarom geen thoriumreactor plaatsen? Ipv windmolens? 	<p>Kernenergie heeft minder impact op het Nederlandse landschap en draagt als betrouwbare energiebron bij aan terugdringing van CO₂ uitstoot.</p> <p>Kernenergie is echter nu geen onderdeel van de regionale RESsen (zie ook hierboven). Het bouwen en ontwikkelen van kernenergie is een langdurig en zeer kostbaar traject. Net zoals zon en wind, kent kernenergie naast voordelen ook nadelen. Die zijn: opslag, veiligheid en kosten. Vanwege de risico's is dit niet een besluit dat op regionaal niveau wordt genomen. Ergens een kerncentrale plaatsen vraagt om een landelijke afweging. Wordt hiertoe landelijk wel besloten, dan zal dit niet voor 2030 gerealiseerd kunnen worden.</p> <p>De verwachting is niet dat op korte termijn kernenergie onderdeel van de duurzame energiemix voor de energievoorziening van Apeldoorn gaat uitmaken ter vervanging van zonne-energie, ook niet nieuwe technieken als Thoriumcentrales cq gesmolten zoutreactoren. Deze genoemde nieuwe technieken zijn nog in een test- en ontwikkelfase; toepasbaarheid wordt op korte/middellange termijn (eerste decennium tot 20 jaar) niet verwacht;</p>

		Kijk ook eens op https://www.wattisduurzaam.nl/category/energie-opwekken/kernenergie/
Waterstof	Waarom is waterstof geen interessante optie?	Waterstof is een energiedrager en geen energiebron. Het is daarmee interessant als opslagmedium, om opgewekte energie in op te slaan. Daar worden momenteel zowel binnen de Cleantech Regio als in Nederland veel pilots mee gedaan. Met name op de impact die de huidige beperkingen van het energienet heeft op besluitvorming ten aanzien van wind en zon, wordt hoopvol naar deze ontwikkeling gekeken. Daarnaast is waterstof interessant voor de warmtetransitie en mobiliteitstransitie. Dit is van groot belang, maar de RES gaat over wat er mogelijk is aan hernieuwbare energie met focus op 2030. Voor de productie van waterstof is veel energie nodig die niet van fossiele brandstoffen moet komen. Voor de grootschalige inzet van waterstof is dus ook veel hernieuwbare energie nodig (groen waterstof).
Gas	<ul style="list-style-type: none"> • Er zijn onderzoeken dat gas over de hele keten de schoonste energiebron is. Waarom toch nu van het gas af. Als we kijken naar gebruik van alle restproducten en de noodzaak gebruik van andere materialen, bijvoorbeeld accu's en wat daarvoor nodig is. Waarom sluiten we in Nederland bijvoorbeeld 's werelds schoonste kolencentrale en blijft bruinkool, dat veel vervuiler is, in Duitsland wel open? • Waarom wordt er zo'n grote nadruk gelegd op gasvrij? Gas is relatief vrij schoon; biomassa en kolen zijn veel vervuiler. Nederland heeft een prachtige aardgasinfrastructuur. Veel andere landen worden in stappen groener door eerst over te stappen op verwarming door aardgas. Zou het dan niet logisch zijn om in Nederland afschalen van aardgas pas als een van de laatste stappen te zetten? 	Zie onze FAQ over aardgasvrij: https://www.apeldoorn.nl/ter/faq-apeldoorn-aardgasvrij

<p>Warmtepomp Waterplasma geothermie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Waarom worden grote warmtepompen niet besproken. Geen lawaai en geen horizonvervuiling. • Het lijkt erop dat waterplasmageneratoren het probleem van windmolens en zonneparken op kunnen vangen. Gemeentelijk energiebedrijf: kijk daar dan naar! 	<p>Grote collectieve warmtepompen spelen een essentiële rol in warmtenetten die gevoed worden door lage temperatuur restwarmte, WKO, aquathermie of andere LT en MT warmtebronnen. Er is dus wel aandacht voor in de Energietransitie, maar in een ander deel van de opgave dan opwek van elektriciteit.</p> <p>Als gemeente kennen we waterplasmageneratoren niet als energiebron, wel in relatie tot waterreiniging.</p> <p>Het benutten van aardwarmte is een optie voor een andere bron van warmte dan elektrisch of gas. De mogelijkheden zijn afhankelijk van de bodemsamenstelling en over welke afstand het getransporteerd moet worden.</p>
<p>Biomassa</p>	<p>Welke rol kan biomassa spelen in de energie-opwek?</p>	<p><i>RES / Cleantech Regio</i> In de energiemix zoals die is voorzien van de Cleantech Regio, is voor biomassa een kleine rol weggelegd voor de warmtetransitie en niet voor de productie van energie.</p> <p><i>Apeldoorn</i> Bij de inzet van biomassa voor de verduurzaming van Apeldoorn zijn er verdere keuzes te maken. Steeds meer wordt bekend over de (toekomstige) toepassingsmogelijkheden van biomassa voor circulaire economie. Ook is steeds betere kennis over het rendement en de effecten van biomassa bij inzet als energieteelt. De opbrengst van biomassa per ha is zeer beperkt in vergelijking met andere bewezen technieken. Zo is op dit moment de inschatting dat om dezelfde opbrengst te leveren van 1 ha zonnevelden er 22 ha biomassa nodig zou zijn.</p> <p>Specifiek landschappelijk nadeel van wilgenplantages als vorm van energieteelt is dat bij grootschalige inzet het niet mogelijk is om het landschap rondom Apeldoorn open te houden; ze passen op grote schaal niet bij de huidige landschapstypen.</p>

Thema Ambitie

Thema	Vragen en opmerkingen	Beantwoording van de vragen
Hoogte van de ambitie	<ul style="list-style-type: none"> • Waarom wil Apeldoorn met beperkte ruimte koploper zijn? Wij bieden al longen voor Nederland door de Veluwe • Waarom niet meer investeren in nieuwe technieken ipv subsidie-geld en ruimte verspillen? Op basis van de huidige technieken is het veel te hoge bod niet haalbaar. Maak nu meer pas op de plaats door een lager bod en richt je met de andere regio's op de kracht van Nederland zoals zon op/in/om gebouwen en energie-opslag. Nederland heeft geen ruimte. De Cleantech Regio hoeft niet zo ambitieus te zijn. Of is hier sprake van persoonlijk gewin? 	<p>De huidige ambitie van energieneutraliteit op termijn en het versneld voor 2030 werken aan de energietransitie is door de gemeenteraad vijf jaar geleden vastgesteld. Die ambitie hoorde op dat moment inderdaad bij koploperschap. Door het landelijke Klimaatakkoord en nieuwe afspraken in de EU voor hogere CO₂-reductie komt de Apeldoornse doelstelling meer in de buurt van de algemeen geldende ambitie.</p> <p>Met het RES- proces en de ervaringen die Apeldoorn op dit moment op doet met de vorderingen van zon op dak en besparing, verkenningen naar de mogelijkheid voor windenergie, concrete zonnepark-initiatieven, wordt de ambitie op dit moment beproefd. Bij de ontwikkeling van een nieuwe gemeentelijke uitvoeringsagenda voor de Energietransitie komend jaar wordt opnieuw bekeken of vastgehouden wordt aan de ambitie, of dat deze bijstelling nodig heeft.</p>
RES bod	<ul style="list-style-type: none"> • Is het bod voor de RES niet te hoog? In vergelijking met de ruimte die we hier hebben. • Wat gebeurt er met het bod als blijkt dat dit niet op gemeentelijk niveau in te passen is? • Als er nog andere ontwikkelingen zijn mbt import van energie, waarom doet de gemeente op dit moment zo'n hoog bod wat zo'n invloed heeft op onze mooie natuur/omgeving. Waarom doet de gemeente voor nu niet een stap terug om de rest eerst draagvlak te kunnen geven? • Kan de doelstelling nog naar beneden? Is dat onderdeel van het RES- bod? 	<p>Hoe hoog het bod van onze regio kan zijn is de hamvraag van de RES. De landelijke afspraak is dat elke regio zelf kijkt naar de potentie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hoeveel past ruimtelijk? - Waarvoor is voldoende draagvlak? - Wat is technisch haalbaar en betaalbaar? <p>Er is geen cijfermatige verdeelsleutel opgelegd of meegestuurd vanuit Den Haag of het Klimaatakkoord.</p> <p>In het planproces van de Concept-RES naar de definitieve RES dat nu gaande is, wordt bekeken of het concept bod reëel genoeg is of dient te worden bijgesteld. Een reden voor verlaging van het bod zou kunnen zijn dat er teveel ecologische belemmeringen zijn voor de gedachte aantallen windmolens op en rondom de Veluwe.</p>

<p>Andere ruimteclaims / ambities</p>	<p>In de BBB is het plan voor het zonnepark bevroren vanwege andere ruimteclaims. Wat zijn die andere ruimteclaims?</p>	<p>Het gemeentebestuur heeft afgelopen jaar een groeiambitie voor Apeldoorn vastgesteld. Dit betekent dat meer dan voorheen binnen de stad en daarbuiten gezocht wordt naar ruimte voor wonen, werken, mobiliteit, recreatie etc. Beekbergsebroek is een van de gebieden, nabij de stad Apeldoorn, waar dergelijke functies een plek zouden kunnen krijgen. Dergelijke keuzes worden gemaakt in de omgevingsvisie, die momenteel in voorbereiding is. Het gaat dus niet om vastgestelde ruimteclaims, maar mogelijke ruimtelijke claims.</p>
<p>Duidelijke kaarten</p>	<p>Ambtelijke tekeningen / plattegronden mogen best wel duidelijker. Vaak is niet te zien waar de grenzen van gebieden zijn (zoals waar zonneparken of windmolens geplaatst zouden kunnen worden). Hoofdwegen aangeven!</p>	<p>We nemen de opmerking mee, want de leesbaarheid van kaarten is belangrijk bij bewonersparticipatie. Voor de Concept-RES was het niet mogelijk exacte begrenzingen van de zoekgebieden aan te geven. We willen waken voor schijnnaauwkeurigheid, zolang het nog gaat om zoekgebieden in plaats van concrete locaties of projectplannen.</p>

Thema verdeling van lusten en lasten

Thema	Vragen en opmerkingen	Beantwoording van de vragen
Buitenland / Europa	<ul style="list-style-type: none"> • Moeten we niet veel meer Europa- breed kijken ipv enkel binnen Nederland? • Clustering in Europees verband kan heel goed in bijv. Spanje. En als je wat beter nadenkt - ook landelijk - dat je samen moet werken met de huidige olieproducerende landen. Die zullen straks ook over moeten stappen om hun inkomsten te houden en daar is aanzienlijk veel ruimte voor panelen bijv. Apeldoorn is natuurlijk maar een kleine speler, maar ik vertrouw erop dat de gemeente actie onderneemt richting nationale overheid en Europa om veel evenwichtigere opwekking van energie te bewerkstelligen. Nederland is relatief heel dichtbevolkt. Als onze energierekening nu al naar het buitenland gaat, waarom dat ook niet energie importeren uit het buitenland. Zit de gemeente zich niet in een schoen te wringen die nooit zal passen? • Eurocommissaris Frans Timmermans heeft vanuit Brussel aangegeven dat er bij zijn klimaatplannen vanuit gegaan wordt dat Europa gebruik zou moeten maken van de mogelijkheid groene elektriciteit elders in Europa op te wekken. Wordt dit ook meegenomen door de RES? Het schijnt dat het resultaat van een zonnepaneel in Spanje hoger is dan in Nederland. • Waarom gaan we niet voor energie inkoop elders, wat ook vanuit het klimaatakkoord wenselijk is. Opwekken waar de meeste winst te behalen is en geen zonneparken in Noord-Europa maar in Zuid-Europa. 	<p>Technisch is het mogelijk de opwek en distributie van elektriciteit internationaal te (her)verdelen, bijvoorbeeld binnen Europa.</p> <p>Op alle overheidsniveaus worden besluiten genomen over de Energietransitie, ook in de EU. Uitgangspunt binnen het internationale akkoord van Parijs uit 2015 en de afspraken in de EU is dat individuele landen een bijdrage leveren, naast dat er ook EU-breed gekeken wordt. In Nederland is het akkoord vertaald in de Klimaatwet en er is een landelijk Klimaatakkoord met afspraken voor hoeveel CO₂-reductie we binnen Nederland willen zorgen en hoe. Binnen Nederland is er geen geografische verdeling afgesproken of opgelegd. Door gelijktijdig in 30 regio's landsdekkend RES-en op te stellen, ontstaat een beeld of de doelstellingen landelijk gehaald kunnen worden en hoe evenwichtig grootschalige opwek over Nederland verdeeld raakt. De afspraak in het nationale Klimaatakkoord is dat de RES-sen samen een strategie opleveren voor 35 TWh aan elektriciteitsopwek uit zon en wind binnen Nederland.</p>

<p>SDE subsidie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Er is een aanbieder van kleine en grotere molens die een terugverdiend schijnt te hebben van 3-5 jaar ZONDER SDE subsidie. Laat geen geld van bewoners wegvloeden naar grote buitenlandse bedrijven • Wat gebeurt er als de SDE- subsidie afgebouwd wordt? Komen er dan nog wel parken? Buitenlandse investeerders hebben dan geen interesse meer. • Wanneer we het zonder subsidie zouden moeten doen is alles gewoon kansloos, is idd gewoon belastinggeld. 	<p>De SDE is een landelijke subsidieregeling. Landelijk beleid is dat over de jaren de SDE-subsidie wordt afgebouwd, in de verwachting dat de ontwikkelbranche steeds beter in staat zal zijn zelfstandig te komen tot rendabele projecten.</p>
<p>Zoveel mogelijk lokaal profiteren van de opbrengst</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe wordt daarnaast voorkomen dat investeringen (en eventuele subsidies) in dergelijke projecten in buitenlandse handen komen en/of levering van de gewonnen energie indirect naar buitenlandse investeerders gaat? M.a.w.; hoe investeren wij lokaal met als doel dit specifiek in te zetten om lokaal klimaatneutraal te kunnen worden? • Harold geeft terecht aan dat windmolens en PV- installaties een grote impact hebben op de ruimtelijke ordening. Daarvoor is draagvlak nodig. Kunt u in dat kader garanderen dat de energie die in de regio opgewekt wordt ook in de regio gebruikt wordt en niet verkocht wordt aan bijv. data centers zoals nu in Noord-Holland gebeurt met Microsoft en in de Eemshaven met Google. Een dergelijke ontwikkeling is natuurlijk killing voor het draagvlak. • Als het nu al naar het buitenland gaat, dan kunnen wij toch ook de energie uit het buitenland betrekken? En als Apeldoorn al de benodigde energie uit eigen bronnen wil halen, hoe kan er dan voor gezorgd worden dat de opgewekte energie dan daadwerkelijk in Apeldoorn blijft? • Hoe gaat de gemeente Apeldoorn voorkomen dat buitenlandse investeerders grootschalige zonne- en windparken aanleggen in de gemeente Apeldoorn zonder dat de burgers iets van deze opwek terugzien (dit is tot op dusver al een aantal keer gebeurd in Nederland)? • Wie kan het op de juiste manier verkopen aan de bewoners van onze gemeente, dat buitenlandse bedrijven met buitenlandse arbeiders hier zonneparken aanleggen op 	<p>Elektriciteit die grootschalig wordt gewonnen uit duurzame bronnen als zon en wind wordt in de regel geleverd aan het landelijk hoofdspanningsnet. Onder andere door het ontwikkelen van opslag en smartgrids kan een deel van de elektriciteit lokaal ook afgezet worden. Initiatieven hiervoor lopen al voor Apeldoornse bedrijventerreinen.</p> <p>Net als in het landelijke Klimaatakkoord is het streven van de gemeente Apeldoorn 50% financiële lokale participatie. In het afwegingskader voor zonneparken staat een inspannings- en verantwoordingsverplichting voor initiatiefnemers.</p> <p>Tegenover dit streven staan ook beperkingen voor de gemeente om hierop te sturen. Omwonenden verplichten financieel te participeren is (uiteraard) niet mogelijk. Wet- en regelgeving staan niet zomaar toe om (internationale) marktpartijen te benadelen ten behoeve van anderen. Er is sprake van een geliberaliseerde markteconomie, waarbij Nederlandse bedrijven en investeerders (zoals pensioenfondsen) eveneens profiteren van internationale investeringen.</p> <p>Toch is de gemeente op zoek naar mogelijkheden voor meer sturing. Op dit moment loopt een onderzoek naar mogelijke sturingsinstrumenten, zoals het oprichten van een gemeentelijk energiebedrijf.</p> <p>11 maart jongstleden heeft de gemeenteraad een motie vastgesteld genaamd 'Motie financiële helderheid zonneparken'. Daarin verzoekt de raad het college:</p>

	<p>ONZE kostbare en vruchtbare grond. En dan met overheidssubsidie de opbrengsten wegsluizen naar het buitenland (waar wel voldoende ruimte is) En ook nog met het niet kunnen waarborgen dat de energie niet gebruikt gaat worden voor buitenlandse data centers? En over twintig/dertig jaar blijven de bewoners achter met het afval en onbruikbare grond.</p> <ul style="list-style-type: none"> In de stentor las ik online een artikel over een zonnepark in de gemeente Olst Wijhe. https://www.destentor.nl/olst-wijhe/30-centimeter-huis-wijhe-mag-toch-blijven-staan-sloopkogel-gaat-gemeente-veel-te-ver~abfc8067/ Hierin geven ze aan dat een omgevingsraad ook om advies gevraagd gaat worden. Bestaande uit specialisten en belanghebbenden (buurt bewoners) ook staat er wat over dat hoe dicht je bij een park woont hoe meer je ook de baten zou moeten ontvangen. Zouden dergelijke zaken ook in Apeldoorn overwogen kunnen worden, bij voorkeur ook voor parken die nu in de pijplijn zitten? 	<ul style="list-style-type: none"> In aanvulling op het 'Afwegingskader zonneparken', een stelsel van concrete financiële criteria op te stellen waarmee omwonenden een positie krijgen in de aanleg van een zonnepark; Hier uitdrukkelijk omwonenden bij te betrekken, en ook te putten uit opgedane ervaringen in andere gemeenten, en over de uitwerking aan de raad te rapporteren. <p>Voor de motie zie https://apeldoorn.parlaeus.nl/user/motie</p> <p>Als gemeente zijn we er ons van bewust, gezien de ambitie van energieneutraliteit, dat vestiging van bedrijven met een hoog energieverbruik (zoals datacenters) binnen Apeldoorn, ook een hogere opgave zou betekenen voor de opwek van energie binnen de gemeentegrenzen.</p>
--	--	--